

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının Genel Özellikleri

☞ Yazı diliyle konuşma dili arasındaki fark ortadan kalkmış, dildeki sadeleşme çalışmaları sürmüştür.

☞ Edebiyatımız bu dönemde toplumcu bir karakter kazanmış, gerçekçi bir anlayış hedeflenmiştir.

☞ Aruz ölçüsünün yerini hece ölçüsü almış, şiirlerde de günlük konuşma dili kullanılmıştır. Şiirin biçimce daha da serbestleşmesi sağlanmıştır.

☞ Şiir, roman, hikâye, tiyatro ve öğretici metin türlerinde önemli gelişmeler olmuştur.

☞ Cumhuriyetin kuruluşuyla 1940 (İkinci Dünya Savaşı) yılları arasında eser veren şair ve yazarlar genellikle daha önceki Milli Edebiyat akımının etkisinde tam anlamıyla 'yerli' ve 'halka doğru'; veya Batı'nın, özellikle Fransız edebiyatının etkisinde kişisel yollarında yürümüşlerdir.

☞ **Cumhuriyet edebiyatının temelinde İstiklal Savaşı ve Atatürk devrimleri** vardır. Şiirler, romanlar, hikâyeler bu iki konu ile doğrudan ya da dolaylı olarak bağlantılıdır. Milli duygu ve heyecan geliştirmeye yönelik bu çabalar Milli edebiyatın bir devamı niteliğindedir.

☞ Milli edebiyatla başlayan halka inme, Anadolu'yu tanıma çabası bu dönemin edebiyatında ana ilkelere dönüş, Türk halkının her kesimi edebiyata girmiştir. Artık edebiyat İstanbul'un sınırlarını tamamen aşmıştır.

☞ Yeni kurulan devlet ile yapılan bazı devrimleri halka tanıtmak ve benimsetmek görevi Cumhuriyet dönemi sanatçılara düşmüştü. Sanatçı, siyaset ile halk arasında bir köprü olmuş, devrimleri yorumlamış, açıklamış ve savunmuştur.

☞ Yeni dil ve eski dil tartışmaları Cumhuriyet ile noktalanmış, siyasi güç, olayı tekeline almış ve Türk Dil Kurumu'nu kurarak dilde geri dönülmez bir yenileşmeye yoluna gidilmiştir. Ancak bazen çok aşırıya gidilerek halkın anlayamadığı kelimeler dile konularak Türkçe yabancı bir dil haline gelmiştir.

☞ Cumhuriyet'ten önce sadece sempati duyulan Türk Halk sanatları ve folkloru ön plana alınmış, öncekilerin küçümsediği Karacaoğlan'ın, Yunus'un tarzı örnek alınmıştır. Artık harf benzerliği de kurulan Batı edebiyatı daha yakından takip edilmiştir. Türk edebiyatı, batı edebiyatının yeniliklerini, akımlarını uygulamaya başlamıştır.

A. Cumhuriyet Döneminde Coşku ve Heyecan Dile Getiren Metinler (Şiir)

1. SAF (ÖZ) ŞİİR ANLAYIŞINI SÜRDÜREN ŞİİR

☞ Saf şiir anlayışı Paul Valery'nin şiirde dili her şeyin üstünde tutan görüşünden hareketle, Batı edebiyatından Paul Valery, Stephane Mallarme ve Divan şiirinin biçimci yapısından bir hayli etkilenen şairlerimizin ortaya koyduğu bir şiir anlayışıdır.

☞ Türk edebiyatında "Saf Şiir" eğilimi Ahmet Haşim'in "**Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar**" adlı makalesiyle (**Türk edebiyatında ilk poetika örneği kabul edilir.**) başlar. Sanatın bir form sorunu olduğuna inanan bu şairler için önemli olan iyi ve güzel şiir yazmaktır.

☞ Bu anlayışla kendilerine özgü özel bir imge düzeni oluştururlar. Özgün ve yaratıcı olan bu imgeler, dilin mantığına uygun ve dilin anlam alanını genişletip dile yeni olanaklar sunacak bir yapıya sahiptir.

☞ Dilde saflaşma düşüncesi, kendini rahat şiir yazma şeklinde başat öğe olarak gösterir. Şiir-

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

sel söylemin zirvesine ulaşmak düşüncesiyle dilin yücelişi paralellik gösterir.

☞ Şiirde her türlü ideolojik sapmanın dışında kalarak sadece okuyucuda estetik haz uyandıran şiir yazma eğilimi, bu şairleri her türlü mektepleşme eğiliminin dışında kalıp müstakil şahsiyetler olarak şiir yazmaya yöneltmiştir.

☞ Şiiri soylu bir sanat olarak kabul eden bu şairlerde düşsel(hayali) ve bireysel yön ağır basar. İçsel ve bireyci bir yaklaşımla evrensel insan tecrübesini dile getirirler.

☞ Saf şiir anlayışında estetik tavır ön plandadır. Bu anlayıştaki şairler didaktik bilgiden uzak durup; bir şey öğretmeyi değil, musikiyle ya da musikin çağrıştırdığı, uyandırdığı imgelerle insanın estetik duyarlılığını doyurmayı amaç edinirler.

☞ Kısacası bu şairler şiirde anlama fazla önem vermezler. Anlaşılmak için değil; duyulmak, hissedilmek için şiir yazarlar. Şiirde biçim endişesi duyan bu şairlerde dize ve dil baş tacıdır. Disiplinli çalışarak mükemmelere varan halis şiir yazma endişesi kendini hissettirir.

Özellikleri:

- ☞ Şiir dili her şeyin üstündedir.
- ☞ Sanat bir biçim sorunudur.
- ☞ Amaç, iyi ve güzel şiir yazabilmektir.
- ☞ Kendilerine özgü bir imge düzenleri vardır.
- ☞ Dilde saflaşma en başta gelen unsurdur.
- ☞ Şiir, soylu bir sanat olarak kabul edilir.
- ☞ İçsel, bireyci bir yaklaşımla insan anlatılır.
- ☞ En değerli şey dizedir.
- ☞ Disiplinli bir çalışma ile saf şiir yazma endişesi vardır.
- ☞ Sembolizm akımından etkilenmişlerdir.
- ☞ Gizemsellik, simgecilik, bireysellik, ruh, ölüm, masal, rüya, mit temalarının yoğunca iş-

lendiği bu şiirler zekâ ve bilincin disipliniyle bütünleştirilerek yazılmıştır.

Temsilcileri:

1. Ahmet Hamdi Tanpınar

☞ Öykü, roman, deneme, makale, edebiyat tarihi ve şiir türünde yapıtları vardır.

☞ Eserleri nde Doğu- Batı sorununa, İstanbul'un tabiat, tarih ve kültür güzelliklerine, rüya, musiki, masal, zaman kavramlarına geniş yer ayırmıştır.

☞ Tanpınar'ın en önemli yönü şairliğidir.

☞ Şiirlerinde temel unsur musiki, his ve hayaldir.

☞ Sanatçının şiirlerinde dış öge olarak "ahenk", iç öge olarak "zaman" kavramıyla "bilinçaltı" ağır basar.

☞ Şiirlerini sade bir dille ve hece ölçüsüyle yazmıştır.

☞ **Sembolisttir.**

☞ Şiirleriyle olduğu kadar, psikolojik öykü, roman ve edebi incelemeleriyle de tanınır.

☞ Öykü ve romanlarında kendi dönemindeki toplum yaşamını, bu yaşamın çelişkilerini ortaya koymuştur. Geçmişle içinde bulunulan zamanı bilinç- bilinçaltı çatışması şeklinde vermiştir.

☞ Sanatçının roman ve öykülerinde psikolojik yön önemli bir yer tutar.

☞ Sanatçı dili başarıyla kullanmıştır.

☞ "Bursa'da Zaman" ve "Ne İçindeyim Zamannın" ünlü şiirleridir.

☞ "Huzur" romanı edebiyatımızın en başarılı romanlarından biridir.

Eserleri :

Roman: Huzur, Mahur Beste, Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Sahnenin Dışındakiler

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

Öykü: Yaz Yağmuru, Abdullah Efendi'nin Rüyaları

Deneme: Beş Şehir, Yaşadığım Gibi

İnceleme: 19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi

Şiir: Şiirler

2. Necip Fazıl Kısakürek

☞ Çeşitli gazetelerde fıkra yazarlığı yapmış, **Ağaç ve Büyük Doğu dergilerini** çıkarmıştır.

☞ Hayatının ilk dönemlerinde bohem hayatı yani zevk ve eğlenceye düşkün bir hayat yaşarken ikinci döneminde tasavvulla tanışması sonucu mistik bir yaşamı benimsemiştir. Bu, edebi kişiliğine de yansımıştır.

☞ İlk dönem şiirlerinde tedirgin bir ruhun gergin sesi duyulur, bu şiirleri arasında **“Kaldırımlar, Otel Odaları, Bu Yağmur”** sayılabilir.

☞ Sanatının birinci döneminde kent yaşamı içinde bireyin yalnızlığını, ölüm, tabiat, kadın gibi temaları mistik bir duyarlılıkla işlemiştir.

☞ Şiirlerinde anlaşılmayan ayak sesleri, periler, cinler, hayaletler, kâbuslar, siyah kediler, geceleri insanın etrafında fıldır fıldır dönen kambur cüceler gibi ürpertici motiflerle, birtakım gerçeküstü varlıklara yer vermiştir.

☞ Şiir konusundaki düşüncelerini şiir kitaplarının sonuna **“Poetika”** başlığıyla yazmıştır.

☞ **Modern Türk şiirinin mistik şairidir.**

☞ Düz yazı türünde yapıtları da olmasına rağmen asıl güçlü yanı şiirlerindedir.

☞ Sağlam bir teknikle, esrarlı iç âlemini, felsefi görüşlerini, etkileyici bir anlatımla dile getirir.

☞ Şiirin yanı sıra makale, tarih, eleştiri, biyografi, öykü türlerinde de yapıtlar yazmıştır.

☞ Tiyatro oyunlarında korku ve kaygı psikolojisini işlerken; anı, makale ve inceleme türündeki Eserleri nde daha çok dini ve siyasi konuları işlemiştir.

Eserleri

Şiir: Kaldırımlar, Örumcek Ağı, Ben ve Ötesi, Sonsuzluk Kervanı, Çile

Tiyatro: Künye, Sabır Taşı, Bir Adam Yaratmak, Para, Tohum, Reis Bey

İnceleme ve Monografi: Namık Kemal, Ulu Hakan II. Abdülhamit Han, Çöle İnen Nur

Roman: Aynadaki Yalan

Hikâye: Hikâyelerim

Hatıra: Babıâli, Cinnet Mustatili

3. Ahmet Muhip Dranas

☞ Fransız sembolist şiirinin öncülerinden Baudelaire ve Verlaine'nin sembolizminin etkisi altında kalan sanatçı, **“biçim”** ve **“ahenk”**i kaygı edinmiş, yeni bir yapı içinde ruhun dalgalanışlarını dile getirmeye çalışmıştır.

☞ Ses ve biçim mükemmeliyetine önem vermiş, heceyi ustalıklı kullanmıştır.

☞ Yayımlanan ilk şiiri **“Bir Kadına”** adlı şiirdir.

☞ En tanınmış şiirleri arasında **“Fahriye Ab-la, Serenat, Olvido, Kar”**ı sayabiliriz.

☞ evfik Fikret'in **“Rubab-ı Şikeste”** adlı şiir kitabını **“Kırık Saz”** adıyla günümüz Türkçesine çevirmiştir.

Eserleri

Şiir: Şiirler

Tiyatro: Gölgeler, O Böyle İstemezdi

4. Cahit Sıtkı Tarancı

☞ Baudelaire'in etkisinde kalan sanatçı, **“yaşama güzelliği”** içinde **“ölümlü olma”** bilincine varan; bunun acısını çekerek **“ölüm ve yalnızlık”** karşısında uygulanan bir şair olarak tanınır.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

☞ Ölümü untabildiği şiirlerinde mutludur. ☞ Onun şiirlerinde “ölüm korkusu” ile “yaşama sevinci” iç içedir. Çocukluk özlemi, aşk, acı, yalnızlık, karamsarlık gibi temaları işlemiştir. ☞ Sade, yalın, ahenkli bir dille, konuşma diline şiirlerini yazmıştır.

Eserleri

Şiir: Otuz Beş Yaş, Düşten Güzel, Ömrümde Sükût, Sonrası

Mektup: Ziya'ya Mektuplar (Ziya Osman Saba'ya yazdığı mektuplardır.)

2. BEŞ HECECİLER

☞ Şiire I. Dünya Savaşı ve Millî Mücadele yıllarında başlayan, mütareke yıllarında şöhret kazanan Hececiler, Anadolu'yu ve orta halli insan tipini şiire soktular.

☞ Memleket sevgisi, yurt güzellikleri, kahramanlık ve yiğitlik, işledikleri başlıca konulardır. Hecenin bu beş şairi millî edebiyat akımından etkilenmiş ve aruzu bırakarak şiirlerinde heceyi kullanmaya başlamışlardır. Bunda da oldukça başarılı olmuşlardır.

Özellikleri:

☞ Beş Hececiler, Anadolu halkının hayatını, sanat anlayışını, kültürünü ve zevklerini şiirlerinde konu olarak ele aldılar.

☞ Halk şiirinin nazım biçimlerini kullandılar.

☞ Nazım birimi olarak dördlüğü benimsediler.

☞ Mısra kümelerinde dörtlük esasına bağlı kalmadılar yeni yeni biçimleri de aradılar.

☞ Millî kültüre yöneldiler.

☞ Yalın, sade, süssüz bir anlatımı benimsediler.

☞ Beş Hececiler ilk şiirlerinde aruz vezni kullanmışlar daha sonra heceye geçmişlerdir.

Temsilcileri:

1. Faruk Nafiz Çamlıbel

☞ Beş Hecelilerin millî kaynaklara yönelik ve şiirin ilkelerine uyum bakımından en güçlü temsilcisidir.

☞ Aruzla yazdığı ilk şiirlerini “Şarkın Sultanları” ve “Gönülden Gönüle” adlı kitaplarında toplamıştır. Heceyle yazdığı ilk şiir kitabı “Dinle Neyden” adını taşır.

☞ Aşk ve tabiat temalarını işlediği ilk şiirlerinden sonra Milli Mücadele yıllarında tanımaya başladığı Anadolu'yu konu alan şiirler yazmış, “Han Duvarları” şiiriyle edebiyatımıza yeni bir ufuk açmıştır. Bu şiirini 1922’de öğretmenlik görevine başlamak üzere tayin edildiği Kayseri’ye giderken yazmıştır. Bu şiir, İstanbullu bir şairin Anadolu coğrafyası ve insanları ile ilk karşılaşmasının doğurduğu duygu ve heyecanları anlatır.

☞ “Onuncu Yıl Marşı”nı Behçet Kemal Çağlar ile birlikte kaleme almıştır.

☞ “Sanat” adlı şiiri memleket edebiyatının bildiri gibidir.

☞ Heceyle yazdığı memleket şiirlerini “Çoban Çeşmesi” adlı kitabında toplamıştır.

Eserleri

Şiir: Şarkın Sultanları, Gönülden Gönüle, Dinle Neyden, Çoban Çeşmesi, Suda Halkalar, Bir Ömür Böyle Geçti, Han Duvarları, Tatlı Sert, Zindan Duvarları, Akıncı Türküleri

Tiyatro: Canavar, Akın, Özyurt, Kahraman, Yayla Kartalı

Roman: Yıldız Yağmuru

2. Halit Fahri Ozansoy

☞ “Aruza Veda” şiirinden sonra hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerini Yeni Mecmua’da art

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

arda yayımlamıştır. Kendisi de “Şair” adlı bir dergi çıkarmıştır.

☞ Şiirden başka tiyatroyla da ilgilenmiş, “Baykuş” ve “İlk Şair” oyunlarını aruzla yazmıştır.

Eserleri:

Şiir: Cenk Duyguları, Bulutlara Yakın, Gülistanlar Harabeleri, Paravan, Balkonda Sesler, Sulara Dalan Gözler, Sonsuz Gecelerin Ötesinde

Tiyatro: Baykuş (Anadolu’ya olan eğilimi yansıtması açısından önemlidir.), İlk Şair, Sönen Kandiller, Nedim, On Yıllık Destanı, Hayalet, Bir Dolaptır Dönüyor...

Anıları: Edebiyatçılar Geçiyor, Darülbeydi Devrinin Eski Günleri, Eski İstanbul Ramazanları

Roman: Sulara Giden Köprü, Âşıklar Yolunun Yolcuları

3. Yusuf Ziya Ortaç

☞ Şiirden çok düz yazıdaki ustalığıyla, gazeteciliğiyle ve gülmece, yergi, nüktelerindeki başarısıyla tanınmıştır. Romanları da vardır.

☞ 1922’de “Akaba” adlı mizah dergisini yayımlamıştır

Eserleri:

Şiir: Akından Akına, Cenk Ufukları, Âşıklar Yolu, Bir Rüzgâr Esti, Kuş Cıvıltıları

Tiyatro: Binnaz (Lale Devrini anlattığı hece ölçülü 3 perdelik bir oyun), Kördüğüm

Gezi: Göz Ucuyla Avrupa

Anı: Bizim Yokuş, Portreler (Edebiyat ve basın dünyasıyla ilgili anılar)

Fıkra: Sarı Çizmeli Mehmet Ağa

4. Enis Behiç Koryürek

☞ Kurtuluş Savaşı yıllarında millî duygu ve kahramanlıkları işlediği şiirler yazmıştır. “Ordunun Duası, Çanakkale Şehitliğinde” ünlü şiirleridir.

☞ Türk denizciliğini destanlaştıran şair olarak tanınır. Konularını deniz savaşlarından alan “Eski Korsan Hikâyeleri” manzum hikâyeleridir. En tanınmış şiirlerinden biri de “Gemciler”dir.

Eserleri:

Miras, Varidat-ı Süleyman, Miras ve Güneşin Ölümü (toplu şiirler)

5. Orhan Seyfi Orhon

☞ Şiire diğer Beş Hececiler gibi aruzla başlamış, heceyle devam etmiştir. İlk önce “Fırtına ve Kar” adlı uzun şiiriyle tanınmış, sonra hece ölçüsüyle yazdığı “Peri Kızı ile Çoban Hikâyesi” adlı manzum masalı yazmıştır.

☞ 20’den fazla şiiri bestelenmiştir. “Hani o bırakıp giderken seni/ Bu öksüz tavrını takmayacaktın” mısraları ile başlayan “Veda”, “Benim gönlüm bir kelebek/ Dolaşıyor çiçek çiçek” mısralarıyla başlayan “Gönlüm” bu şiirlerindedir.

☞ Roman, hikâye, fıkralar da yazmıştır.

Eserleri :

Şiir: Fırtına ve Kar, Peri Kızı ile Çoban Hikâyesi, Gönülden Sesler, O Beyaz Bir Kuştu, Kervan,

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

YEDİ MEŞALECİLER

☞ 1928 yılında ortaya çıkan bu topluluk, şiir ve yazılarını "**Yedi Meşale**" adlı kitapta toplamışlardır.

☞ Türkiye'de Cumhuriyet döneminde "**sanat sanat içindir**" deyip öz şiir anlayışını benimseyen **ilk grup** Yedi Meşalecilerdir.

☞ Bu grup artık **Ayşe, Fatma edebiyatından** bıktıklarını ilan ediyor ve ne olduğu çok da açık seçik belirtilmeyen ancak Servet-i Fünun ve Fecr-i Ati şiir anlayışlarına yakın duran ve bunların devamı olduğunu gösteren şiirler yazıyorlardı.

☞ **Bu sanatçılara göre şiir hiçbir fikir ve ideolojinin hizmetinde kullanılamazdı.** Gerçek şiir, sanat için yazılan, samimi ve yenilik dolu olan şiirdir.

☞ Yedi Meşaleciler hareketini başlatan

☞ Servet-i Fünun Dergisi'nin 22 Mart 1928 tarihli sayısında Yedi Meşale isminde bir kitap çıkaracaklarını ilan ederler. Kitap Nisan ayında piyasaya çıkar ve büyük ilgi görür.

☞ Yedi Meşalecilere göre Türk Edebiyatındaki asıl eksiklik, **canlılık, samimiyet ve yeniliktir.**

☞ Yedi Meşaleciler, **Milli Edebiyat şairlerine ve Beş Hececilere tepki olarak bu akımı oluşturmuşlardır.** Yalın, kolay anlaşılır, düz anlatımlı, milli temalarla dolu bu şiir anlayışına karşı çıkmışlardır.

Özellikleri:

☞ **Beş Hececilere tepki** olarak şiire yeni bir ses, yeni bir felsefi hava, yeni temalar getirmek düşüncesiyle ortaya çıkmışlardır.

☞ Milli edebiyatçıların gerçekten uzak, duygusal memleketçiliklerine karşı çıkarak ortaya çıkmışlardır.

☞ **Altısı şair, biri hikâyeci** olmak üzere yedi arkadaştan oluşur.

☞ **Sanat, sanat için** anlayışını benimsemişlerdir.

☞ Batılı ilkelerle sanat yapılmalı, geleneksel temalar yerine yeni temalar bulunmalıdır.

☞ Şiirde konu zenginliği sağlamak için hayalden yararlanmışlardır.

☞ Şiirde hece ölçüsünü kullanmışlardır.

☞ Çarpıcı imge ve benzetmelerle zenginleştirdikleri şiirleri, ustalıklı yapılmış birer tablo değeri taşır.

☞ Fransız sembolistlerin etkisinde kalmışlardır.

☞ Edebiyatımızda kısa süreli bir yankı uyandıran Yedi Meşaleciler, hedeflerine gerçekleştirilmeden dağılmışlardır.

Temsilcileri:

1. Ziya Osman Saba

☞ "**Meşale**" adlı dergi etrafında bir araya gelen ve şiirlerini "Yedi Meşale" adlı ortak bir kitapta toplayan "Yedi Meşaleciler" arasında şiire en bağlı olanıdır.

☞ İlk şiiri Servet-i Fünun dergisinde yayımlanmıştır.

☞ 1940'tan sonra serbest şekillerde yazmaya başlamış, bu döneme kadar hece ölçüsüyle şiirler yazmıştır.

☞ Şiirlerinde; çocukluk günlerine özlem, anılar, aile sevgisi, yoksul yaşamlara karşı duyduğu utanç, acıma, Allah, kader, Allah'a kulluk, ölüm, ölüme yakınlık, öte dünyaya duyulan özlem, İstanbul sevgisi gibi konuları işlemiştir.

Eserleri :

Şiir: Nefes Almak, Sebil ve Güvercinler, Geçen Zaman

Hikâye: Değişen İstanbul, Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

2. Sabri Esat Siyavuşgil

☞ Ruh bilimi, folklor ve eğitim konularında çalışmalar yapmıştır. Bununla beraber fıkra yazarlığı da yapmıştır.

☞ Etrafında gördüklerini bir fotoğrafçı titizliğiyle olduğu gibi göstermeyi amaçlamıştır.

☞ Şiirlerinde empresyonizmin etkiler görülür.

☞ **Fransız edebiyatından çeviriler yapmış ve çevirileriyle tanınmıştır.**

☞ Hece ölçüsüyle şiirler yazmıştır.

☞ **Ayrıca Sait Faik Abasıyanık'ın öykülerini Fransızcaya çevirmiştir.**

Eserleri :

Şiir: Odalar ve Sofalar

İnceleme: İstanbul'da Karagöz ve Karagöz'de İstanbul, Psikoloji ve Terbiye Bahisleri

3. Yaşar Nabi Nayır

☞ İlk döneminde şair tarafıyla tanınmıştır, daha sonraki dönemlerinde roman, hikâye, tiyatro, makale, biyografi türlerinde yazmıştır.

☞ **Varlık dergisini** edebiyatımıza kazandırmış ve uzun bir müddet bu derginin edebiyat hayatımızda kalmasını sağlamıştır.

☞ Edebiyatımızın birçok yeni yazar kazanmasını sağlamıştır.

☞ **Varlık'ta** yazdığı yazılarıyla dönemdeki birçok edebiyatçıyı yönlendirmiştir.

☞ Şiirlerinde daha çok acıları, sevinçleri, biraz da kendi tutkularını işlemiştir.

☞ Türkçenin sadeleşmesi konusunda mücadele vermiştir.

Eserleri :

Şiir: Kahramanlar, Onar Mısra

Roman: Âdem ve Havva, Bir Kadın Söylüyor

Hikâye: Sevi Çıkmazı, Bu da Bir Hikâyedir

Oyun: İnkılap Çocukları, Mete, Köyün Namusu, Beş Devir...

4. Cevdet Kudret Solok

☞ İlk dönemlerinde hece ölçüsüyle şiirler yazmış, daha sonra ölçüsüz şiirler yazmaya devam etmiştir.

☞ Şiirlerinde kişisel duyarlılıklarını, iç dünyanın karamsarlığını, kırgın duygularını işlemiştir.

☞ Roman, tiyatro, öykü ve inceleme türlerinde ürünler vermiştir.

☞ **Dilin sadeleşmesini istemesine karşın dilden kelime atmanın ve ölü kelimelerin diriltilmesinin çok da doğru olmayacağını savunmuştur.**

☞ Roman, öykü ve oyunlarında daha çok kendi yaşamını yansıtmıştır.

Eserleri :

Şiir: Birinci Perde

Roman: Karıncayı Tanırsınız, Havada Bulut Yok, Sınıf Arkadaşları

Öykü: Sokak

Oyun: Kurtlar, Tersine Akar Nehir, Rüya İçinde Rüya...

Diğer Eserleri : Ortaoyunu, Türk Hikâye ve Roman Antolojisi, Örnekleriyle Edebiyat Bilgileri...

5. Vasfi Mahir Kocatürk

☞ Halk şiirinin biçim özelliklerinden yararlanarak hece ölçüsüyle lirik, epik ve pastoral şiirler yazmıştır.

☞ **Sanatçılığundan daha ön planda edebiyat araştırmaları antolojisi ve araştırma çalışmaları yer alır.**

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

☞ Şiirlerinde; kahramanlık, vatan, milli duygular, fedakârlık, millet sevgisi gibi konuları işlemiştir.

☞ Manzum oyunlar, ders kitapları ve çocuk hikâyeleri de yazmıştır.

Eserleri

Şiir: Bizim Türküler, Hayat Şarkıları, Tunç Sesleri, Ergenekon, Geçmiş Geceler

Oyun: On İnkılap, Yaman,

6. Muammer Lütfi Bahşi

☞ İlk şiirlerini aruzla yazmış, sonra heceye yönelmiş ve serbest şiirler de yazmıştır.

☞ Topluluk dağıldıktan sonra "**Varlık**" dergisinde toplanan arkadaşlarına katılmayarak Anadolu'da yayımlanan yerel gazete ve dergilerde yazmaya devam etmiştir.

☞ **Sağlığında ve ölümünden sonra da şiirleri bir kitap halinde yayımlanmamıştır.**

7. Kenan Hulusi Koray

☞ **Yedi Meşale topluluğuna düzyazlarıyla (öykü), katılan tek yazardır.**

☞ Kısa süren ömründe beş hikâye kitabı yayımlamıştır. Hikâyelerinde kurgu sağlamdır.

☞ Eserleri nde Anadolu imanının yaşayışını ve hayatını gerçekçi bir biçimde anlatmıştır. Aşk, korku, acıma, özlem ve insanlardaki çeşitli zaaf lar gibi psikolojik konulu hikâyeleriyle öne çıkmıştır.

☞ **Korku türünde cumhuriyet döneminde örnek veren ilk yazardır.**

☞ Romanları da vardır.

Eserleri

Öykü: Bir Otelde Yedi Kişi, Bir Yudum Su, Bahar Hikâyeleri

Roman: Son Öpüş, Osmanoflar

SERBEST NAZIM VE TOPLUMCU ŞİİR (1920-1940)

☞ **Toplumsal gerçekçilik ya da sosyalist gerçekçilik adı verilen bu akım;** şiirden, edebiyatın ve sanatın her alanına kadar geniş bir yelpazede etkisini gösterir. Emekçilerin sorunlarını, emek-sermaye çelişkisini ve yaşamsal kaygılarını konu alan bu akım, **"toplum için sanat" görüşünü temsil eder.**

Özellikleri:

☞ Pragmatik, yani çıkarıcı şiirdir.

☞ Şiir tezlidir, savunulan bir görüş vardır ve bu görüş kendini şiirde belli eder.

☞ Şair, toplumun bir parçası olduğu için şiirlerini toplumsal bir kaygı ile yazmalıdır.

☞ Şair ancak toplum şiirleri yazarak kendini geliştirebilir. Bireysellikten önce kolektiflik vardır.

☞ Dilin harekete geçiren gücünden, etkisinden yararlanılmıştır.

☞ Söylev üslubundan yararlanılmıştır.

☞ Geniş kitlelere hitap etmek, onları harekete geçirmek için yazılmıştır.

☞ Şiirde biçimden çok içeriğe önem vermişler bu sebeple de ölçsüz, kafyesiz şiirler yazmışlardır.

☞ **Gelecekçilik (Fütürizm)** akımından etkilenmişlerdir.

Gelecekçilik (Fütürizm): 20. yüzyılın başlarında İtalya'da ortaya çıkan bu akımın sanatçıları, şiirde temel öğelerin cesaret, isyan ve cüret olduğunu savunmuşlardır. Edebiyatın durgun değil hareketli, barışçıl değil kavgacı olmasını istemişlerdir. Savaşı övmüşler ve geçmişi kötülemişlerdir. **Türk Edebiyatında Nazım Hikmet, ünlü Rus şairi gelecekçi Mayakovski'den etkilenmiştir.**

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

Serbest Nazım ve Toplumcu Şiirin Önemli Temsilcileri

1. Nazım Hikmet Ran (1902 – 1963)

☞ Toplumcu gerçekçi edebiyatın öncüsü olup, ilk şiirlerini ölçülü ve uyaklı yazmıştır.

☞ Rusya'daki öğrenim yıllarında Fütürist şair Mayakovski'nin sanat görüşünü benimsemiş, ölçülü ve uyaklı şiiri bırakmıştır.

☞ Rusya'dan döndükten sonra öz, biçim ve tema bakımından yeni şiirleriyle serbest nazımın ve toplumcu şiirin ilk örneklerini vermiş; bu yönüyle pek çok şairi etkilemiştir.

☞ Şiirde **basamak (sinemografi)** tekniğini kullanmıştır

☞ Şiir dışında roman, tiyatro, masal, mektup gibi türlerde eserler vermiştir.

☞ “Memleketimden İnsan Manzaraları” ve **Kuruluş Savaşı'nı** anlattığı “Kuvayı Milliye Destanı” önemli Eserleri ndendir.

Eserleri :

Şiir: 835 Satır, Jokond ile Si-Ya-u, Memleketimden İnsan Manzaraları, Kuvayı Milliye Destanı

Tiyatro: Kafatası, Yusuf ile Menofis

Roman: Kan Konuşmaz

Masal: Sevdalı Bulut

Mektup: Kemal Tahir'e Mahpushaneden Mektuplar

.....
Akın var

güneşe akın
Güneşi zaptedeceğiz
Güneşin zaptı yakın!

Düşmesin bizimle yola:
evinde ağlayanların

göz yaşlarını
boynunda ağır bir
zincir
gibi ta-

şıyanlar
Bıraksın peşimizi
kendi yüreğinin kabuğunda yaşıyan-
lar!

İşte:
Şu güneşten
düşen
ateşte
milyonlarla kırmızı yürek ya-
nıyor!

Sen de çıkar
göğsünün kafesinden yüreğini;
şu güneşten
düşen
ateşe fırlat;
yüreğini yüreklerimizin yanına at!
(Güneşi İçenlerin Türküsü)

2. Rıfat Ilgaz (1911 – 1993)

☞ Toplumcu gerçekçi bir şair ve yazardır.

☞ Özellikle 1940'lı yıllarda yoksulların yaşamlarını anlattığı şiirleriyle, toplumcu gerçekçi şairlerin önemli temsilcilerindedir.

☞ “**Markopaşa**” dergisinde mizahi yazılar yazmıştır.

☞ En önemli Eserleri nden olan Hababam Sınıfı, başlangıçta tiyatro olarak yayımlanmıştır.

Eserleri :

Şiir: Sınıf, Yaşadıkça, Devam, Bütün Şiirleri

Roman: Karartma Geceleri, Sarı Yazma

Mizahi Hikâyeler: Don Kışot İstanbul'da, Radarın Anahtarı

Mizahi Romanlar: Hababam Sınıfı, Pijamalı-
lar

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

3. Ceyhan Atuf Kansu (1919 – 1978)

☞ Önceleri halk şiirinden etkilenen şair, 1940'lı yıllarda toplumsal gerçekçi şiire katılarak serbest şiirler yazmaya başlamıştır.

☞ **Kimsesiz Çocuklar Şairi** olarak anılmıştır. ☞ Şiirleri dışında makale, hikâye, deneme türlerinde de yazan sanatçı, **“Dünyanın Bütün Çiçekleri”**, **“Kızamuk Ağdı”** adlı şiirleriyle sevilmiştir.

Eserleri :

Şiir: Bağbozumu Sofrası, Bağımsızlık Gülü, Sakarya Meydan Savaşı, Yanık Hava

Milli Edebiyat Zevk ve Anlayışını Sürdüren Şiir

☞ Kurtuluş Savaşı'nın etkilerinin sürdüğü dönemde ortaya çıkmış, dünyadaki milliyetçilik akımından etkilenmiştir.

☞ Anadolu halkının hayatını, sanat anlayışını, kültürünü ve zevklerini şiirlerinde konu olarak ele aldılar.

☞ Şiirlerinde ahenk, ses akışı ve yapı özellikleri bakımından öz şiir anlayışına yakın bir şiir anlayışları vardır.

☞ Şiirlerinde gelenekten farklı bireysel söyleyiş önem kazanmış, mahalli unsurlar bir dekor olarak kullanılmıştır.

☞ Halk şiirinin nazım biçimlerini kullandılar.

☞ Nazım birimi olarak dördlüğü benimsediler.

☞ Milli kültüre yöneldiler.

☞ Yalın, sade, süssüz bir anlatımı benimsediler.

☞ Hece ölçüsünü kullandılar.

☞ **Memleketçilerin ve Beş Hececilerin** ortaya koyduğu şiir anlayışıdır.

1. Ahmet Kutsi Tecer

☞ İstanbul Üniversitesi Felsefe bölümünde okumuş, öğrenimi sırasında halk edebiyatına karşı ilgi duymaya başlamıştır.

☞ Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde öğretmen olarak çalışmış. Adana ve Urfa milletvekilliği yapmıştır.

☞ Şiirlerinde yer yer Anadolu halk motiflerini işleyen sanatçı, içten, duygulu memleket şiirleriyle tanınmıştır. **Âşık tarzı söyleyişe yönelmiştir.**

☞ Aşk, vatan, tabiat, ölüm, yurt güzellikleri işlediği konulardır.

☞ Anadolu halk kültürünün, folklorunun öğrenilmesi için çalışmalar yapmıştır. **Âşık Veysel'i** edebiyat dünyasına kazandıran kişidir.

☞ **“Nerdesin, Orda Bir Köy Var Uzakta”** tanınmış şiirleridir.

Eserleri

Şiir: : Şiirler

Tiyatro: Koçyiğit Köroğlu, Köşebaşı, Satılık Ev, Bir Pazar Günü

2. Kemalettin Kamu

☞ Milli Mücadele yıllarında yazdıklarıyla ün kazanmıştır.

☞ Sanatçı; savaş, yurt, gurbet ve aşk konularında dil ve ahengi sağlam, lirik-epik, hece ölçülü şiirleriyle tanınmıştır. Başlangıçta aruzu kullanmıştır.

☞ **“Bingöl Çobanları”** adlı şiiri pastoral şiir örneğidir. “Ben gurbette değilim/ Gurbet benim içimde” mısralarıyla biten **“Gurbet”** şiiri ünlüdür.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

3. Ömer Bedrettin Uşaklı

- ☞ Hece ölçüsüyle şiirler yazmıştır.
- ☞ Anadolu, doğa, gurbet, deniz, ölüm ve özlem temalarını işlemiştir.

Eserleri

Şiir: Deniz Sarhoşları, Yayla Dumanı, Sarıkız Mermerleri

4. Orhan Şaik Gökyay

- ☞ Halk edebiyatı geleneğine dayalı şiirleriyle tanınmıştır.
- ☞ Hocası Fuat Köprülü'nün izinden giderek edebiyat tarihi araştırmalarına yönelmiştir.
- ☞ **Dede Korkut Hikâyeleri**'ni yayımlamıştır.
- ☞ **"Bu Vatan Kimin"** şiiriyle ünlenmiştir.
- ☞ **"Destursuz Bağa Girenler"** eleştiri kitabıdır.

5. Zeki Ömer Defne

- ☞ İstanbul Kabataş ve Galatasaray liselerinde öğretmenlik yapmıştır.
- ☞ Saz şiiri özelliği gösteren manzumelerinde yurt güzelliklerini yerli motiflerle ve sade bir dille anlatmıştır. Halk şiiri ve halk ağız söyleyişlerinden etkilenmiştir.
- ☞ Anadolu'yu şiirlerinin ana teması olarak almış, yurt güzellemeleriyle tanınmıştır.
- ☞ Güçlü bir anlatıma ve duyarlılığa sahip olan şiirleri ancak 1970'lerden itibaren kitaplaşmaya başlamıştır.
- ☞ **"Ziller Çalacak"** ünlü şiiridir.

Eserleri : Denizden Çalınmış Ülke, Sessiz Nehir, Kardelenler

6. Necmettin Halil Onan

- ☞ Şiirlerinde bireysel duygulanışlarıyla milli duyguları birlikte işlemiştir.
- ☞ İlk şiirlerini aruzla yazmış, sonra heceye yönelmiş, halk şiiri geleneği çizgisinde yazmıştır.
- ☞ **"Bir Yolcuya"** en ünlü şiiridir.
- ☞ Dil ve edebiyat alanında çalışmalar da yapmıştır.

Eserleri

Şiir: Çakıl Taşları, Bir Yudum Daha
Roman: İşleyen Yara, Kolejli Nereye

7. Arif Nihat Asya

- ☞ **"Bayrak"** şairi olarak bilinir. Serbest ölçüyle yazdığı şiirlerinde dini, milli duyguları temiz ve lirik bir söyleyişle dile getirmiştir. Yurt güzelliklerini anlatan, zaman zaman yergi ve nükte özelliği taşıyan şiirler yazmıştır.
- ☞ **Çağdaş Türk şiirinin önemli rubaicisidir.**
- ☞ Şiire aruzla başlamış, sonra heceye yönelmiş, serbest nazmı da kullanmıştır.
- ☞ **"Bayrak, Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor"** ünlü şiirleridir.

Eserleri

Şiir: Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor, Kökler ve Dallar, Dualar ve Âminler, Rubaiyat-ı Arif, Heykeltraş, Ayetler, Yastığımın Rüyası
Düz yazıları: Kanatlar ve Gagalar (özdeyiş) Enikli Kapı (makaleleri)

8. Behçet Kemal Çağlar

- ☞ Halkevlerinin açılışında sahnelenen **"Erge-
nekon"** piyesi ile Atatürk'ün dikkatini çekmiştir.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

☞ Memleketin birçok yerini gezmiş ve bu arada halk şiiriyle halk sanatını yakından tanıma fırsatı bulmuştur.

☞ Şiirinin kaynağı halk şiiri ve Atatürkçülüktür. Şiirlerinde Atatürk devrimleri, Atatürk sevgisi, yurt sevgisi konularını işlemiş, hece ölçüsünü kullanmıştır.

☞ **Ankaralı Âşık Ömer** takma adıyla âşık tarzı şiirler yazmıştır.

☞ **Atatürk'ün Söylev'ini günümüz Türkçesine çevirmiştir.**

Eserleri

Şiir: Erciyes'ten Kopan Çığ, Burada Bir Kalp Çarpıyor, Benden İçeri...

Oyun: Çoban, Atilla, Deniz Abdal

GARİP HAREKETİ (I. YENİ) (1940-1954)

☞ Garipçiler; Orhan Veli, Melih Cevdet Anday, Oktay Rifat Horozcu'nun oluşturduğu bir topluluktur.

☞ Onlara göre şiir, her yerde görülen basit şeyleri anlatmalıydı.

☞ Alaycı ve nükteciydiler.

☞ Aydınları bırakıp halka yöneldiler. Şiirde, ölçü, kafiye, bent gibi durumlar yok sayılmıştır. Serbest şiir egemen olmuştur.

☞ Dil, sürekli bir özleşme ve arınma çabasıdır. Roman ve hikâyede serim, düğüm, sonuç bölümleri umursanmamıştır.

☞ **Şairaneliğe ve söz sanatlarına karşı çıktılar.**

☞ En çok görülen temalar: yaşama sevinci, tabiat sevgisi, çocukluğa dönüş, ölüm, insan sevgisi, aşktır.

☞ 1941 yılından sonra Türk şiirinde görülen ve öncülüğünü **Orhan Veli, Melih Cevdet, Oktay Rifat** üçlüsünün yaptığı edebiyat akımıdır. Bu üç şair, şiirde sürüp gitmekte olan aşırı duygusallığa, şairaneliğe, basmakalıp

söyleyişe başkaldıran şiirlerini toplayarak **Garip adında bir kitap** yayımladılar.

Özellikleri:

☞ Şiirde her türlü kurala ve belirli kalıplara karşı çıkmışlardır.

☞ Şiirde ölçü, kafiye ve dörtlüğe karşı çıkmışlardır.

☞ Şiirde şairaneliği, mecazlı söyleyiş ve sanatları kabul etmediler.

☞ Süslü, sanatlı dile karşı çıkıp sade bir dil kullandılar.

☞ Şiirde o güne kadar işlenmedik konuları ele aldılar.

☞ Konuşma dili ile günlük sıradan konuları işlediler.

☞ İşledikleri konular günlük hayattan sıradan insanların problemleri, yaşama sevinci ve hayattaki bazı garipliklerdir.

☞ Halk deyişlerinden yararlanmışlar, toplumsal yergiye yer vermişlerdir.

Topluluğun Sanatçıları:

1. Orhan Veli Kanık (1914 – 1950)

☞ Türk şiirinde iki arkadaşıyla birlikte büyük bir atılım yapmış, yeni bir anlayışın öncüsü olmuştur.

☞ 1914'te arkadaşlarıyla birlikte yayımladıkları **Garip** adlı şiir kitabı ve yazdığı önsöz, Türk şiirinde günden güne donmuş olan eski değerleri yıkmış, şiire başka bir açıdan bakılmasını sağlamıştır.

☞ **La Fontaine'den fabl çevirileri** yapmıştır.

Şiire getirdiği ilkeler:

☞ Ölçüye başkaldırıp serbest yazmak,

☞☞ Kafiyeyi şiir için gerekli görmekten vazgeçmek,

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

☞☞ Şairane duyuları, parlak görüntüleri şiir-
den silmek,

☞☞ Şiiri hayal gücünün kapalı duvarlarından
kurtarıp gerçek hayata çıkarmak, yapmacıksız
tabii bir söylentiyle, günlük yaşayış içinde
halktan insanları yakalamak,

☞ Her çeşit kelimeyi konuyu şiire sokmak,
halk deyişlerinden yararlanmak ve toplumla
ilgili yergiye yer vermektir.

Eserleri :

Şiir: *Garip, Vazgeçemediğim, Destan Gibi,
Yenisi, Karşı*

Çocuk Şiirleri: *Nasreddin Hoca Hikâyeleri,
La Fontaine'den Masallar (çeviri)*

Nesirleri: *Sanat ve Edebiyatımız, Bindiğimiz
Dal*

Açsam Rüzgâra

Ne hoş, ey güzel Tanrım, ne hoş
Mavilerde sefer etmek!
Bir sahilden çözülp gitmek
Düşünceler gibi başıboş.
Açsam rüzgâra yelkenimi;
Dolaşsam ben de deniz deniz
Ve bir sabah vakti, kimsesiz
Bir limanda bulsam kendimi.
Bir limanda, büyük ve beyaz...
Mercan adalarda bir liman..
Beyaz bulutların ardından
Gelse altın ışıklı bir yaz.
Doldursa içimi orada
Baygın kokusu içdelerin.
Bilmese tadını kederin

2. Oktay Rifat Horozcu (1914 – 1988)

☞ Garip akımının temsilcilerindendir.

☞ Başlangıçta, yeni bir hava içinde, güçlü aşk
şiiirleri; toplumcu sanat ilkesinden hareketle
halk deyimi ve söyleyişlerinden masal ve te-

kerlemelerden faydalanarak başarılı taşlama-
lar; sosyal şiirler yazdı.

☞ “**Perçemli Sokak**” adlı kitabıyla birlikte
şiir anlayışında büyük değişiklik olmuş II. Ye-
ni şiirine kaymıştır.

Eserleri :

Şiir: *Yaşayıp Ölmek, Aşk ve Avarelik Üzerine
Şiirler, Güze-leme, Karga İle Tilki, Aşk Mer-
diveni, Denize Doğru Konuşma*

3. Melih Cevdet Anday (1915 – 2002)

☞ Garip akımının temsilcilerindendir.

☞ Şiirlerinde toplumsal gerçekliği inceler.

☞ Daha sonra ilk şiirlerindeki romantizmden
sınırlarak duygulardan çok aklın egemenliği-
ne, güzel günlerin özlemine bırakır.

☞ Söz oyunlarında arınmış yalın bir dil vardır.
Düz yazılarında ise yoğun bir düşünce, şiirsel,
esprili, özlü bir dil vardır.

☞ Fıkra, makale, gezi, roman, tiyatro ve şiir
yazmıştır. Çevirileri de vardır.

Eserleri :

Şiir: *Garip, Rahatı Kaçan Ağaç, Telgrafname,
Yanyana.*

**TOPLUMCU ŞİİR ZEVK VE ANLAYIŞI-
NI ÖN PLANA ÇIKARANLAR (1940-
1960)**

1. Rıfat Ilgaz (1911- 1993)

☞ Ömer Faruk Toprak ile “**Yürüyüş**” dergi-
sini çıkardılar. Bu dergide Orhan Kemal, Sait
Faik, Cahit Irgat, A. Kadir, Nazım Hikmet ile
birlikte çalıştılar.

☞ 1943'de ilk kitabı "**Yarenlik**"i yayımladı.
Ocak 1944'de "**Sınıf**" adlı şiir kitabı çıktı ve
sonrasında toplatıldı.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

☞ **Hababam Sınıfı**'nı ve bazı Eserleri ni "Stepne" (Yedek Lastik) takma adıyla yazdı.

☞ 1940'a kadar kişisel duygularını yansıtan romantik, ölçülü, uyaklı şiirler yazmış, sonra serbest toplumcu şiirler yazmıştır. **Her şey açık açık söylenmelidir.**" şiir anlayışı doğrultusunda şiirler yazmıştır.

☞ Öykü, roman ve oyunlarında köylü, işçi, esnaf, öğrenci, öğretmen, tutuklu ve hastaların umutlarını, umutsuzluklarını sade ve mizahi bir üslupla yansıtmıştır.

Eserleri :

Şiir: Yarenlik, Sınıf, Yaşadıkça, Devam, Üsküdar'da Sabah Oldu, Soluk Soluğa, Karakılçık, Güvercinim Uyur mu, Kulağımız Kirişte, Uzak Değil

Öykü: Don Kışot İstanbul'da, Nerde O Eski Usturalar...

Roman: Hababam Sınıfı, Pijamalılar, Karartma Geceleri, Sarı Yazma, Apartman Çocukları, Karadeniz'in Kıyıcığında, Yıldız Karayel

ANI: Yokuş Yukarı, Kırk Yıl Önce Kırk Yıl Sonra, Biz de Yaşadık

2. Aziz Nesin (1915- 1995)

☞ 1962'de "Zübük" isimli mizah dergisini çıkarmıştır.

☞ Anlatımında yer yer masal temasıyla ve mizah aracılığıyla günlük olayları, toplumsal aksaklıkları eleştirir. Türk edebiyatında çağdaş mizah yazarlığı tekniklerini geliştiren, genç mizah yazarlarının doğmasında etkili olan bir yazardır.

☞ Eserleri nde genellikle toplum ve birey yaşamını uyumsuz duruma düşüren olaylar, yöneticiler, çıkarıcılar, vurguncular, kendini bilmezler, cahiller yer alır. Alay, eleştiri, yergi sıklıkla yararlandığı unsurlar olur.

Eserleri :

Şiir: Azizname, Sondan Başa, Sevgiye On Ölüme Beş Kala

Hikâye: Geriye Kalan, İt Kuyruğu, Yedek Parça, Fil Hamdi, Toros Canavarı

Roman: Erkek Sabahat, Zübük, Şimdiki Çocuklar Harika, Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz, Tatlı Betüş

Oyun: Hadi Öldürsene Canikom, Biraz Gelir misiniz

3. Arif Damar (1925- 2010)

☞ İlk şiiri "Edirne'de Akşam" 1940'ta "Yeni İnsanlık" dergisinde yayımlandı. "İnsan", "Gün", "Ant" dergilerindeki şiirleriyle dikkat çekti.

☞ Kavgacı ama barışçıl ve insancıl yanı ağır basan, dil ögesini ve biçim kaygısını taşıyan bir şiir kurmaya yöneldi. "Yeryüzü" dergisinde bu çabanın başarılı şiir örnekleri yayımlandı. "Arif Barikat" takma ismini kullandığı bu dönem şiirlerini "Günden Güne" adlı kitabında topladı.

☞ Melih Cevdet'le **Yağmurlu Sokak** romanını yazmıştır.

Eserleri:

Şiir: Günden Güne, İstanbul Bulutu, Kedi Aklı, Saat Sekizi Geç Vurdu, Seslerin Ayak Sesleri, Alıcı Kuşu Kardeşliğin, Ölüm Yok ki, Ay Ayakta Değildi, Acı Ertelenirken, Yoksulduk Dünyayı Sevdik, Eski Yağmurları Dinliyorum

5. A. Kadir (1917- 1985)

☞ Tam adı **İbrahim Abdülkadir Meriçbo-yu**'dur. İlk şiirlerini Ali Karasu imzasıyla yayımlamıştır. Başlangıçta Faruk Nafiz ve Necip Fazıl etkisinde yazmıştır.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

☞ Yurt sevgisini dile getiren ilk şiir kitabı “**Tebliğ**” yasaklanarak toplatıldı.

☞ Mevlâna'nın şiirlerini serbest nazma döke-
rek Mevlâna adıyla bir kitapta topladı. **Viet-**
nam Şiiri, Filistin Şiiri, Portekiz Sömürge-
leri Şiiri, Bugünün Diliyle Hayyam, Bugü-
nün Diliyle Tevfik Fikret adlı Eserleri çeviri
ve eski şiirleri sadeleştirme çabasıdır.

☞ Çarpıcı bitişler, yinelemeler, iç uyaklar ve
ses uyumları şiirinde öne çıkan özellikler ol-
muştur. 1940'lı yılların toplumsal gerçekçi şiir-
inin ortak temaları ve biçimleriyle, Orhan Ve-
li kuşağının bazı söyleyiş özelliklerini kaynaş-
tırarak sentezci bir şiire ulaştı.

Eserleri

Şiir: Tebliğ, Hoş Geldin Halil İbrahim, Dört
Pencere, Mutlu Olmak Varken

Anı: Harp Okulu Olayı ve Nâzım Hikmet
(1966)

6. Enver Gökçe (1920 -1981)

☞ Türk dilinin tüm kolları, Türkmence, Kırgızca,
Karaimce, Göktürk ve Oğuz lehçeleri,
İstanbul ağzı üzerinde çalıştı. Divan Edebiya-
tını uzmanlık derecesinde öğrendi. Pek çok
halk öyküsünü, masalını, Dede Korkut Masal-
larını derleyerek bugünün Türkiye Türkçesine
kazandırdı. Mezuniyet tezi olan **Eğin Türkü-**
leri türünün ilk örnekleri arasındadır.

☞ “**Köylülerime**” şiiri büyük yankı uyandırdı.

☞ Bazı şiirleri bestelenmiştir. **Yusuf ile Bala-**
ban Destanı kayıptır.

☞ **Dost Dost İlle Kavga, Panzerler Üstümü-**
ze Kalkar şiir kitaplarının yanında biyografileri,
çevirileri de vardır.

7. Cahit Irgat (1915- 1971)

☞ İlk şiirini “**Cahit Saffet**” imzasıyla Varlık
dergisinde yayımlamıştır. İlk şiirlerinde hece
ölçülü romantik bir hava vardır, sonradan topl-
lumcu şiire yönelmiştir. 2. Dünya Savaşı'nın
etkisiyle şiirinde savaş karşıt söylem, yokluk,
yoksulluk göze çarpar.

☞ Tiyatroyla da ilgilenen sanatçı, bir film yö-
netmiş ve şiirlerinin dışında roman yazmıştır.
Mina Urgan'la bir dönem evli kalmıştır.

Eserleri

Şiir: Bu Şehrin Çocukları, Rüzgârlarım Konu-
şuyor, Ortalık, Irgatın Türküsü

Roman: Geri Dönemezsin, İnsan Kafesi

NOT: Hasan İzzettin Dinamo, Mehmet Ke-
mal, Şükran Kurdakul, Hasan Hüseyin Kork-
mazgil (Kavel, Kızılkığu, Filizkıran Fırtnası
ödüllü kitaplarıdır.) Mehmet Başaran toplum-
cu şiirin diğer önemli temsilcileridir

GARİP DIŞINDA YENİLİĞİ SÜRDÜREN ŞİİR

☞ Garip Hareketi'nin etkisinin sürdüğü yıllar-
da şiiri onlar kadar bayağılaştırmak istemeyen,
her biri kendine özgü şiir tarzını oluşturmuş
aşağıdaki şairler şiirdeki lirizmi kaybetmeden
yeniliği sürdürmüşlerdir.

Temsilcileri:

1. Behçet Necatigil

☞ Sanatçı, şiirlerinde **orta halli bir vatanda-**
şın birey olarak başından geçebilecek du-
rumları hatırlatmış, ev-aile-yakın çevre üçge-
ninde, gerçek ve hayali yaşantılarını iletmeye,
duyurmaya çalışmıştır. Aşk, anlaşılama

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

üzüntüsü, ölüm, yokluk gibi temaları işleyen şair, kendi yaşayışını sınırlayan çevreyi, bu çevrenin yarattığı sıkıntıları şiirleştirmiştir. Orta halli insanların tüm insani yönlerini, sevinç ve üzüntülerini, çıkmazlarını, açmazlarını ve dramlarını vermiştir.

☞ Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinde kendi çizgisini yaratmış şairlerdendir.

☞ Heceyi kullandığı şiirleri olmakla birlikte ağırlıklı olarak serbest şiirler yazmıştır.

☞ İlk şiir kitapları “**Kapalı Çarşı**” ve “**Çevre**”nin ardından “**Evler**” adlı şiir kitabında divan ve halk şiirini sıcak bir lirizmle bir araya getirdiği şiirleri yer alır. Divan edebiyatı bilgisine dayanarak söz oyunlarına başvurduğu şiirleri vardır.

☞ Daha sonraki şiirlerinde uzun dizelerle yeni bir üslup arayışına yönelmiştir. Biçim yenileştirmelerinden dolayı yadırgandığı da olmuştur.

☞ “**Yaz Dönemeci**” kitabında günlük dilden ustaca yararlandığı görülmüştür. Son şiirlerinde geleneksel Türk şiirinin söyleyiş uygulamalarını denemiştir.

☞ Şiir çevirilerini “**Yalnızlık Bir Yağmura Benzer**” adlı kitapta toplamıştır.

Eserleri

Şiir: Kapalı Çarşı, Çevre, Evler, Eski Toprak, Dar Çağ, Yaz Dönemi, Divançe, Sevgilerde, İki Başına Yürümek, Encam, Zebra, Kareler Aklar, Beyler, Arada

Radyo Oyunları: Yıldızlara Bakmak, Gece Aşevi, Üç Turunçlar, Pencere

Araştırma: Edebiyatımızda isimler Sözlüğü, Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü

2. Cahit Külebi

☞ Yeni şiirin olanaklarıyla geleneği ustaca birleştirerek kendine özgü bir söyleyişle Anadolu insanının yaşamını dile getiren memleket şiirleri yazmıştır. Anadolu’ya insanına, diline, sesine, türküsüne, kaderine, ıstırapına bağlıdır. Karacaoğlan rahathığı ve diliyle söylemiştir şiirlerini.

☞ Halk şiirinin zengin imge dünyasından ve sade söyleyiş biçiminden yararlandı.

☞ Şiirini “**yeni romantizm**” diye adlandırarak toplumcu, gerçekçi, iyimser bir şiir olarak tanımlamıştır.

☞ Şiirleri; memleket şiirleri, aşk şiirleri, destanlar olmak üzere üç grupta toplanabilir.

☞ Yurt köşelerinin manzara ve insan gerçeklerini, modern bir biçim ve yeni bir romantizmle yaşatma, anılarla güçlü, içten bir duyarlılık, onun başlıca özelliğidir.

☞ “**Yeşeren Otlar**” TDK Edebiyat Ödülünü, “**Yangın**” ise Yeditepe Şiir Ödülünü almıştır.

Eserleri:

Şiir Adamın Biri, Rüzgâr, Atatürk Kurtuluş Savaşında, Yeşeren Otlar, Süt, Yangın

3. Fazıl Hüsni Dağlarca

☞ Edebiyat dünyasında adını “**Yavaşlayan Ömür**” adlı şiiriyle duyurmaya başlamıştır.

☞ “**Türkçe Katında Yaşamak**” adlı şiirinde geçen “**Türkçem benim ses bayrağım**” mısrasıyla tanınmış, “**Türkçenin ses bayrağı**” olarak ünlenmiştir.

☞ Sanatçının şiirlerinde yenilikçilik, evren karşısında duyulan şaşkınlık, mistik- metafizik tavır, yurtseverlik, barış ve özgürlük gibi kavramlar ağır basar.

☞ Bireycilikten toplumsuluğa lirik şiirden epik şiire açık anlatımdan kapalılığa çeşitlilik-

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

ler gösteren sanatçının şiirleri; destanlar, toplumsal gerçekçi şiirler ve felsefi-lirik şiirlerden oluşur.

☞ İlk şiirlerinde Faruk Nafiz, Necip Fazıl, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Muhip Dıra- nas'ın etkisinde kalmıştır.

☞ **Şiire soyut konularla başlamıştır.** Bu dönemdeki şiirlerinde tezatlar vardır. **Yaratılışı, kâinatın sırlarını** araştırmaya çalışır.

☞ Sonraki döneminde **kahramanlık** ve **destanî konularını** işler.

☞ Bazı eleştirmenler onun şiirlerinin “**sezgisel dönem, geçiş dönemi ve akılcı dönem**” olarak üç devre geçirdiğini söylemişlerdir.

☞ **Yapma destanları ve epik söyleyişi ile yeni Şiirimizde kendine özgü bir yer edinmiştir.**

☞ İlk kitabı “**Havaya Çizilen Dünya**” da hece ölçüsünü kullanan şair, daha sonraki eserleri ni serbest ölçüyle yazmıştır. Asıl kişiliğini bütün yönleriyle yansıtan eseri olan “**Çocuk ve Allah**”ta bulmuştur. Bu kitaptaki şiirlerinde insanın dünya ve evrendeki yeri üzerine çocuksu bir şaşkınlıkla eğilmiştir. İnsanoğlunun iç ve dış dünyasını, yurt ve dünya insanını çok değişik cepheleriyle işlemiştir.

Eserleri

Şiir: Çocuk ve Allah, Çakır'ın Destanı, Üç Şehitler Destanı, Yedi Memetler, Çanakkale Destanı, Toprak Ana, Havaya Çizilen Dünya, Taş Devri, Sivashı Karnca, İstanbul fetih Destanı, Malazgirt Ululaması, 19 Mayıs Destanı

4. Asaf Halet Çelebi

☞ Kendine has özellikler gösteren bir şairdir.

☞ **Doğu- Batı kültürlerini bağdaştırarak, ilhamını Asya tasavvuf ve dinler tarihinin ünlü kişilerinden, eski doğu medeniyet ve**

masallarından alan, egzotik şiirleriyle tanındı.

☞ **Divan edebiyatıyla İran edebiyatını** iyi bilen, bu edebiyatlarla ilgili inceleme ve çevirileri de olan yazar, önceleri Ahmet Haşim ve Yahya Kemal'den etkilenmiş, gazel ve rubailer yazmış, asıl kişiliğini 1937'den sonra yazdığı serbest nazımlı şiirlerinde bulmuştur.

☞ Şiirlerinde soyut bir atmosfer kurarak bir sezgi şairi olmuştur.

Eserleri

Şiir: He, Lamelif, Om Mani Padme Hum
Araştırma: Mevlana, Molla Cami, Naima, Ömer Hayyam

Antoloji: Divan Şiirinde İstanbul

Deneme-Makale: Bütün Yazılar

5. Bedri Rahmi Eyüboğlu

☞ “**Ressam şair ve Karadut Şairi** ” olarak tanınan Bedri Rahmi Eyüboğlu, halk edebiyatının masal, şiir, deyiş gibi her türüne karşı duyduğu hayranlık şiirlerine de yansımış, halk dili ve şiirinden aldığı öğeleri kendine özgü bir biçimde kullanmıştır.

☞ Biçim üzerinde durmadan akıcı, rahat bir dille yazmıştır.

☞ Gezi ve deneme yazılarında halk kültürü, halk sanatı konularındaki görüşlerini dile getirmiştir.

Eserleri

Şiir: Yaradana Mektuplar, Dol Karabakır Dol, Karadut, Tuz, Üçü Birden

Gezi: Canım Anadolu, Tezek, Deli Fişek

Deneme: Resme Başlarken

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

6. Özdemir ASAF

- ☞ Asıl adı Halit Özdemir Arun'dur.
- ☞ Sanatçının beyit ve dördlüklerden oluşan ilk şiirlerinde yoğun bir söyleyiş özelliği göze çarpar.
- ☞ İnsan- toplum ilişkilerine yönelik temaları konu edinerek düşünceye dayalı bir şiir evreni kurmuştur.
- ☞ Duygu ve düşünce yoğunluğuyla birlikte alay ve taşlama şiirine egemen olan öğelerdir.
- ☞ İlk şiirlerinde sevgi, ayrılık, ölüm temaları, son dönem şiirlerinde ise kaçış ve umutsuzluğun tedirginliği öne çıkmıştır.
- ☞ Şiirlerinde hem Batı şiirinden hem de geleneksel Türk şiirinden yararlanmıştır.
- ☞ **“Yuvarlağın Köşeleri”** kitabında şiirin ve yazarın işlevi konusundaki görüşlerini dile getirmiştir. Eserde sanatçının çeşitli konulardaki özlü sözleri vardır.

Eserleri:

Şiir: Dünya Kaçtı Gözüme, Lavinia, Yalnızlık Paylaşılmaz, Bir Kapı Önünde, Yuvarlağın Köşeleri, Çiçekleri Yemeyin, Ben Değildim, Sen Sen Sen, Yumuşaklıklar Değil, Bugün ve Bugün, Benden Sonra Mutluluk

Lavinia

Sana gitme demeyeceğim.
Üşüyorsun ceketimi al.
Günün en güzel saatleri bunlar.
Yanımda kal.
Sana gitme demeyeceğim.
Gene de sen bilirsin.
Yalanlar istiyorsan yalanlar söyleyeyim,
İncinirsin.
Sana gitme demeyeceğim,
Ama gitme, Lavinia.
Adını gizleyeceğim
Sen de bilme, Lavinia.

MAVİCİLER (1952–1956)

- ☞ 1952- 1956 arasında çıkan **Mavi dergisi** etrafında toplanarak görüşlerini dile getirmişlerdir.
- ☞ **Garip Akımına karşı çıkmışlardır.**
- ☞ Şiirin basit olamayacağını, zengin benzetmeli, içli ve derin olması gerektiğini savunmuşlardır.
- ☞ Şairane ve sanatlı söyleyişi benimsemişlerdir. Şiirde imajı savunmuşlardır.
- ☞ Bireyin duygusal dünyasını yansıtmışlardır.
- ☞ Şiirde anlam kapalılığının şiiri düz yazdan ayıran önemli faktör olduğunu savunmuşlardır.
- ☞ Geleneği reddetmemişler, divan şiirinden de yararlanmışlardır.
- ☞ **Şiiri ideolojinin aracı haline getirmeden toplumcu gerçekçilere yaklaşmışlardır.**

1. Attila İlhan

- ☞ Mavi hareketini başlatarak Birinci ve İkinci Yeni akımlarına tepki gösterdi.
- ☞ Şiirde toplumcu gerçekçi anlayışı coşkulu ve duyarlı bir anlatımla ve yeni bir ses ile dile getirdi.
- ☞ Divan ve halk şiiri geleneklerini önemsemi ve şiirinde bu kaynaklardan yararlanarak özgün bir anlayış geliştirdi.
- ☞ Toplumsal konuları da bireysel konuları da ele aldığı şiirlerinde lirik, mecazlı söyleyiş ve imge zenginliği ile haklı bir üne kavuştu.
- ☞ Garipçilerden farklı olarak bol mecazlı bir üsluba yönelmiş, 2. Yeniden farklı olarak folklor öğelerinden bolca yararlanmış, diğer toplumcu gerçekçilerin ideolojik söyleminden farklı bir hava yakalamıştır.
- ☞ Şiirlerinde, barış, insan sevgisi, özgürlük, yarı inancı gibi toplumsal temaların yanı sıra aşk, ölüm gibi bireysel temaları da işlemiştir.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

Toplumsal şiire olduğu kadar bireyci şiire de yeni boyutlar kazandırmış, **romantik toplumcu** olarak nitelendirilmiştir.

☞ Şairliği yanında **roman, senaryo ve gazetecilik** gibi birçok alanda eser verdi.

☞ “**Ben Sana Mecburum**” adlı şiiriyle ünlendi.

Eserleri

Şiir: Duvar, Sisler Bulvarı, Yağmur Kaçağı, Ben Sana Mecburum, Bela Çiçeği, Elde Var Hüznün, Korkunun Krallığı, Ayrılık Sevdaya Dâhil, Böyle Bir Sevmek, Kimi Sevsem Sensin, Yasak Sevişmek

Roman: Sokaktaki Adam, Zenciler Birbirine Benzemez, Kurtlar Sofrası, Bıçağın Ucu, Sırtlan Payı, Yaraya Tuz Basmak, Fena Halde Lemana, Dersaadette Sabah Ezanları, Hacı Hanım Vay, O Karanlıkta Biz.

Deneme: Sağım Solum Sobe, Ulusal Kültür Savaşı, Hangi Edebiyat, Hangi Atatürk

Senaryosunu yazdığı diziler: Kartallar Yüksek Uçar, Yarın Artık Bugündür.

Ben Sana Mecburum

Ben sana mecburum bilemezsin
Adımı mih gibi aklımda tutuyorum
Büyüdükçe büyüyor gözlerin
Ben sana mecburum bilemezsin
İçimi seninle ısıtıyorum.

Ağaçlar sonbahara hazırlanıyor
Bu şehir o eski İstanbul mudur
Karanlıkta bulutlar parçalanıyor
Sokak lambaları birden yanıyor
Kaldırımlarda yağmur kokusu
Ben sana mecburum sen yoksun

2. Ferit Edgü

☞ Edebiyat dünyasına şiirle girmiş, sonra öykü ve romana yönelmiştir.

☞ Çevresiyle uyum sağlayamayan bireyin sorunları üzerine eğilmiş, varlıklı kesim ve aydınların ruhsal bunalımlarını, insanın yalnızlığını, yabancılaşmasını, mutsuzluğunu işlemiştir.

☞ “**O**” adlı romanı Berlin Film Festivali’nde ödül kazanmıştır.

☞ “**Ah Mine’l Aşk**” adlı şiir kitabı vardır.

3. Ahmet Oktay

☞ Yazın hayatına şiirle başladı. İlk dönemlerde halk şiiri etkisinin hissedildiği destansı bir söyleyişle, toplumcu şiiri benimseyen bir şair kişiliğiyle güncel ve yerel olandan evrensel temalara uzanma çabası içine girdi.

☞ İlk kitabı “**Gölgeleri Kullanmak**”tır.

☞ “**Toplumcu Gerçekçiliğin Kaynakları**” adlı inceleme çalışması vardır.

HİSARCILAR (1950)

☞ Hazırlıklarına 1949 yılı sonlarında, “**Eski Şiirimizden, millî kültür ve edebiyatımızdan kopmadan yeni ve güzel bir şiir sergilemek, o yıllarda Şiirimizi çıkmaza sokanlara ve yozlaştırıcılara karşı çıkmak ve tavır almak**” parolasıyla başlanan **Hisar dergisi**, ilk sayısını 16 Mart 1950’de yayımlamıştır.

☞ “Ağza alınmayacak kadar kaba ve çirkin kelimeleri bol bol kullanmak, dil akışına uymayan uydurma kelimeleri inatla ve ısrarla kullanmak, büyük harf-küçük harf kurallarına boş vermek, noktalama işaretlerini kaldırmak, cümle tekniğine kulak asmamak” gibi özellik-

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

ler bakımından **I. Yenicilere ve II. Yenicilere karşı çıkmışlardır.**

☞ "Sanatçı Bağımsız Olmalıdır". Zira onun eseri, siyasî sistemlerin de, ekonomik doktrinlerin de propaganda aracı değildir.

☞ "Sanat Millî Olmalıdır". Çünkü kendi milletinden kopmuş bir sanatın milletlerarası bir değer kazanması beklenemez.

☞ "Sanatta Yenilik Asıldır". Ne var ki, bu yenilik arayışı eskinin ret ve inkârı şeklinde yorumlanmamalıdır. Dünden kuvvet alarak yarın da kolay kolay eskimeyecek bir yenilik anlayışı ilke edinilmiş; mutlaka serbest şekilli şiir yazmak, şiiri nesre ve hikâyeye yaklaştırmak, heceyi ve aruzu ölü vezinler olarak görmek gibi ısrarcı yaklaşımların doğru olmadığı savunulmuştur.

☞ Sanatçının dili yaşayan dil olmalıdır.

☞ Sanat ideolojinin baskısı altında olmamalı, belli bir dünya görüşünün propagandasını yapmamalıdır.

☞ Hisar şairlerini memleketçi şiirin takipçisi görebiliriz. **Geleneği reddeden Garip Akımına ve ideolojik şiire yönelen Nazım Hikmet'e karşı çıkmışlardır.**

Temsilcileri:

1. Yavuz Bülent Bakiler

☞ Geleneksel şiirimizin öz ve şekil özelliklerini kendi şiir potasında eriterek kişiliğine kavuştu.

☞ Şiirlerinde, Anadolu'ya, Anadolu insanına eğilmiş, onların sorunlarını yapıcı bir tavırla dile getirmiştir.

☞ Türklere, İslam'a ve Anadolu'ya dönük sevgi ve düşüncelerini şiirlerinde yansıttı.

☞ Sade ve rahat bir dili, aydınlık bir üslubu vardır.

☞ Millî ve manevî değerlere bağlı kalmıştır. Bu tarafı ile Arif Nihat Asya'nın millî havasına yakın görünmektedir.

☞ Şiirlerinde doğal bir lirizm, millî bir coşku ve mistik bir hava vardır.

Eserleri

Şiir: Yalnızlık, Duvak, Seninle, Harman Gezi, Üsküp'ten Kosova'ya, Türkistan Türkistan

2. İlhan Geçer

☞ 1950'de yayımlanmaya başlayan Hisar dergisinin kurucularındandır. Şiir ve eleştirilerini bu dergide yayınladı.

☞ İlk şiiri "Kahverengi Gözlerin"dır.

☞ Romantik bir ozandır. Aşk ve ulusal duyguları yansıtan şiirleriyle tanınır. Şiirlerinin çoğu bestelendi.

☞ Hece şiirlerinin duyarlılığını sürdürürken yeni şiirin biçim olanaklarını da kullandı.

Eserleri

Şiir: Büyüyen Eller, Belki, Hüzzam Beste...

3. Mehmet Çınarlı

☞ Hisar dergisinin kurucularından ve çekirdek kadrosundandır.

☞ Edebiyat, şiir ve dil zevki bakımından eski ile yeni arasında bir köprü olarak kalmış, uzun ve değişken yıllarda hep güzelin, tabiliğin, millî ve manevî değerlerin ve akliselimin sözcülüğünü yapmıştır. Şiirde genellikle aruzu kullanmış, heceyle de yazmıştır.

☞ Üniversiteler arası şiir yarışmasında "Sonbahar Duyguları" adlı şiiriyle birincilik kazanmıştır.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

Eserleri

Şiir: Güneş Rengi Kadehlerle, Gerçek Hayali Aştı, Bir Yeni Dünya Kurmuşum, Zaman Perdesi

4. Munis Faik Ozansoy

☞ Faik Ali Ozansoy'un oğludur.
☞ Hisar dergisi çevresine girerek burada başyazılar yazdı.
☞ Bir duygu şairi olarak, Yahya Kemal Beyatlı ve Ahmet Hamdi Tanpınar'daki şiir zevkini yakalamaya çalıştı.

Eserleri

Şiir: Büyük Mabedin Eşiğinde, Hayal Ettiğim Gibi, Yakarış, Bir Daha, Zaman Saati, Yakınma, Kaybolan Dünya

5. Gültekin Samanoğlu

☞ Edebiyat dünyasına Çınaraltı dergisinde yayımlanan “**O Kadın**” şiiriyle girdi.
☞ Romantik ve gerçekçi bir tutumla aşk, aile, sevgi, çocuk, mutluluk, keder ve memleket şiirleri yazdı.
☞ “**Alacakaranlık**” ve “**Uzun Vuran Gölge**” şiir kitaplarıyla edebiyatımıza ses getirdi.

6. Mustafa Necati Karaer

☞ İlk şiiri “**Yurdumun Dağlarına**” Çınaraltı dergisinde yayımlandı.
☞ Yaşayan Türkçe ve milli kültürle beslenmiş şiirler yazdı.
☞ Hemen her şiirinde dil, şekil, vezin ve ahenk endişesini duydu. Hece yanında serbest tarzda şiirler de yazdı.

Eserleri

Şiir: Güvercin Uçurmak, Sevmek Varken...

7. Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu

☞ Türk milletinin tarihine, destan zenginliklerine, kültürüne ve meselelerine vakıf olan sanatçı, destan şairi olarak şöhret buldu.
☞ Şekle önem veren sanatçı daha çok heceyi kullandı.
☞ Eserlerini okuduğu Hüseyin Nihal Atsız'dan etkilendi.

Eserleri: Bozkurtların Ruhu, Gençosman Destanı, Salur Kazan Destanı, Boğaç Han Destanı...

Bu dönemde yeniliği sürdüren diğer şairler

1. Cahit Zarifoğlu

☞ İlk şiirlerinde II. Yeni etkileri (Cemal Süreya, Sezai Karakoç) görülür. Madde-ruh çatışması, **Batı diktasına karşı Doğu protestosu** temalarını işler.
☞ İlk şiirlerinden sonra kendine özgü bir şiir kurmuş; biçim ile özü, dil ile imgeyi, anlam ile söyleyişi kaynaştırmıştır.
☞ Şiirlerini yaşam-ölüm, ben-öteki, geçmiş zaman-şimdi gibi tezatlar üzerine kurmuştur.
☞ Şiirlerinde dini inançları çerçevesinde ele aldığı Anadolu insanının acı, umut ve sevgisini yansıtmıştır.
☞ Son şiirlerinde İslam düşüncesindeki insan sevgisi, toplumsal mutluluk anlayışını işlemiştir.
☞ 1976'dan sonra Ankara'da yayımlanan “**Mavera**” dergisinin sürekli yazarı oldu.
☞ İlk şiir kitabı “**İşaret Çocukları**” 1967'de yayımlandı.

Eserleri

Şiir: İşaret Çocukları, Yedi Güzel Adam, Menziller, Korku ve Yakarış

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

Çocuk Hikâyeleri: Serçekuş, Katraslan, Ağačkakanlar, Yürekdede ile Padişah, Küçük Şehzade, Motorlu Kuş, Kuşların Dili
Roman: Savaş Ritimleri

2. Erdem Bayazıt

☞ 2. Yeni şiirinin dil ve biçim anlayışıyla mistik, dini politik temaları birleştirerek yazdığı şiirlerle tanınmıştır.

☞ Şiirlerinde öz değerlerine yabancılaşan bir neslin mücadelesini vermiştir.

☞ Şiirleri Açık (K. Maraş), Çıkış (Ankara), Yeni İstiklâl, Büyük Doğu, Diriliş, Edebiyat, Mavera ve Yedi İklim dergilerinde yayımlanmıştır. “**Mavera**” dergisinin yönetiminde bulunmuştur.

Eserleri

Şiir: Sebeb Ey, Risaleler

Gezi: İpek Yolundan Afganistan'a

3. Hilmi Yavuz

☞ Çeşitli gazete ve dergilerde "Ali Hikmet" ve “İrfan Külyutmaz” imzasıyla inceleme, eleştiri ve denemeler yazdı.

☞ İlk şiirleri Kabataş Erkek Lisesinde edebiyat öğretmeni Behçet Necatigil yönetiminde çıkan "**Dönüm**" dergisinde yayınlandı. Bu dönemde daha çok İkinci Yeni akımının etkisinde imgeci şiirler yazdı.

☞ İlk şiir kitabı “**Bakış Kuşu**” halk ve divan şairlerinden, Ahmet Haşim, Yahya Kemal, Behçet Necatigil, Asaf Halet Çelebi'ye kadar pek çok şairin etkisinde yazılmış şiirlerden oluşur.

☞ “**Bedrettin Üzerine Şiirler, Doğu Şiirleri**” divan şiiri geleneğine yaslanma çabalarının kaynağı olur.

☞ “**Gizemli Şiirler**”den itibaren daha çok içine kapandığı İslam mistisizmi ve tasavvuf geleneğinden yararlandığı görülür.

☞ Sonraki yıllarda gelenekçilikle çağdaş bir bakışı kaynaştıran, biçim ve özün dengelendiği bir düzey sergiledi.

☞ Hüzün, aşk, yalnızlık, yolculuk, zaman, aşk, doğa gibi temaları işlemiştir.

Eserleri

Şiir: Bakış Kuşu, Bedreddin Üzerine Şiirler, Doğu Şiirleri, Yaz Şiirleri, Gizemli Şiirler, Zaman Şiirleri, Ayna Şiirleri, **Hüzün ki En Çok Yakışandır Bize**, Gülün Ustası Yoktur, Erguvan Şiirler, Çöl Şiirleri, Akşam Şiirleri, Yolculuk şiirleri, Hurufi şiirler, Büyü'sün Yaz
Roman: Fehmi K.'nın Acayip Serüvenleri

.....
biz, ey sürgünlerin nâzım'ı derken
tutkulu, sevecen ve yalnız
gerek acının teleğinden ve gerek
lâcivert gergefinde gecelerin
şiiri bir kuş gibi örerken
halkımız, gülün sesini savurup
bir türkünün kekiğinden tüterken
der ki, böyle yazılır sevdamız

hüzün ki en çok yakışandır bize
belki de en çok anladığımız

II. YENİ HAREKETİ (1950–1965)

☞ 1940–1950 arasında şiir dünyamızı yaygın bir moda halinde hükmü altına alan Garip şiiri, 1950'den sonraki örneklerinde yavaş yavaş kendini tekrarlamaya ve eskimeye başlar. Bu şiire karşı 1950'de Hisar şairleri ve Attilâ İlhan tarafından yöneltilen eleştiriler sonucunda Türk şiirinde yeni bir hareket doğar.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

☞ Bu hareket, Garip şiirinden sonra gelen ikinci önemli yenilik gibi düşünüldüğü için II. Yeni Şiiri olarak adlandırılmış, bu ad sonradan yaygın bir şekilde kullanılır olmuştur. Bu ifadeyi ilk kez kullanan akımın savunucularından **Muzaffer Erdost'tur.**

☞ **Dergilerde herhangi bir bildiri veya ortak hareketle kendilerini takdim etmeksizin Cemal Süreya, İlhan Berk, Turgut Uyar, Edip Cansever, Sezai Karakoç, Ece Ayhan ve Ülkü Tamer'in benzer doğrultuda şiirleri yayımlanır.**

☞ 1956'da yayımladığı **Perçemli Sokak** kitabıyla harekete katılan Oktay Rifat, kitabına II. Yeni Şiirin teorik temellerini ortaya koymayı amaçlayan bir ön söz koyar. Diğer şairler de şiirlerini daha sonraki yıllarda kitaplaştırdılar. Böylece 1957'de Edip Cansever'in **Yerçekimli Karanfil**, 1958'de **Cemal Süreya'nın Üvercinka** ve **İlhan Berk'in Galile Denizi**, 1959'da **da Turgut Uyar'ın Dünyanın En Güzel Arabistan'ı**, **Sezai Karakoç'un Körfez**, **Ece Ayhan'ın Kınar Hanım'ın Denizleri** ve **Ülkü Tamer'in Soğuk Otların Altında** adlı kitapları art arda şiir okurunun karşısına çıkmış olur.

☞ **Garip şiirine bir tepki olarak doğan**, 1960'lı yılların ortalarına kadar güçlü bir şekilde devam eden, hatta bazı çizgileri günümüz şairlerinde de yaşayan II. Yeni Şiiri, Garip şiirinden daha çok tartışılmış, lehinde ve aleyhinde çok şey söylenmiştir.

☞ Serbest çağrışıma dayanan bu harekette şiir, bir anlam sanatı olmaktan çıkar ve bir görüntü sanatı haline gelir.

☞ Şairlerin kelimelerle çok oynaması, cümle yapısındaki bozular, mantık dışı söyleyişler ve soyutlamalar bazen aşırıya giderek ortaya "**anlamsız şiir**" denebilecek örnekler çıkarır. Bununla beraber II. Yeninin önde gelen **şairleri kapalılığı daima önemsemekle birlikte,**

anlamsız şiire hiçbir zaman prim vermemişlerdir.

☞ Bu şiirin var oluşunda Gerçeküstücülüğün, Freud'un bilinçaltıyla ilgili görüşlerinin etkileri büyüktür.

☞ İkinci Yeni şiirinin en belirgin özelliklerinden birisi de, **alışılmamış bağdaştırmalara** çok sık yer vermesidir. Bu şiir hareketi üzerine yapılan tartışmalarda "anlamsız" şiir suçlamasının bir dayanağını da, birbirinden uzak çağrışımlı kelimelerin bağdaştırılması oluşturmuştur.

İkinci Yenilere göre;

☞ Şiirde hikâyeci anlatım yolu terk edilmelidir. Çünkü şiir, hikâye değildir. Anlatım kapalı ve soyut olmalıdır.

☞ **Söyleyiş anlamdan daha önemlidir.**

☞ **Şiirde imge, duygu ve hayal ön plandadır.**

☞ Şiirin üslubu, konuşma dilinden uzak, özgün ve mantık dokusundan arındırılmış olmalıdır.

☞ Şiir; felsefi anlayış, mutlak gerçeği bulma ve problemlere çözüm üretme sanatı değildir.

☞ Ahlaki değerler, erdem, gerçek gibi temel değerler, şiirin amacı olmamalıdır.

☞ Şiir bir görüntü sanatıdır.

☞ **Şiirde ahenk, ölçü ve kafiye ile değil; musiki ve anlatım zenginliğiyle sağlanmalıdır.**

☞ Özellikle insanı aşırı bir soyutlama ile anlatmayı amaç edinmişlerdir. Bireyin toplumdaki yalnızlığı, sıkıntıları, çevreye uyumsuzlukları gibi temaları işlemişlerdir.

☞ **Şiirlerinde duyulmadık sözcükleri kullanmışlardır: üvercinka, aparthan, cehennem...**

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

Örnek Şarkıları delindiler sokaklarında ve çarşambaları ırmakta boğulup gittiler hep çamaşırların üstünde uzanan bulutlar (Ece Ayhan)

Temsilcileri:

1. Cemal Süreya

☞ İkinci Yeni hareketinin önde gelen ve en başarılı şair ve yazardır. **Asıl adı Cemalettin Seber'dir.**

☞ Mensur yazılarında **“Osman Mazlum”** imzasını da kullanmıştır.

☞ 1960'da **Papirüs dergisini** çıkarmıştır.

☞ Şiire lise yıllarında aruz denemeleriyle başlar ve ilk şiiri, **“Şarkısı Beyaz”**ı Mülkiye dergisinde yayınlar.

☞ Geleneğe karşı olmasına rağmen geleneği şiirlerinde kullanmaktan da geri kalmamıştır.

☞ İkinci Yeni hareketinin içinde yer olmasına rağmen, şiirde anlamsızlığı savunan fikri benimsememiştir.

☞ Şiirlerinde öyküden kaçınmaya ve derin imgelerden oluşan bir anlatıma yönelmiştir.

☞ **Modern şiirimizin çağdaş ressamı** olarak nitelendirilebilir.

☞ Şiirlerinde önce biçime önem verdiğini, sonra ise insani öze indigini dile getirir.

☞ Şiirlerinde iğneleme, eleştirel bir ironi görülür.

Eserleri

Şiir: Üvercinka, Göçebe, Güz Bitiği, Sevda Sözleri, Sıcak Nal, Beni Öp Sonra Doğur Beni Düz yazı: Günübirlik, Şapkam Dolu Çiçekle, Üstü Kalsın, 99 Yüz, 999.Gün, On üç Günün Mektupları

Antoloji: 100 Aşk Şiiri, Mülkiyeli Şairler

GÜL

Gülün tam ortasında ağlıyorum
Her akşam sokak ortasında öldükçe
Önümü arkamı bilmiyorum
Azaldığını duyup duyup karanlıkta
Beni ayakta tutan gözlerinin

Ellerini alıyorum sabaha kadar seviyorum
Ellerin beyaz tekrar beyaz tekrar beyaz
Ellerinin bu kadar beyaz olmasından korkuyorum
İstasyonda tiren oluyor biraz
Ben bazan istasyonu bulamayan bir adamım

Gülü alıyorum yüzüme sürüyorum
Her nasılsa sokağa düşmüş
Kolumu kanadımı kırıyorum
Bir kan oluyor bir kıyamet bir çalgı
Ve zurnanın ucunda yepyeni bir çingene

2. Edip Cansever

☞ İlk şiirlerini **“İkinci Üstü”** adlı kitapta toplamıştır.

☞ Daha sonra çıkardığı **“Dirlik Düzenlik”**te Garip şiirinin etkisinde kalsa da 2. Yeni'nin de il ipuçlarını vermiştir. Bu kitabındaki **“Masa da Masaymış Ha”** tanınan şiiridir.

☞ **“Yerçekimli Karanfil”**de kendine özgü bir şiir evreni kurmuş ve İkinci Yeni akımının özgün örneklerini vermiştir.

☞ Şiirlerindeki sevinç zamanla yerini bunalmaya daha umutsuzluğa bırakmıştır.

☞ Şiirde yeni arayışlara yönelir ve şiirde tiyatrodan esinlenen diyaloglar kullanmıştır.

☞ Kapalı, anlaşılması güç fakat anlamdan uzak olmayan bir şiire yönelmiştir.

☞ İkinci Yeni içinde en çok ve en uzun dönem yazan sanatçıdır.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

☞ Duygusallıktan öte toplumsal sorunlara da yönelmiştir. “Ben Ruhi Bey Nasılım” ve “Sevda ile Sevgi” toplumsal planda yaşanan yenilginin ardından yeniden bireysele dönüşür.

Eserleri

Şiir: İkinci Üstü, Dirlik Düzenlik, Yerçekimli Karanfil, Şairin Seyir Defteri, Umutsuzlar Parkı, Ben Ruhi Bey Nasılım, Petrol, Nerde Antigone, Bezik Oynayan Kadımlar, Çağrılmayan Yakup...

Düzyazı: Gül Dönüyor Avucumda, Şiiri Şiirle Ölçmek

Yerçekimli Karanfil

Biliyor musun az az yaşıyorsun içimde
Oysaki seninle güzel olmak var

Örneğin rakı içiyoruz, içimize bir karanfil düşüyor gibi

Bir ağaç işliyor tıkr tıkr yanımızda
Midemdi aklımdı şu kadarcık kalıyor.

Sen karanfile eğilimsin, alıp sana veriyorum işte

Sen de bir başkasına veriyorsun daha güzel
O başkası yok mu bir yanındakine veriyor
Derken karanfil elden ele.

Görüyorsun ya bir sevdayı büyütüyoruz seninle

Sana değiniyorum, sana ısınıyorum, bu o değil
Bak nasıl, beyaza keser gibisine yedi renk
Birleşiyoruz sessizce.

3. Ece Ayhan

☞ İkinci Yeni şiirinin en önemli temsilcisi olarak gösterilse bile kendisi İkinci Yeni kavramı yerine “Sivil Şiir”i kabul eder.

☞ Türk şiirinin modern ustalarından biridir.

☞ İlk ürünlerinden itibaren kendine has bir üslup geliştirir. Şiiri imgelerle doludur.

☞ İlk şiir kitabı olan “Kınar Hanım’ın Denizleri”nde dünyaya karanlık bir bakış açısı, sürrealizmi çağrıştıran bir kurgu, tarihe, coğrafyaya, ekonomiye göndermeler vardır. Bu şiirler ölüm ve arzu iç içeliğiyle örülü lirik şiirlerdir.

☞ Şiirde biçim ve anlam kaygısını oldukça aza indiren, dilin olanaklarını zorlayan bir şairdir.

☞ İkinci Yeni şairleri içinde en çok tartışma yaratanlardan biridir. Hemen her şiirinde hem şiir hem Türkiye üzerine görüşlerini anlatır.

☞ “Bakışsız Bir Kedi Kara” ve “Ortodoksluklar” özel dilinin özgün örnekleridir. Düzyazısal şiir özelliği taşır.

☞ “Devlet ve Tabiat” kitabındaki şiirlerle okurlarını sokağın diliyle buluşturmuştur.

Eserleri

Şiir: Yort Savul, Bakışsız Bir Kedi Kara, Kınar Hanım’ın Denizleri, Zambaklı Padişah, Sivil Şiirler, Ortodoksluklar, Bir Şiirin Bakır Çağı...

Mor Külhani

1.Şiirimiz karadır abiler

Kendi kendine çalan bir davul zurna
Sesini duyunca kendi kendine güreşmeye başlayan

Taşınır mal helalarında kara kamunun
Şeye dar pantolonlu kostak delikanlıların şiiridir

Aşk örgütlenmektir bir düşünün abiler

2.Şiirimiz her işi yapar abiler

Valde Atık'te Eski Şair Çıkmazı'nda oturur

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

Saçları bir sözle örülür bir sözle çözülür
Kötü caddeye düşmüş bir tazenin yakın mezar-
lıkta
Saatlerini çıkarmış yedi dala gerilmesinin şii-
ridir

Dirim kısa ölüm uzundur cehennette herhal
abiler

4. Turgut Uyar

☞ İlk dönem şiirlerinde çevresinden ve haya-
tından izler bulunurken daha sonra şiirlerinde
iç derinliğe inen bir şair olarak göze çarpar.

☞ Daha sonraki şiirlerinde toplum ve töreyle
çatışan bireyin mücadelesini anlatır.

☞ Şiirinde divan ve halk edebiyatı zenginlik-
lerinden yararlanmıştır.

☞ Şiir ile düz yazı arasındaki ayrımı en aza
indirmiştir. Kaynak dergisinin bir yarışmasın-
da “**Arz-ı Hal**” şiiri ikincilik kazanınca Nurul-
lah Ataç’ın dikkatini çekmiştir.

☞ Heceyle yazdığı ve toplumsal konuları işle-
yen ilk iki kitabı “**Arz-ı Hal**” ve “**Türki-
ye’ m**”den sonra “**Dünyanın En Güzel Ara-
bistanı**”yla bireyin iç dünyasını, yalnızlığını
ve çaresizliğini işlemiştir.

☞ **Divan**’la geleneksel şiirin kalıplarına yö-
nelmiştir.

☞ “**Kayayı Delen İncir**” ve “**Toplandılar**”
adlı Eserlerinde sınıfsal mücadeleyi dile ge-
tirmiştir.

☞ Ölçülü, uyaklı ilk dönem şiirlerinde kişisel
yaşantı, aşk, ölüm, ayrılık temalarını işlemiş-
tir, bu şiirlerinde Garip etkisi de görülür.

Eserleri Şiir: Arz-ı Hal, Türkiye’ m, Tütünler
Islak, Divan, Dünyanın En Güzel Arabistan’ı,
Her Pazartesi... **İnceleme:** Bir Şiirden

Göge Bakma Durağı

.....

Senin bu ellerinde ne var bilmiyorum göge
bakalım

Tuttukça güçleniyorum kalabalık oluyorum

Bu senin eski zaman gözlerin yalnız gibi ağaç-
lar gibi

Sularım ısınsin diye bakıyorum ısınıyor

Seni aldım bu suntuurlu yere getirdim

Saysız penceren vardı bir bir kapattım

Bana dönesin diye bir bir kapattım

Şimdi otobüs gelir biner gideriz

Dönmiyeceğimiz bir yer beğen başka türlü sü-
güç

Bir ellerin bir ellerim yeter belliyelim yetsin

Seni aldım bana ayırdım durma kendini hatırla-
lat

Durma kendini hatırlat.

5. Sezai Karakoç

☞ Kendine özgü mistik ve İslami içerik onu
diğer şairlerden ayıran en önemli özelliklerden
biri olmuştur. Din ve inançla fizik ötesi kaygı-
larını yenmiş mistik bir şairdir.

☞ İkinci Yeni içinde özgün bir yer edinmiştir.

☞ Şiirlerinde öze önem vermiş ve her özün
yeni bir biçim oluşturacağı fikrine inanmıştır.

☞ “**Monna Rosa**”nın modern bir Leyla ile
Mecnun denemesi olduğunu söyler.

Eserleri

Şiir: Leyla ü Mecnun, Körfez, Şahdamar, Ses-
ler, Hızır ile Kırk Saat, Zamana Adanmış Söz-
ler, Taha’nın Kitabı, Gül Muştusu...

Düz yazı- Şiir: Mağara ve Işık

İnceleme: Yunus Emre, Mevlana, Mehmet
Akif

Röportaj: Tarihin Yol Ağzında

Hikâye: Portreler, Meydan Ortaya Çıktığında

Deneme: Yazılar, Ölümden Sonra Kalkış...

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

Balkon

Çocuk düşerse ölür çünkü balkon
Ölümün cesur körfezidir evlerde
Yüzünde son gülümseme kaybolurken çocuk-
ların
Anneler anneler elleri balkonların demirinde
İçimde ve evlerde balkon
Bir tabut kadar yer tutar
Çamaşırlarınızı asarsınız hazır kefen
Şezlongunuza uzanır ölü
Gelecek zamanlarda
Ölüleri balkonlara gömecekler
İnsan rahat etmeyecek
Öldükten sonra da
Bana sormayın böyle nereye
Koşa koşa gidiyorum
Alından öpmeye gidiyorum
Evleri balkonsuz yapan mimarların

6. Ülkü Tamer

- ☞ Basılı ilk kitabı “**Duygular Konuşuyor**” adlı bir perdelik okul oyunudur.
- ☞ Çevirileriyle ünlü ve ödüllüdür.
- ☞ İlk şiiri 1954'te "Kaynak" dergisinde yayımlandı.
- ☞ 1959'da basılan ilk şiir kitabı "**Soğuk Otların Altında**" ile başlayarak İkinci Yeni duyarlılığını yansıtan soyutlamalara yönelik, yoğun ve özgün bir imge anlayışı geliştirdi.
- ☞ Yalın bir dil kullandığı şiirlerinde giderek toplumsal kaygılar ve düşünce öğeleri ağırlık kazandı.
- ☞ Halk şiiri türlerinde ve başka biçimlere de ilgi duysa da kendi özgü şiir yazmayı her zaman sürdürmüştür.
- ☞ Şiirlerini “**Yanardağın Üstündeki Kuş**”, hikâyelerini de “**Alleben Öyküleri**” adıyla toplamıştır.

Eserleri

Şiir: Soğuk Otların Altında, Gök Onları Yanılmaz, Ezra ile Gary, Virgülün Başından Geçenler, İçime Çektiğim Hava Değil Gökyüzüdür, Sıra Göller, Yanardağın Üstündeki Kuş

Konuşma

aman, kendini asmış yüz kiloluk bir zenci,
üstelik gece inmiş, ses gelmiyor kumesten;
ben olsam utanırım, bu ne biçim öğrenci?
hem dersini bilmiyor, hem de şişman herkes-
ten

iyi nişan alırdı kendini asan zenci,
bira içmez ağlardı, babası değirmenci,
sizden iyi olmasın, boşanmada birinci
çok canım sıkılıyor, kuş vuralım istersen

7. İlhan Berk

- ☞ Manisa Halkevi Dergisi'nde yayımlanan ilk şiirlerinden oluşan "**Güneşi Yakanların Selamı**"nda Nâzım Hikmet etkisi vardır. İşçiler, tarım emekçileri, yaşama ve dünyaya beslediği sevgi, umut, coşku, özgürlük ve eşitlik işlediği konulardır.
- ☞ 1953'te Yenilik dergisinde yayımladığı "**Saint Antoine'in Güvercinleri**" 2. Yeni adeta habercisidir.
- ☞ "**İstanbul**", "**Günaydın Yeryüzü**", "**Türkiye Şarkısı**" kitaplarındaki şiirlerinde geleceğe dönük toplumsal özlemleri dile getirdi.
- ☞ 1950'lerin ortalarında beliren genç şairleri etkilemiştir.
- ☞ Yalnızca anlamsızlığı savunduğu gerekçeyle eleştirilmiştir. "**Koroğlu, Galile Denizi, Çivi Yazısı, Mısırkalyoniğe**" şiirde anlamsızlığa yöneldiği Eserleri dir.
- ☞ "**Âşıkane**"de nesnelere aşırı biçimde vurgulamış ama bu vurgu giderek kendi benliğine yönelmiştir.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

☞ "Şenlikname"de şiiri iyice düz yazıya yaklaştırmıştır.

☞ Şiir antolojileri hazırlamıştır.

Eserleri

Şiir: Güneşi Yakanların Selamı, Günaydın Yeryüzü, Türkiye Şarkısı, Köroğlu, Galile Denizi, Çivi Yazısı, Otağ, Mısırkalyoniğne, Âşıkane, Taşbaskısı, Şenlikname, Atlas, Galata, Delta ve Çocuk, Çok Yaşamın Sayılar...

Üç Kez Seni Seviyorum Diye Uyandım

Üç kez seni seviyorum diye uyandım
Tuttum sonra çiçeklerin suyunu değiştirdim
Bir bulut başımı almış gidiyordu görüyordum.
Sabahın bir yerinden düşmüş gibiydi yüzün.
Sokağı balkonları yarım kalmış bir şiiri teptim
Sıkıldım yemekler yaptım kendime otlar kurttum
-Taflanım! diyordu bir ses duyuyordum.

Cumhuriyetin ilk günleri gibiydi yüzün.

Kalktım sonra bir aşağı bir yukarı dolaştım
Şiirler okudum şiirlerdeki yaşa geldim
Karanfil sakız kokan soluğunu üstümde duydum.
Eskitiyorum eskitiyorum kalyon ne kadar güzel olduğun.

II. YENİ SONRASI TOPLUMCU ŞİİR (1960-1980)

☞ **Yeni Gerçek, And, Halkın Dostları, Militan gibi dergiler etrafında** toplanan şairler, şiir anlayışlarını ve ideolojilerini bu dergilerde açıklamaya çalışmışlardır.

☞ **Marksist felsefeyi benimseyen toplumcu gerçekçi şairler**, daha çok sosyal ve güncel politikayı konu edinmişler, **halkın ve işçi sınıfının sorunlarını politik bir bakışla ortaya**

koymaya çalışan şiirler yazmışlardır. Yerleşik düzeni eleştirmişler, sınıf anlayışı, **halk ve işçi sınıfı, kadın hakları, kentleşme, kentleşme sorunları, toplumsal dayanışma gibi temaları** işlemişlerdir. Şiirde içeriğe önem vermişlerdir.

☞ **Sosyal ve politik sorunlar** karşısında bireyin eleştirel duruşunu ve özgürlük arayışını yansıtır.

☞ **Onlara göre şiir, toplum bilincini uyaran ve toplumu dönüştüren bireysel bilincin sesidir.**

☞ Şairler kendilerini toplumun sözcüsü olarak kabul etmişlerdir.

☞ **Geleceğe inanç, ümit, direnme ve sorgulama isteği temaların genel özelliğidir.**

☞ Geleneksel söyleyişten yararlanmaya çalışmışlar, şiir dili ve söyleyişinde aşırıktan kaçınmışlar, açık anlatıma yönelmişlerdir.

1. İsmet Özel

☞ Atıf Behramoğlu ile birlikte "**Halkın Dostları**" dergisini çıkarmıştır.

☞ 1963'ten itibaren şiirleri yayımlanmaya başlayan şair, 1970'lerin ortalarına kadar devrimci sol düşünceden beslenmiş, 2. Yeni'den yararlanarak yoğun söyleyişleri ve mistik hava yaratma ustalığıyla dikkat çekmiştir. 1974 yılına gelindiğinde o zamana dek içerisinde bulunduğu ve savunduğu sosyalist düşünce çizgisini geride bırakarak fikri ve ruhi bir değişim yaşamıştır. Bu tarihten sonra yazı ve sanat hayatına, **İslami düşünce çerçevesinde devam etmiştir.**

☞ İsmet Özel, 2.Yeni'den toplumcu şiire ve İslami dünya görüşüne bağlanırken kendisi olabilen usta işi bir şiir geliştirmiştir.

☞ "**Geceleğin Bir Koşu, Evet İsyân, Cınayetler Kitabı**" toplumcu şiir çizgisinde yazılmış şiirlerini toplayan kitaplarıdır.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

☞ Şairlik yaşamının ikinci döneminin ilk kitabı “Cellâdına Gülümserken Çektirdiğim Son Resmin Arkasındaki Satırlar” başlığını taşır.

☞ Bu kitabından başlayarak mistik, dini bir duyarlılığa yönelir. **Yabancılaşma, başkaldırı, özgürlük, bunaltı gibi temalar** etrafında modern dünyada yaşayan insanın var oluş sorunlarını dile getirir.

☞ Siyasi yazıları kısmi aralıklarla çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanmıştır.

☞ Şiir, deneme, söyleşi, mektup türlerinde çok sayıda eseri vardır.

Eserleri

Şiir: Geceleyin Bir Koşu, Evet İsyan, Cinayetler Kitabı, Cellâdına Gülümserken Çektirdiğim Son Resmin Arkasındaki Satırlar, Erbain, Bir Yusuf Masalı

Deneme, Söyleşi: Üç Mesele, Taşları Yemek Yasak, Surat Asmak Hakkımız, Tehdit Değil Teklif, Kırk Hadis, Çenebazlık...

Amentu

...
Dilce susup
bedence konuşulan bir çağda
biliyorum kolay anlaşılmayacak
kanatları kara fücür çiçekleri açmış olan dünyanın
yanık yağda boğulan yapıların arasında
delirmek hakkını elde bulundurmamak
rahma çağdaş terimlerle yanaşmak için
bana deha değil
belgeler gerekli
kanıtlar, ifadeler, resmi mühür ve imza
gençken
peşpeşe kaç gece yıllarca
acıyan, yumuşak yerlerime yaslanıp uçardım
bilmezdim neden bazı saatler
alaturka vakitlere ayarlı

neden karpuz sergilerinde lüküs yanar
yazgı desem
kötü bir şey dokunmuş olurdu sanki dudaklarım
Tokat
aklıma bile gelmezdi
babam onbeşli olmasa.
...

2. Ataol Behramoğlu

☞ "Dönüşüm" dergisinin kuruluş çalışmalarına katıldı, sahipliğini üstlendi. 1970'te İsmet Özel'le birlikte "Halkın Dostları" dergisini çıkardı.

☞ İlk şiirleri "Ataol Gürus" takma adıyla Yeni Çankırı, Yeşil Ilgaz, Çağrı gibi yerel gazete ve dergilerde yayımlandı.

☞ Gençlik dönemi şiirlerinde Orhan Veli, Atilla İlhan ve İkinci Yeni şiirinin ortak özellikleri etkindir.

☞ Yükseköğrenimi sırasında Yapraklar, Dost, Evrim, Ataç gibi dergilerde çıkan şiirleriyle dikkat çekti. Bu dönemin şiirlerini bir araya getiren ilk şiir kitabı "Bir Ermeni General" 1965'te basıldı.

☞ Gerçek şiir kimliği 1965–1971 arasında Papirüs, Şiir Sanatı, Yeni Gerçek, Yeni Dergi ve Halkın Dostları'nda çıkan şiirleriyle oluştu.

☞ Çevirileriyle de dikkat çeken sanatçı, edebiyat ve kültür üzerine yazdıkları, antoloji ve diğer çalışmalarıyla kuşağının önde gelen yazarları arasına girmeyi başarmıştır.

Eserleri

Şiir: Yaşadıklarımın Öğrendiğim Bir Şey Var, Bir Gün Mutlaka, İyi Bir Yurttaş Aranıyor, Türkiye Üzgün Yurdum, Güzel Yurdum, Kızma Mektuplar, Bebeklerin Ulusu Yok, Hayata Uzun Veda, Cesaret ve Kavga Şiirleri...

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

Düz yazı: Yaşayan Bir Şiir, Mekanik Gözyaşları, Nazım'a Bir Güz Çelengi, Kardeş Türküleri

Gezi: Başka Gökler Altında, Yurdu Teninde Duymak

Antoloji: Büyük Türk Şiiri Antolojisi, Dünya Şiiri Antolojisi

Çocuk Kitabı: Dünya Halk Masalları

Yaşadıklarımın Öğrendiğim Bir şey Var

Yaşadıklarımın öğrendiğim bir şey var:

Yaşadın mı, yoğunluğuna yaşayacaksın bir şeyi

Sevgilin bitkin kalmalı öpülmekten

Sen bitkin düşmelisin koklamaktan bir çiçeği

İnsan saatlerce bakabilir gökyüzüne

Denize saatlerce bakabilir, bir kuşa, bir çocuğa

Yaşamak yeryüzünde, onunla karışmaktır

Kopmaz kökler salmaktır oraya

...

3. Süreyya Berfe

İlk şiiri Zeren dergisinde 1961 yılında yayınlandı.

1966'dan başlayarak Papirüs, Şiir Sanatı, Soyut gibi dergilerdeki şiirleriyle tanındı.

Türkiye Milli Talebe Federasyonu'nun açtığı yarışmada "**Kasaba**" adlı şiiri birincilik kazandı.

İlk şiirlerinde 2.Yeni'nin etkisinde kalarak soyutlamalara başvurmuştur. Sonra halk şiiri yolundan gitmiş, buna rağmen 2. Yeni'den en az etkilenen şair olmuştur

Halk şiiri olanaklarından yararlanarak oluşturduğu ilk şiir kitabı "**Gün Ola**" ve sonrasında "**Savrulan**" adlı kitabında Anadolu'nun köylerinde tanıklık ettiği iç içe geçmiş olay, durum ve koşulları toplumcu bir bakışla anlatmıştır. Şairin bu şiirlerinde Türkmen ve Avşar

ağtlarının, halk ozanlarının, türkülerin etkileri görülür.

1969'da insanlarla dertleşmek isteyen, düz yazı ile şiir arasında bir dengenin kurulduğu bir şiire yönelmiştir.

Şiirlerinde güçlü bir ironi görülür.

Eserleri

Şiir: Gün Ola, Savrulan, Hayat İle Şiir, Ufkun Dışında, Nâbiga, Çıkrık

Çocuk Kitabı: İlkokullar İçin Matematik, Çocukça, Eksik Alfabe

5. Refik Durbaş

İlk şiirlerini "**Kuş Tufanı**" adlı kitapta topladı.

İkinci Yeni çizgisinde başladığı şiir yaşamı zamanla toplumcu çizgiye kaymıştır.

Anlam kadar biçime de önem veren şiirler yazmıştır.

Çarşıların, işçi kızların, pazar yerlerinin, çay evlerinin dünyasını yansıtan şair olarak tanındı. Doğduğu yerden ayrılıp doyduğu yerde var olma savaşı veren insanları konu alan gurbet, sıla şiirleriyle geniş yankı uyandırmıştır.

Şiirlerinde günlük konuşma dili içine ustaca serpiştirilmiş eski kelimeler de kullanmıştır.

Eserleri

Şiir: Kuş Tufanı, Hücremde Ay Işığı, Çaylar Şirketten, Kırmızı Kanatlı Kartal (çocuklar için), Nereye Uçar Gökyüzü, Menzil, Siyah Bir Acıda, İstanbul Hatırası, Düşler Şairi, Çırak Aranyor,

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

6. Can Yücel

☞ Eski Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in oğludur.

☞ Şiir, yazı ve çeviri şiirleriyle tanınan Can Yücel, 1965'ten sonra siyasi konularda ürünler vermiştir.

☞ **Şiirlerinde argo ve müstehcen sözlere yer vermiştir.**

☞ Toplumsal yergiye güncelleştirerek canlılık kazandıran, kendine özgü sözcükleriyle yarattığı gülmeceyi lirizmle birleştirmiştir.

☞ İlk şiirlerini 1950'de "Yazma" adlı kitapta toplamıştır. 1970'lerin başında "Sevgi Duvarı"nı yayımlamıştır.

☞ Taşlama ve toplumsal duyarlılığın ağır bastığı şiirlerinde yalın dili ve buluşlarıyla dikkat çekmiştir.

☞ Doğa, insanlar, olaylar, heyecanlar, duygular onun şiirinde yer bulur. Şiirlerinin çoğunda sevdiği insanlar vardır: "Maaile, Küçük Kızım Su'ya, Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim" vs.

☞ Lorca, Shakespeare, Brecht gibi sanatçılardan "Hamlet, Fırtına, Bir Yaz Gecesi Rüyası" gibi oyunları çevirmiştir. "Her Boydan" adlı kitabında dünya şairlerinin şiirlerini çevirmiştir.

Eserleri

Şiir: Yazma, Sevgi Duvarı, Şiir Alayı, Bir Siyasinin Şiirleri, Canfeda, Kısa Devre, Kuzgunun Yavrusu

Bağlanmayacaksın

Bağlanmayacaksın bir şeye, öyle körü körüne.

"O olmazsa yaşayamam." demeyeceksin.

Demeyeceksin işte.

Yaşarsın çünkü.

Öyle beylik laflar etmeye gerek yok ki.

Çok sevmeyeceksin mesela. O daha az severse kırılırsın.

Ve zaten genellikle o daha az sever seni,

Senin onu sevdiğinden.

Çok sevmezsen, çok acımazsın.

Çok sahiplenmeyince, çok ait de olmazsın hem.

Hatta elini ayağını bile çok sahiplenmeyeceksin.

Senin değillermiş gibi davranacaksın.

Hem hiçbir şeyin olmazsa, kaybetmekten de korkmazsın.

....

7. Ahmed Arif

☞ Asıl adı **Ahmed Önal**'dır.

☞ Yaşadığı coğrafyanın duyarlılığı ve halk kaynağındaki sesini hiç yitirmeden lirik ve epik tarzı kullanarak özgün, ezgili, çağdaş şiirler yazmıştır.

☞ Şiirlerinde hep ezilen insandan yana olmuş, ezilenlerin kardeşliğine vurgu yapmıştır.

☞ Şiirlerinin toplandığı kitabı "**Hasretinden Prnagalar Eskittim**"dir.

☞ Birçok şiiri bestelenmiştir.

Ay Karanlık

Maviye

Maviye çalar gözlerin,

Yangın mavisine

Rüzgarda asi,

Körsem,

Senden gayrısına yoksam,

Bozuksam,

Can benim, düş benim,

Ellere nesi?

Hadi gel,

Ay karanlık...

İtten aç,

Yılandan çıplak,

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

Vurgun ve bela
Gelip durmuşsam kapına
Var mı ki doymazlığım?
İlle de ille
Sevmelerim,
Sevmelerim gibisi?
Oturmuş yazıcılar
Fermanım yazar
N'olur gel,
Ay karanlık...

1980 SONRASI ŞİİR

☞ 1980 sonrası Türk Şiirinde belirli ve ortak özelliklere sahip yeni bir edebi hareket yoktur. Yedi Meşaleciler, Garip hareketi gibi dikkate değer bir grup çalışması, bir ortak Şiir hareketi de oluşmuş değildir.

1. Sedat Umran

☞ İlk şiir kitabı “**Meşaleler**” dir.
☞ İkinci kitabı “**Leke**” dir. Umran, edebiyat dünyasında trajik ben'in ıstırabını ve eşyanın iç dünyasını yansıtan bu kitabı ile tanındı.
☞ Sevgi şiirlerinden oluşan “**Gittin Taş Atarak Denizlerime**” isimli şiir kitabı, değişik dergilerde yer alan şiirlerinden oluşan “**Kara Işıldak**” diğer eserleridir.

Gittin

Gittin, dağ gibi büyüdü yalnızlık
İssızlığın iki ucunda şimdi sen varsın
Tam ortasında: yokluğun yokluğun yokluğun
O konuşsa konuşur, sussa susarsın

Gittin, taş atarak denizlerime
Halka halka genişleyen anıların kaldı
Girdin çıkmamak üzere dehlizlerime
Birden yaşamının hızı azaldı

Gittin, boşandı içimde sevincin yayı
Kim öğretecek bana ah, sensiz yaşamayı

2. Haydar Ergülen

☞ 1980 sonrası Türk şiirinin önemli isimlerindendir.
☞ İstanbul'da **Üç Çiçek** ile **Şiir Atı** dergilerini yayıma hazırlayanlar arasında yer aldı.
☞ **Karşılığımı Bulamamış Sorular** adlı ilk şiir kitabı 1980 yılında yayımlandı.
☞ Şiirlerinde divan şiiri geleneğinin etkisi vardır, Alevi- Bektaşî geleneklerinden de yararlanmış. Klasik ve çağdaş şiirimizin birikimlerini özümsemiştir.

Eserleri

Şiir: Karşılığımı Bulamamış Sorular, Sokak Prensesi, Sırat Şiirleri, Eskiden Terzi, 40 Şiir ve Bir, Hafız ve Semender...

3. Hüseyin Atlansoy

☞ Mistik- metafizik yönü ağır basar.
☞ Kimi zaman derin bir lirizm, kimi zaman da bir ironinin yer aldığı şiirleri vardır.
☞ 1990 Yazarlar Birliği Şiir Ödülü'ne layık görülmüştür.

Eserleri

Şiir: İntihar İlacı, Balkon Çıkmazında Efendilik Tarihi, Şehir Konuşmaları, İlk Sözler, Kaçak Yolcu, Karşılaşma Töreni...

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

B. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Anlatmaya Dayalı Bağlı Metinler

1. TOPLUMCU GERÇEKÇİ ESERLER

Temsilcileri: Kemal Tahir, Yaşar Kemal, Orhan Kemal, Sabahattin Ali, Fakir Baykurt, Sadri Ertem, Faik Baysal, Rıfat Ilgaz, Samim Kocagöz, Kemal Bilbaşar, Aziz Nesin, Rıfat Ilgaz, Cahit Irgat, Abbas Sayar, Talip Apaydın, Dursun Akçam, Ebubekir Hazım Tepeyran, Necati Cumalı, Muzaffer Buyrukçu

☞ Başlangıçta Sabahattin Ali ve Sadri Ertem’le ortaya çıkan ve Anadolu köy ve kasabalarının sorunlarını anlatan toplumcu-gerçekçi roman ve hikâye 1930’ların sonunda Kemal Bilbaşar ve Samim Kocagöz’le alanını genişletmiştir.

☞ 1950’den sonra köy enstitüsü çıkışlı yazarlarla yaygınlaşan “**köy romanı**” bu dönemden sonra sosyalist düşüncenin etkisiyle ideolojik bir yön kazanarak gelişmeye devam etmiştir.

☞ Bu etki 1960’lı ve 1970’li yıllarda da devam etmiştir. Toplumcu gerçekçilerde **mark-sist, sosyalist ideoloji etkilidir.**

☞ Yazarlar özellikle köylerdeki toprak kavgaları, ağa- köylü, zengin- fakir, halk- yönetici, aydın- cahil, güçlü- güçsüz, öğretmen- imam çatışması, köyden kente göç ve sonuçları, halkın, köylünün, dar gelirlinin sorunları ve geçim mücadelesi, toplumdaki düzensizlik ve çatışmaları, Anadolu coğrafyası ve insanını işlemişlerdir.

☞ Köy gibi küçük yerleşim yerlerinin sorunları üzerinde yoğunlaşmışlar, Anadolu coğrafyası ve insanı, büyük şehirlere göçün ortaya çıkardığı problemlerin üzerinde durmuşlardır.

☞ Sade konuşma dili ve yerel ağız özelliklerinin bulunduğu bir dil kullanılmıştır. Anlatımlarında yer yer aksaklık görülür.

☞ **Yazarlar eserlerini düşüncelerini topluma yaymak ve toplumu yönlendirmek, aydınlatmak için araç olarak kullanmışlardır.**

☞ Yurt gerçeklerini anlatmanın sanatçının sosyal sorumluluğu olduğunu savunmuşlardır. Olaylar ve kişiler bir düşüncüyü doğrulamak, haklı göstermek üzere anlatılmıştır. “**Tezli romanlar**” yazılmıştır.

☞ **Halkı aydınlatmak düşüncesiyle bazı yazarlar bazı bölgeleri özellikle konu olarak seçmişlerdir.**

☞ Realizm ve natüralizmden etkilenmişler, kişileri iç ve dış özellikleriyle tasvir etmişlerdir.

1. Kemal Tahir

☞ Bedri Eser, Samim Aşkın, FAli Gıncırlı gibi takma adlarla aşk, macera romanları, senaryolar yazmıştır.

☞ Sanat yaşamına önce şiir sonra öykülerle giren sanatçı, yapıtlarının konularını **Çankırı, Çorum** dolaylarından, cezaevi yaşantılarından, Kurtuluş Savaşı’ndan, eşkiya menkıbelerinden, ağalık sisteminin kurduğu sömürü düzeninden almıştır.

☞ “**Göl İnsanları**” adlı uzun öyküsünden sonra “**Sağirdere**” romanıyla adını duyurmuştur.

☞ Köy ve köylü sorunları, yakın tarihin olayları, Anadolu insanının yaşamı ve sorunları, töre ve inançlarını anlatmıştır. Yerli dekor ve renkleri ustalıkla kullanarak gerçek bir Anadolu romanı oluşturdu.

Eserleri

Öyküleri: Göl insanları

Roman: Yorgun Savaşçı, Devlet Ana, Sağır Dere, Esir Şehrin İnsanları, Esir Şehrin Mahpusu, Yol Ayrımı, Körduman, Rahmet Yolları Kesti (eşkiya düzeni), Yediçınar Yaylası, Kö-

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

yün Kamburu, Bozkırdaki Çekirdek (köy enstitüleri), Karılar Koğuşu, Hür Şehrin İnsanları

2. Orhan Kemal

☞ Yaşadıklarından yola çıkarak yapıtlarında köyden kente göç eden mutsuz, yoksul insanı ezilen köylüleri, işçi sınıfını, toprak ağalarını, memurları, hapistekileri, **Adana, Çukurova ve İstanbul'un kenar mahallelerinde yaşayan halkı** gerçekçi bir gözle, şive taklitleriyle anlatmıştır. İlk yapıtlarında kendi hayatından, gözlemlerinden yararlanmıştır. (**Baba Evi, Avare Yıllar, Cemile, Dünya Evi**)

Eserleri

Öykü: Ekmek Kavgası, Sarhoşlar, Çamaşırçı Kızı, Grev, Arka Sokak, Kardeş Payı, 72. Koğuş (tiyatroya uyarlanmış), Önce Ekmek...
Roman: Baba Evi, Avare Yıllar, Murtaza, Bereketli Topraklar Üzerinde, Eskici ve Oğulları, Gurbet Kuşları, Evlerden Biri, Kötü Yol, El Kızı, Vukuat Var, Hanımın Çiftliği, Kaçak (Son üç eser üçlemedir.)

3. Yaşar Kemal

☞ Asıl adı **Kemal Sadık Göğçeli**'dir. Yazmaya şiirle başlamıştır. İlk öykü kitabı "**Sarı Sıcak**", ilk romanı "**İnce Memed**"dir.

☞ Romanlarında çoğunlukla **Çukurova** bölgesini ve insanların ve toplumsal gerçeklerini, halkın sömürülüşünü, eşkiyalar, kan davaları, ağa- köylü, patron- işçi çatışmalarını Şiirsel bir dille anlatır. Uzun doğa betimlemeleri renkli, ayrıntılıdır.

☞ Yapıtlarında halk edebiyatından, yerel söyleşilerden yararlanır, **masal ve destan dilini** çağdaştırır. Üslubu yalın ve akıcıdır.

Eserleri

Öykü: Sarı Sıcak

Efsane derlemeleri: Üç Anadolu Efsanesi, Binboğalar Efsanesi, Ağrı Dağı Efsanesi

Romanları: Teneke, İnce Memed, Çakırcalı Efe, Al Gözüm Seyreyle Salih,

Akçasazın Ağaları serisi: Demirciler Çarşısı Cinayeti, Yusufçuk Yusuf

Dağın Öte Yüzü Serisi: Ortadirek, Yer Demir Gök Bakır, Ölmez Otu

Bir Ada Hikâyesi- Dörtleme: Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana, Karıncanın Su İçtiği, Tanyeri Horozları, Çıplak Deniz Çıplak Ada

Röportajları: Yanan Ormanlarda Elli Gün, Çukurova Yana Yana, Peri Bacaları, Bir Bulut Kaynıyor, Allah'ın Askerleri

4. Sabahattin Ali

☞ Halk şiirinden izler taşıyan şiirlerinde heceyi kullanmıştır. "**Dağlar ve Rüzgâr**" tanınan kitabıdır. Döneminde çığır açan yazarlardandır.

☞ Eserlerinde köyde ve kentte ezilen insanın sıkıntılarını bütün açıklığı ile dile getirdi. Üst tabakanın ezilen insanlara alaylı bakışını anlattı. Betimlemelerinde başarıyı yakaladı.

Eserleri

Öykü: Ses, Değirmen, Kağrı, Yeni Dünya, Sırça Köşk

Roman: Kuyucaklı Yusuf (Edremit ve yöresini anlatır.) Kürk Mantolu Madonna, İçimizdeki Şeytan (2. Dünya Savaşı öncesinde İstanbul'daki sanat ve üniversite çevresini Ömer'in kişiliğinde anlatır.)

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

5. Fakir Baykurt

☞ **Köy romanının öncülerindendir**, edebiyata şiirle başlamış, ilk şiiri Tahir Baykurt adıyla yayımlanmıştır. İlk öykü kitabı “**Çilli**”dir.

☞ Ona göre öykü döneminin tarihsel, toplumsal renklerini, içermeli, az da olsa belge işlevi yüklenmelidir. Edebiyatı, halkı özellikle de **köylüyü bilinçlendirmek** için bir araç olarak gördü. Köylü yaşamını halkçı bakış açısıyla ele almıştır.

Eserleri

Roman: Yılanların Öcü, İrazca'nın Dirliği, Kara Ahmet Destanı(üçleme)Tırpan, Kaplumbağalar, Onuncu Köy

Öykü: Can Parası...

6. Sadri Ertem

☞ Eleştirel gerçekçilik akımının önde gelen yazarlarındandır. Eserlerinde **sanayileşme sorunları, toplumsal değişimler, tüccar-köylü, patron- işçi ilişkileri Batı taklitçiliğine eleştirel bir bakış işlenmiştir.**

☞ Konularını toplumsal sorunlardan alan; işçilerin yaşamlarını, sömürölmelerini, kapitalizmin rekabetçi döneminin üretim ilişkilerini anlattığı “**Bacayı İndir Bacayı Kaldır**” adlı öyküsü edebiyata bakışını ortaya koyar. Gazetecilikten gelen alışkanlıkla tasvir ve psikolojik derinlikten uzak, gücünü fikirden alan yalın bir üslubu vardır.

Eserleri

Roman: Çıkrıklar Durunca, Bir Varmış Bir Yokmuş, Düşkünler, Yol Arkadaşları

Hikâye: Silindir Şapka Giyen Köylü, Bacayı İndir Bacayı Kaldır, Bir Şehrin Ruhu, Korku, Bay Virgül

7. Necati Cumalı

☞ Garip ve 1940 kuşağının diğer şairlerinden farklı olarak yalın, lirik şiirler yazdı.

☞ Sevgi, sevinç, özlem gibi bireyin güncel kaygılarıyla birlikte çağın toplumsal sorunlarını da ele aldı. Yapıtlarında Anadolu ve **özellikle Ege yöresindeki köy ve kasabalarda yaşayanların sorunlarını işledi.** Köylünün doğa ile savaşını konuşma dilinin doğallığıyla anlattı. Şiirsel dili ve ayrıntıları ustaca kullandı.

☞ “**Tütün Zamanı**” (1971'de Zeliş adıyla), “**Yağmurlar ve Topraklar**”, “**Acı Tütün**” romanları bu ürünlerin en başarılıları arasındadır. Öykü, roman ve oyunlarından bazıları sinemaya da uyarlandı.

Eserleri

Şiir: Kızılçullu Yolu, Harbe Gidenin Şarkılları, Mayıs Ayı Notları, Güzel Aydınlık, İmbatla Gelen, Yağmurlu Deniz...

Hikâye: Yalnız Kadın, Değişik Gözle, Susuz Yaz, Ay Büyürken Uyuyamam

Roman: Tütün Zamanı, Yağmurlar ve Topraklar, Acı Tütün...

Oyun: Boş Beşik, Ezik Otlar, Vur Emri, Nalınlar, Derya Gülü...

8. Abbas Sayar

☞ Yazmaya şiirle başladı. 1970'te **Yılkı Atı** romanıyla ismini edebiyat dünyasına duyurdu. **Yılkı Atı, Celo, Can Şenliği** romanları ödül almıştır. **Yılkı Atı'nda bir atın doğadaki yaşam mücadelesi yanında köylünün yoksulluğunu ve çaresizliğini anlatmıştır.**

☞ Abbas Sayar'ın romanları ve hikâyeleri **Orta Anadolu insanının hayatını anlatır.** Romanlarını kendi hayatından aldığı ilhamla

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

yazmıştır. Türk köylüsünün nasıl yaşadığını bilmek, öğrenmek ve yaşam koşullarını değiştirmek gerektiğini aydınlara haykırmıştır.

9. Talip Apaydın

☪ Edebiyata toplumcu şiirleriyle başladı. Öykü ve romanlarında doğa tasvirleriyle birlikte insan ilişkilerini de kendi doğallığı içinde ele aldı. **Köy romanlarıyla öne çıkar. Eserlerinde köy sefil ve sömürülmüştür. Köylü cahildir, hurafelere inanır. Öğretmen, köylüyü eğiterek modern hâle getirmeye uğraşır. Eserlerinde Yaşar Kemal, Kemal Tahir, Orhan Kemal'in etkisi vardır.**

☪ İlk romanı “**Sarı Traktör**” de **tarımda makineleşmeye** bir umut olarak yaklaşmıştır. “**Yarbükü**”nde ise köylüler arasındaki toprak ve su paylaşımıyla ilgili çekişmelerin olduğu zorlu yaşam koşullarını anlatmıştır.

10. Dursun Akçam

☪ Köşe yazıları, öykü ve romanlar yazmıştır. İlk yazısı “**Köyden Sesler**” adıyla 1952'de Varlık dergisinde çıktı. Ama asıl adını, “**Analarımız**” röportajıyla birincilik kazanarak duyurdu. Sonraki yıllarda yazdığı öykü ve romanlarıyla **kırsal kesimin gerçeklerine ilişkin gözlemlerini edebi, mizahi bir üslupla anlatmıştır. “Haley”** adlı öyküsü ve “**Kanlı Derenin Kurtları**” romanı ödüllüdür.

11. Samim Kocagöz

☪ İlk romanı “**İkinci Dünya**”dır. “**Sam Amca**” öyküsüyle Dünya Hikâye Yarışması'nda birincilik kazandı. **Bu hikâyelerde değişen üretim koşulları, makineleşme ve zenginlerin işçileri sömürmesi işlenmiştir.**

☪ Güçlü gözlemlerine dayanarak köy ve kasaba insanların sorunlarını, günlük yaşamlarını ve duygularını yalın bir dil ve gerçekçi tutumla yansıttı.

Eserleri

Roman: İkinci Dünya, Bir Şehrin İki Kapısı, Yılan Hikâyesi, On Binlerin Dönüşü, Kalpaklılar, Doludizgin, Bir Karış Toprak, Bir Çift Öküz, İzmir'in İçinde, Eski Toprak

Öykü: Sam Amca, Telli Kavak, Sığınak, Cihan Şoförü...

12. Kemal Bilbaşar

☪ Önceleri **Batı Anadolu'daki** küçük kent ve kasaba insanların ilişkilerini, yaşamlarını ele almış, tek parti döneminin sorunları, eşraf, tüccar, memur arasındaki çatışmalar bu ilk öykülerinin ana temasını oluşturmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından çok partili sisteme geçildiği yıllarda demokratik ortam üzerinde durdu.

☪ 1960'tan sonra roman yazmaya ağırlık verdi. Romanlarında ekonomik ve teknolojik gelişmelerden payını alamayan, çağa ayak uyduramayan köylülerin sorunlarını işledi. Doğu Anadolu'nun toplum yapısına ışık tuttu.

☪ “**Cemo, Memo, Başka Olur Ağaların Düğünü**” romanlarında toplumcu bakışla köy gerçeğini anlatmıştır.

☪ 18'inci yüzyıl sonlarında Osmanlılarla birlikte Ruslara karşı mücadele eden Abhaz ve Adige Çerkezlerinin sert yaşam koşullarını geleneksel renklerini ortaya çıkararak anlattı. “**Kölelik Dönemeci**” onun mekân olarak Türkiye sınırları dışına çıktığı romanıdır.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

13. Mahmut Makal

☞ Öğretmenlik yaptığı köylerdeki gözlemlerini gerçekçi ve yalın bir dille anlattığı "**Bizim Köy**" adlı kitap 1950'de yayımlandıca büyük yankı uyandırdı. **Köy edebiyatı akımının başlangıcı olarak görülen bu kitap** nedeniyle bir süre cezaevinde kaldı.

14. Şevket Süreyya Aydemir

☞ **Kendi hayat hikâyesini "Suyu Arayan Adam" romanında anlatmıştır. "Toprak Uyanırsa" romanında bir Anadolu köyünün bir aydının öncülüğünde kalkınmasını anlatmıştır.**

☞ Eserlerinde 1. Meşrutiyet'ten itibaren Türk toplumunun geçirdiği değişimleri ve yaşanan olayları anlatır.

☞ "**Tek Adam, İkinci Adam, Menderes'in Dramı, Makedonya'dan Orta Asya'ya Enver Paşa**" biyografileridir.

BİREYİN İÇ DÜNYASINI ESAS ALAN ESERLER

Temsilcileri: Peyami Safa, Tarık Buğra, Ahmet Hamdi Tanpınar, Mustafa Kutlu, Semiha Ayverdi, Abdülhak Şinasi Hisar, Memduh Şevket Esendal, Halikarnas Balıkcısı (Cevat Şakir Kabaağaçlı) Selim İleri, Zeyyat Selimoğlu

☞ Toplumcu gerçekçilerden farklı olarak insan gerçekliğini toplumsal yönüyle **değil psikolojik yönüyle anlatma gayreti içine** girmişlerdir. Olaylardan ve insanlardan hareketle bireyin iç dünyasını anlatmışlardır.

☞ Toplumda bireyin yabancılaşmasını anlatırken bunun sosyo-ekonomik yönünden çok bi-

reyin ruh durumunu analiz etmeye çalışmışlardır.

☞ Psikolojik roman ve öyküde yazarın dikkati, bireyin iç dönüşümlerine ve manevi olarak yeniden doğuşuna yönelmiştir. **Bu yüzden olay örgüsüne bağlı merak unsuru ikinci planda kalmış bireyin ruh hali ve iç çatışmaları gerçekçi psikolojik tasvirlerle verilmiştir.**

☞ Yazarlar eserlerinde özellikle iç konuşma, bilinç akışı gibi teknikleri kullanmışlardır.

☞ **Bireyin iç dünyası, bunalımları, sıkıntıları, hesaplaşmaları, yalnızlığı, yabancılaşması** konu olarak işlenir.

☞ **Bu anlayışla eser veren sanatçılar, psikoloji ve psikiyatriden yararlanmışlardır.** Ruh tahlilleri, psikolojik analizler yapılmıştır.

☞ Çağrışımlara açık bir dil kullanılmıştır.

☞ Çehov tarzı durum- kesit hikâyeleri yazılmıştır.

☞ **Abdülhak Şinasi Hisar**'ın "**Fahim Bey ve Biz**" adlı romanı hem kişisel hem toplumsal nedenlerden dolayı gerçekle ilişkisi hastalıklı hale gelen bunalımlı bireyi anlatan bir eserdir.

☞ **Peyami Safa**, dar ve kapalı mekânlarda az sayıda kahraman ve basit olay örgüsü ile kurduğu başarılı psikolojik romanlarıyla tanınmıştır. **Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, Matmazel Noralya'nın Koltuğu, Yalnız, Bir Tereddüdün Romanı** örnektir.

☞ **Ahmet Hamdi Tanpınar**'ın karmaşık ruh durumlarını tasvir eden "**Huzur**" adlı eseri, yer yer özel yaşamına ait izler taşıması, İstanbul'un doğal ve tarihi zenginliğini yansıtmaya açısından önemlidir. **Mümtaz** ve **Nuran** arasındaki ilişki psikolojik yönüyle anlatılır. "**Saatleri Ayarlama Enstitüsü**" adlı eser ise psikolojik niteliklerinin yanı sıra Türk modernleşmesine getirdiği ironik eleştirisiyle Türk romanının kilometre taşlarından biridir.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

☞ 1950 sonrasının önde gelen yazarlarından olan Tarık Buğra'nın "İbiş'in Rüyası" adlı romanı bir sanatçının iç dünyasını anlatması bakımından önemlidir. Bir Milli Mücadele romanı olan "Küçük Ağa" da roman kahramanının psikolojik değişim süreci, sağlam bir kurgu ve başarılı bir anlatımla verilmiştir.

☞ **Mustafa Kutlu**, hikâyedeki yeni biçim ve üslup denemeleriyle dikkat çekmiştir. "uzun hikâye" tarzını geliştiren yazar, eserlerinde insanın derinliğine yönelmiş; rüya ile gerçek arasında geçmiş arayan, zamanı ve eşyayı sorgulayan bir bireyi anlatmıştır. Canlı diyaloglar, iç konuşmalar, yerel sözcükler ve geleneksel anlatı unsurları yazarın üslubunu ilgi çekici hale getirmiştir.

☞ **Samiha Ayverdi**, Eserlerinde geçmiş-şimdi çatışması, Batılılaşma ile birlikte meydana gelen değişimin aileyi olumsuz etkilemesi bireyin iç dünyasından hareketle vermiştir. İnsanı anlatırken özellikle ilahi aşka yönelmesi, insan-ı kâmil olması üzerinde durmuştur.

1. Peyami Safa

☞ Roman, öykü ve makale türünde yapıtlar yazmıştır. "Asrın Hikâyeleri" başlığıyla yazdığı öykülerle gazetecilik yaşamına başladı.

☞ Sanatçı, konuya hâkim, kuvvetli üslubu ve yapıtlarını ören zengin düşünce öğeleri ile edebiyatımızın güçlü kalemidir. **Edebiyata I. Dünya Savaşı yıllarında başlamış olan sanatçı özellikle Batının düşünce hareketlerini yakından takip ederek, felsefe ve psikoloji alanlarında geniş bilgiler edinmiştir.** Çağın düşünce akımlarıyla ilgilenmiş, siyasal sorunlar karşısında tavır almış, Türk basınında derin izler bırakan polemiklere girmiştir.

☞ **Toplumsal değişimlerin yol açtığı bunalmaları, ahlak çöküntülerini, çatışmaları,**

Doğu- Batı kültürü, madde- ruh- insan psikolojisi gibi konuları işlemiştir.

☞ Romanlarında **psikolojik tahlillere** önem vermiştir. **Psikolojik roman türünün ustalarındandır. Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, Bir Tereddüdün Romanı bu türün başarılı örnekleridir.** Bu romanlarda **bilinç akışı- iç monolog** başarıyla uygulanmıştır.

☞ Para kazanmak amacıyla yazdığı Eserlerinde **Server Bedi** adını kullanmıştır. Bunlar arasında **Cingöz Recai** adlı polisiye dizi romanları ile **Cumbadan Rumbaya** sayılabilir.

☞ Sanatçının "Gün Doğuyor" adlı bir tiyatro denemesi de vardır.

☞ Kurtuluş Savaşı büyüklerinin hayatlarını anlatan biyografik yapıtları, "Kimdir? Nedir?" adlı sekiz kitapta toplanan yazıları, onun düşün evrenini tanıtan araştırmacı yazılarıdır.

Eserleri

Roman: Sözde Kızlar, Canan, Mahşer, Fatih-Harbiye, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, Yalnızız, Şimşek, 9. Hariciye Koğuşu, Bir Tereddüdün Romanı, Biz İnsanlar...

2. Tarık Buğra

☞ Çınaraltı gazetesinde yayımlanan ilk öykülerinden sonra romana geçti. "Siyah Kehribar" ilk romanıdır. Tiyatroları da vardır.

☞ Sanatçı, varlık ve olayların iç yüzünü araştırarak, entelektüel planda, çözümleyici bir yöntemle çalışan sanatçılarımızdan biridir. İnsanı konu alan öykülerinde kişilerin iç dünyasını çözümler.

☞ Yapıtlarında yoğun bir anlatış, şiirli bir atmosfer vardır. Roman ve oyunlarında ideal tipler çizmiştir.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

Eserleri

Öykü: Oğlumuz, Yarın Diye Bir Şey Yoktur, İki Uyku Arasında

Romanları: Siyah Kehribar, Küçük Ağa, Küçük Ağa Ankara'da, Firavun İmanı, İbişin Rüyası (Orta oyuncu Nahit'in –Naşit Özcan- hayatı) Dönemeçte(Çok partili döneme geçiş yılları), Yağmur Beklerken (Serbest Fırka Dönemi), Yalnızlar, Osmancık (Kuruluş adıyla dizi çekilmiştir.) Gençliğim Eyvah

3. Mustafa Kutlu

☞ Hareket dergisinde yayımlanan ilk öyküsü "O"dur. 1990'da arkadaşlarıyla "Dergâh" dergisini çıkarmıştır.

☞ Öykülerinde köy ve kasaba insanların günlük endişelerini, sevinçlerini konu aldı. **Sanayileşme, para hırsı, tüketim çılgınlığı gibi sorunlara eğilerek toplumsal bakışa yaklaştı. İslami yorumla aktardığı hikâyelerine yerli bir havayla Türk kültürüne ait duyarlılıkları yansıttı.** Hikâyelerinde romanesk (roman özelliği olan) denebilecek bir çatı kurdu. "Uzun hikâye" tarzını geliştirdi.

Eserleri

Hikâye: Uzun Hikaye, Ortadaki Adam, Gönül İş, Yokuşa Akan Sular, Yoksulluk İçimizde, Ya Tahammül Ya Sefer, Bu Böyledir, Mavi Kuş

İnceleme: Sabahattin Ali, Sait Faik'in Hikâye Dünyası

4. Semiha Ayverdi

☞ Son devir kültür ve edebiyatımızın **mistik** isimlerindedir. İstanbul üzerine yazdığı inceleme yazıları ve romanlarıyla adını duyurmuştur. İlk romanı "Aşk Budur" dur.

☞ **Tasavvuf ve manevi aşkla yüklü olan, insanlara, hayata, dünyaya geleneksel ve tasavvufa bağlı mistik görüş açısından bakan romanlarıyla tanınmıştır. Tasavvuf ve tarihten yararlanmış.**

☞ Eserlerinde İstanbul Türkçesinin başarıyla kullanmış ve üslup sahibi bir yazar olarak tanınmıştır.

☞ "İbrahim Efendi Konağı, Batmayan Gün, İnsan ve Şeytan" romanları geçmiş arayışının ürünleridir.

☞ "İstanbul Geceleri" anı kitabıdır.

5. Abdülhak Şinasi Hisar

☞ **Eleştiri yazıları ve romanlarıyla tanınır.** Yapıtlarında görgü, anı, betimleme, kültür unsurları, mutluluklarla geçmiş gençliği ve 20. yüzyıl başlarındaki rahat İstanbul yaşamı ağır basar.

☞ **Romanlarında Rumelihisarı, Büyükada, Çamlıca** üçgenindeki varlıklı, gününü gün eden, sorunsuz insanların yaşamını anlatır. Kahramanlarının hepsini dengesiz, garipikleri olan, içine kapanık, başarısız ve hayalleriyle avunan kişiler olarak kurgulamıştır.

☞ Sanatlı, uzun cümleleri vardır. Anılarında mensur Şiir özelliklerini taşıyan üslup görülür. Eski sözcüklerden kopmamıştır.

Eserleri

Roman: Fahim Bey ve Biz (Geçmiş zaman kavramına bağlı duyarlılıkları işlemiş.) Çamlıca'daki Eniştemiz (Hacı Vamık'ın değişik yönleri etrafında özlemini çektiği dünyayı anlatır.) Ali Nizami Bey'in Alafrangalığı ve Şeyhliği

Anıları: Boğaziçi Mehtapları, Geçmiş Zaman Köşkleri, Boğaziçi Yalıları

İnceleme: İstanbul ve Piere Loti

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

6. Memduh Şevket Esendal

☞ **Çehov tarzı hikâyenin temsilcisidir.** Öykücülüğe başladığı yıllarda Ömer Seyfettin'in izinden gitmiştir.

☞ Halkın içinden, ilgi çekmeyen kişileri ve onların önemsiz görünen davranışlarını konu edinir. Onların yaşayışlarının gülünç, iyi ve kötü yönlerini okuyucuya sevdirecek anlatır.

☞ Bütün kişileri sevimlidir, onların düzensizliklerini bile hoş göstermeyi başarmıştır. **Sıradan insanların gündelik yaşamlarını anlatır.**

☞ Öyküye yalınlık getirmiş, onu gereksiz süslemelerden kurtararak halktan kişilere, basit görünüşlü gerçek olaylara yönelmiştir.

☞ Yapıtlarında konuşma dilini kullanmıştır. Öykülerinde güçlü bir gözlem sezilir.

Eserleri

Roman: Ayaşlı ve Kiracıları, Miras, Vassaf Bey

Öyküleri: Otlakçı, Mendil Altında, Hava Parası, Temiz Sevgiler, Ev Ona Yakıştı, Sahan Külbastısı, İhtiyar Çilingir

7. Halikarnas Balıkcısı (Cevat Şakir Kabaağaçlı)

☞ **Sanatçı deniz öyküleriyle tanınmıştır.** ☞ Yapıtlarında genellikle Ege, Akdeniz kıyı ve açıklarında gelişen, denize bağlı olayları işlemiştir.

☞ İçinde yaşadığı, en küçük ayrıntılarına kadar bildiği hür ve inatçı denizi, denizin emrindeki balıkçıları, dalgıçları, sünger avcılarını ve gemileri zengin bir terim ve mitoloji hazinesinden yararlanarak, denize karşı sonsuz bir hayranlıktan gelen şiirli, yer yer aksayan, ama sürükleyip götüren bir anlatımla öykü ve romanlarına yansıtmıştır.

Eserleri

Öykü: Ege Kıyılarından, Merhaba Akdeniz, Ege'nin Dibi, Yaşamın Deniz, Gülen Ada, Dalgıçlar, Ege'den Denize Bırakılmış Bir Çiçek...

Roman: Ötelerin Çocuğu, Uluç Reis, Turgut Reis, Deniz Gurbetçileri, Aganta Burina Burinata

Anı: Mavi Sürgün

Denemeleri: Anadolu Efsaneleri, Anadolu Tanrıları, Anadolu'nun Sesi, Hey Koca Yurt, Merhaba Anadolu, Altıncı Kıta Akdeniz,

8. Selim İleri

☞ İlk öykü kitabı "**Cumartesi Yalnızlığı**"nda sınırlı ilişkiler içinde sıkışan insanların yaşamlarını anlattı.

☞ "**Pastırma Yazı**" ve "**Bir Denizin Eteklerinde**" öykü kitaplarında gençlerin tutkularını, sıkıntılı ilişkilerini, orta tabakadan insanların acılarını, yalnızlıklarını, kurtuluş arayışlarını anlattı.

☞ 1973'ten sonra romana yöneldi. "**Her Gece Bodrum**" romanıyla büyük başarı kazandı. İç konuşma tekniğini kullandığı bu romanda, toplumsal kargaşa içinde bunalıma düşen aydınların arayışlarını ve çıkmazlarını ele aldı. Roman ve öykülerinin yanı sıra senaryolar, anılar, denemeler ve edebiyatla ilgili incelemeler de yazdı.

Eserleri

Roman: Her Gece Bodrum, Destan Gönüller, Cehennem Kraliçesi, Bir Akşam Alacası, Yaşarken ve Ölürken, Ölünceye Kadar Seninim, Yalancı Şafak, Saz Caz Düğün Varyete, Hayal ve İstirap, Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın, Solmaz Hanım

Öykü: Cumartesi Yalnızlığı, Pastırma Yazı, Dostlukların Son Günü, Bir Denizin Etekleri

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

rinde, Eski Defterde Solmuş Çiçekler, Son Yaz Akşamı

Şiir: Ay Işığı

Deneme: İstanbul Yalnızlığı, Perisi Kaçmış Yazılar, Kamelyasız Kadımlar

9. Zeyyat Selimoğlu

☞ Cumhuriyet gazetesinde “**Rize'nin Köyle-rinden**” başlığıyla çıkan yazısı birincilik ödülü aldı.

☞ Hikâyelerinde genellikle **Karadenizli denizcilerin sorunlarını anlatan** ve yer yer psikolojik çözümlenmelere giren Selimoğlu, **tek** romanı **'Tutkunun Köşelerinde** ise sınıf atlama ve zenginleşme ideali çizer.

☞ “**Direğin Tepesinde Bir Adam, Koca Denizde İki Nokta, Derin Dondurucu İçin Öykü**” hikâyeleri ödül almıştır.

Eserleri

Hikâye: Kavganın Sonu ve Başı, Direğin Tepesinde Bir Adam, Koca Denizde İki Nokta, Karaya Vurdu Deniz,

Roman: Tutkunun Köşeleri

MODERNİZMİ ESAS ALAN ESERLER

Temsilcileri: Orhan Pamuk, Oğuz Atay, Hal-dun Taner, Sait Faik Abasıyanık, Bilge Karasu, Nezihe Meriç, Adalet Ağaoğlu, Rasim Özdenören, Yusuf Atılgan, Attila İlhan, Ferit Edgü, Füzûzan, Pınar Kür, Latife Tekin, İnci Aral, Oktay Aral, Vus'at O. Bener

☞ Modernizm, geleneksel olanı yeni olana tabi kılma tavrı, yerleşik ve alışılmış olanı yeni ortaya çıkana uydurma eğilimi ve düşünce tarzı olarak tanımlanabilir.

☞ Modernizmle birlikte özellikle “şey”lerin göründükleri gibi olmadığı, yerleşik kurallara

ve toplumun vasatilik ve bayağılığına isyan düşüncesi ağırlık kazanmıştır. Geleneksel anlatım ve yapı reddedilmiştir.

☞ İnsanın dışındaki toplumsal dünyayı yalın bir biçimde yansıtmaktan kaçınılmıştır.

☞ **Alegorik anlatıma önem verilmiş; duygu, düşünce ve davranışlarıyla insanın karmaşık bir varlık olduğu kabul edilmiştir.**

☞ Bireyin hayatının huzursuzluk üzerine kurulduğu düşünülmüş, **kişinin bunalımlarına ve toplumla çatışmalarına** yer verilmiştir.

☞ Ayrıca roman ve hikâyelerde çağrışıma çok yer verilmiş, şürsel bir anlatım benimsenmiştir. Efsane tarihe tercih edilmiştir.

☞ Modernist yazarların temsilcilerinin **F. Kafka, A. Camus, J. P. Sartre**'ın yaptığı **varoluşçuluktan etkilendikleri görülür.** Bu akım bireyin kendi özünü bulması gerektiğini, hür olmanın son derece önemli olduğunu, kişinin geleceğini kendisinin verdiği kararların oluşturduğunu ve bu yüzden bireyin kendini sorgulaması gerektiğini savunur.

☞ Burjuva toplumuna karşı isyancı yaklaşımı destekleyen varoluşçuluk, eserlerde özellikle küçük burjuva aydınının ruhsal bunalımlarının işlenmesine neden olmuştur.

☞ Modernist edebiyat bu yüzden “**bunalım edebiyatı**” olarak da adlandırılmıştır.

☞ Diyalog ve hikâye etme yerine **bilinç akışı ve bilinçaltı tekniklerinden yararlanılmıştır.**

☞ Bireysellik ve bireyin kozmik yalnızlığı, karmaşık varlık olan insan, bireysel ve toplumsal huzursuzluk, **bireyin bunalımları ve toplumla çatışmaları, toplumdaki değer çatışmaları, gecekondularda yaşayan insanların problemleri** konu olarak işlenmiştir.

☞ Modernizmi esas alan eserlerde insanın karmaşık bir varlık olduğunu, bunalım ve toplumla çatışmalarının bulunduğu ve hayatının

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

huzursuzluk içinde olduğu gibi temalar, alegorik bir anlatım, şiire has bir söyleyişle alışılmış anlatım tekniklerinden farklı olarak ifade edilmiştir.

☞ Yaşamın çok boyutlu ve kavranması güç gerçeklerden oluştuğu savunulmuştur.

☞ Okurların merak duygusunun kamçılanması amaçlanmamıştır.

☞ **Anlatıcı büyük ölçüde birey bilinciyle kendi "ben"ini öne çıkarmıştır.**

☞ **Topluma ait değerleri yansıtırma amacı güdülmüştür.**

☞ **Oğuz Atay**, ilk romanı "**Tutunamayanlar**"da küçük burjuva dünyasına ironiyle yaklaştı. Kitapta olaylar, küçük burjuva dünyasının değerlerinden ölümüne nefret eden bir gencin, kendisini öldürmesiyle noktalanır. Bu eserde yenilikçi ve çağdaş Batı romanının bazı tekniklerinden ustaca yararlandı. İç konuşma, bilinç akışı, düşler ve değişik söylemlerden oluşan metinler düzleminde karmaşık bir gerçeklik kurdu. Romanın içinde dağılmış ayrıntı, gözlem ve çağrışımlar, bütüne egemen olan bilinçli bir kurgunun öğeleridir. "**Tehlikeli Oyunlar**" ve "**Korkuyu Beklerken**"de de psikolojik çözümlemelere ağırlık verdi.

☞ **Orhan Pamuk**, ilk romanı "**Cevdet Bey ve Oğulları**"nda Nişantaşı'nda yaşayan bir ailenin üç kuşak boyunca yaşadıklarını bir tarihsel kurgu içerisinde ele aldı. Tüccar Cevdet Bey'den başlayarak torunlarına uzanan üç kuşağın yaşadıkları, Batılılaşma gayretleri, İstanbul yaşamı... Nişantaşı'nın burjuvadan bir ailesinin düşünceleri, yaşam biçimi romanda değerlendirilmiştir. Yazarın ikinci kitabı **Sessiz Ev**, Cevdet Bey ve Oğulları romanının bir devamı olarak görülebilir. Kitaptaki olayların akışı Cevdet Bey ve Oğulları ile örtüşmektedir. Yine bir postmodern toplum yapısı çizen Pamuk bu kitabında da bir ailenin yaşamını ve

düşüncelerini kendine özgü melankolik üslubuyla anlattı.

☞ **Yusuf Atılgan**'ın yalnızlığın bunalımlarını anlattığı "**Anayurt Otel**" Tutunamayanlar romanına teknik özellikleri yönüyle benzer.

☞ 1980'den sonra eser veren birçok yazar Eserlerinde modernizmin etkisiyle yeni teknikleri kullanmışlardır.

☞ "**Bir Düşün Gecesi**" adlı romanıyla **Adalet Ağaoğlu**'nu, fantastik bir özellik taşıyan "**Kılavuz**" adlı romanıyla **Bilge Karasu**'yu, dektif romanının bir çeşit parodisi olan "**Bir Cinayet Romanı**" adlı eseriyle **Pınar Kür**'ü, "**Alagün Çocukları**" adlı romanıyla **Nezihe Meriç**'i, "**Parasız Yatılı**" adlı öykü kitabıyla **Füruzan**'ı sayabiliriz.

1. Orhan Pamuk

☞ Edebiyata şiirle girdi. "**Hançer**" öyküsüyle ödül aldı. İlk romanı "**Cevdet Bey ve Oğulları**" roman yarışmasını kazandı.

☞ Tarihten ve sosyal hayattan aldığı konuları, kahramanların başarılı ruh tahlilleriyle zenginleştiren kurgularıyla dikkat çekti. Romanlarında Doğu- Batı sorununu felsefi ve kültürel açıdan ele almıştır.

☞ Romancılığı "**modern- postmodern roman**" kategorisinde değerlendirilmektedir.

☞ Pamuk'un tarihi romancılığa ve **Benim Adım Kırmızı** kitabına adımı sayılan ilk tarihi romanı **Beyaz Kale** ile geniş bir okuyucu kitlesine ulaştı. Osmanlı döneminde geçen kitapta 17. yüzyılda esir alınan bir Venedikli ile bir Osmanlı asilzadesinin arasındaki ilişkiler romanı tarihi- polisiye türüne örnektir.

☞ Yazarın en önemli ve ünlü kitabı kabul edilen **Kara Kitap**, gerek kurgusu gerekse konu anlatımı Orhan Pamuk romancılığında yeni bir boyut açtı. Postmodern romancılığı tarihsel romancılıkla kaynaştırmaya çalışan Pamuk ki-

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

tabında İstanbul'a yer verdi. Şehirde yaşanan olayları kendi olay örgüsüyle dile getiren Pamuk'un bu romanı üzerine inceleme kitapları da yazıldı.

☞ Orhan Pamuk'un en çok popüler olan ve onu en tanınmış yazarlar kategorisine sokan kitabı **Yeni Hayat**'tır.

☞ “**Öteki Renkler**” yazı ve söyleşilerinden seçmelerdir.

☞ **2006 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı.**

Eserleri

Roman: Beyaz Kale, Kara Kitap, Benim Adım Kırmızı, Cevdet Bey ve Oğulları, Yeni Hayat, Sessiz Ev, Kar (Politik romanı kabul edilir.) Masumiyet Müzesi, Kafamda Bir Tuhaflık

Anı: İstanbul: Hatıralar ve Şehir, Babamın Bavulu

2. Oğuz Atay

☞ Eserlerinde **çağdaş aydın insanın ruh halini** kendinden yola çıkarak **alaylı** bir anlatımla işleyen yazar eserlerinde daha çok halkla aydın çatışmasını ele almıştır. **Yaşamı ve küçük burjuva aydınını alaycı bir tutumla dile getirmiştir.**

☞ İlk romanı olan “**Tutunamayanlar**” da küçük burjuva sınıfını, Türk aydınının acıklı durumunu irdelemiştir.

☞ **Modernist ve postmodernist roman** anlayışlarını uygulamıştır. İç konuşma, bilinç akışı, değişik söylemlerden oluşan karmaşık bir gerçeklik kurmuştur.

Eserleri

Roman: Tutunamayanlar, Bir Bilim Adamının Romanı, Tehlikeli Oyunlar

Hikâye: Korkuyu Beklerken

Oyun: Oyunlarla Yaşayanlar

3. Sait Faik Abasıyanık

☞ Öykücülüğümüzde yeni bir dönemin başlatıcısıdır. **Çehov tarzı** öykünün temsilcilerindedir. “**İstanbul Öykücüsü**” olarak tanınır.

☞ Farklı bir üslupla konu sayılamayacak kadar aykırı karşılanan konuları işler.

☞ **Gözlemci** ve **gerçekçi** bir yazardır. Toplum konu alan öykülerinde toplumdaki bazı problemleri işler. Kişileri yaşadıkları çevreye ve karakterlerine uygun olarak anlatır.

☞ Öykülerinde ele aldığı konuları insan ve toplum, insan ve doğa, psikolojik konular olarak üç grupta toplayabiliriz. Sınıf ayrılıkları, işveren- işçi ilişkileri, ekonomik dengesizlik, doğa, dostluk, insan sevgisi, aşk, yalnızlık işlediği konulardır.

☞ **Öykülerinde genellikle İstanbul'un kenar mahallelerini, Burgazada'yı, balıkçıları, sefil çocukları, aylak insanları anlatmıştır. Deniz, doğa, yaşlı bir adam, boyacı çocuk, balıkçı kahvesi onun öykülerinde sık rastlanan unsurlardır. Özlem ve acılarıyla toplum içindeki bireyi Şiirsel bir söyleyişle dile getirmiştir.**

☞ Öykülerini yapmacılıktan, sanat kaygısından uzak dille yazmıştır. Konuşma diliyle yazmış, anlık coşkuları, izlenimleri yansıtan üslubu zaman zaman dil kurallarının dışına çıkmıştır.

☞ Geliştirdiği hümanist söylem kendinden sonraki hikâyecileri etkilemiştir. “**Bir insanı sevmekle başlar her şey.**” sözüyle hatırlanır.

Eserleri

Öykü: Semaver, Şahmerdan, Sarnıç, Havada Bulut, Son Kuşlar, Alemdağ'da Var Bir Yılan, Lüzumsuz Adam, Mahalle Kahvesi, Tüneldeki Çocuk, Kumpanya, Az Şekerli

Şiir: Şimdi Sevişme Vakti

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

Roman: Medar-ı Maişet Motoru (1952’de Birtakım İnsanlar adıyla yayımlanmıştır.) Kayıp Aranıyor

4. Rasim Özdenören

☞ “**Akar Su**” adlı hikâyesi Varlık dergisinde yayımlanmıştır. “**Denize Açılan Kapı**” adlı hikâyesiyle ve “**İki Dünya**” adlı deneme kitabıyla ödül almıştır. “**Çok Sesli Bir Ölüm ve Çözülme**” adlı hikâyeleri ayrıca TV filmi yapılmıştır.

☞ Öykülerini Anadolu’nun birçok yöresini gezerek kendisine “**ayrıntı avcısı**” dedirtecek güçlü bir tasvir yeteneğiyle, insanın evrensel yanlarını öne çıkararak yazmıştır.

☞ Öykülerinde bireyin yalnızlığını, yabancılaşmasını, kuşak çatışmasını, modernlik-gelecek gibi sorunları, değerlerinden koparılmış ve modern kentlerin varoşlarında kısırılmış bireyin, ailenin acılarını anlatmıştır.

☞ “**Gül Yetiştiren Adam**” romanıyla tanınır.

5. Yusuf Atılgan

☞ Edebiyatında modern anlatının önde gelen ustalarındandır. Yazmaya şiirle başlamış, sonra öykü ve romana yönelmiştir.

☞ Ayrıntıları, imgeleri ustaca kullanmış, **bilinç akışı- iç monolog tekniğini** başarıyla uygulamıştır. Bireyin ruh halini etkili işlemiştir.

☞ “**Aylak Adam**” (ilk romanı) ve “**Anayurt Otel**” adlı romanlarında psikolojik yabancılaşma ve yalnızlık temasını başarıyla işlemiştir.

6. Adalet Ağaoğlu

☞ Yazın hayatına tiyatro eleştirileriyle başlamış, daha sonra şiire, oyuna, en son da roman ve hikâyeye yönelmiştir.

☞ Eserlerinde toplumun çalkantılı dönemlerini ve bunun birey üzerindeki etkilerini inceler.

☞ **Geriye dönüşler, iç monologlardan yararlanmıştır. Ayrıntıları yakalamakta başarılıdır.**

☞ İlk romanı “**Ölmeye Yatmak**” tır. Burada Cumhuriyet Dönemi’nin getirdiklerinin toplumun değişik kesimlerindeki bireyler üzerindeki etkisini işlemiştir.

Eserleri:

Roman: Ölmeye Yatmak, Fikrimin İnce Gülü, Bir Dügün Gecesi, Yaz Sonu, Üç Beş Kişi, Ruh Üşümesi, Romantik Bir Viyana Yazı

7. İnci Aral

☞ İlk romanı “**Ölü Erkek Kuşlardır. "Kıran Resimleri"** adlı öykü kitabında Kahramanmaraş’taki toplumsal olayları anlatmıştır.

☞ **Öykü ve romanlarında genellikle kadın-erkek ilişkilerini, sevgiyi, kadının kimliğini, bağıllık- özgürlük sorunlarını ele aldı.**

Eserleri

Roman: Mor, Ölü Erkek Kuşlar, Yeni Yalan Zamanlar, Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm, İçimden Kuşlar Göçüyor, Safran Sarı

Öykü: Ağda Zamanı, Kıran Resimleri, Uykusuzlar, Sevginin Eşsiz Kışı, Gölgede Kırk Derece

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

9. Oktay Akbal

☞ Gerçek anlamda öyküye yönelmesi Sait Faik'in "Semaver" adlı kitabını okumasından sonra başlamıştır.

☞ Gazete ve dergilerde çeviri, eleştiri ve tanıtma yazıları yazmıştır. Roman, öykü, deneme, anı, gezi, tarih türlerinde Eserleri vardır.

☞ İlk öykü kitabı "**Önce Ekmekler Bozuldu**" adlı eseridir. "**Suçumuz İnsan Olmak**" filme çekilmiştir.

☞ Öykülerinde kendi izlenimlerinden, yaşam deneyimlerinden, çocukluk anılarından yararlanmış, küçük kent insanını konu alan anılara da düşlere dayalı, duygulu, içe dönük öyküler yazmıştır.

☞ Öyküleri ince duygulu, aydın bir orta sınıf insanın toplum törelerine uymazlık ve bireysel ümitsizliklerini belirten, bu yönüyle de birinci ve üçüncü kişilerin iç monologları görünümündedir.

☞ **Hikâyeleri, Behçet Necatigil'in deyişiyle: "Konulu hikâyeler değil de, belli konular çevresinde oluşan anılar toplamıdır."**

Eserleri

Hikâye: Önce Ekmekler Bozuldu Aşksız İnsanlar, Berber Aynası, Bizans Definesi, Yalnızlık Bana Yasak...

Roman: Garipler Sokağı, Suçumuz İnsan Olmak, Düş Ekmeği, İnsan Bir Ormandır

Gezi-anı: Hiroşimalar Olmasın

10. Vüs'at O. Bener

☞ Kısa dizelerden oluşan, esprili, ironik, şaşırtıcı şiirler yazdı ama **öyküleriyle tanındı.**

☞ Dünya edebiyatında **Rus yazar Çehov'un öncüsü olduğu, anlatımı olaya yaslandırmayan, geleneksel serim, düğüm, çözümü olmayan durum- kesit öyküleri yazdı.**

☞ "**Dost**" adlı öyküsüyle ödül kazandı. Öykülerinin konusunu genellikle kendi yaşamından aldı. Ölüm temasını işlediği öykülerinde gündelik olaylarla bilinçaltında birikmiş yaşam parçalarını birleştirdi.

Eserleri

Roman: Buzul Çağının Virüsü, Bay Muannit Sahteg'nin Notları

Öykü: Dost, Yaşamasız, Siyah-Beyaz, Mızıkalı Yürüyüş, Kara Tren

Oyun: İhlamur Ağacı, İpin Ucu

11. Bilge Karasu

☞ **Modern- postmodern romanın** edebiyatımızdaki önemli temsilcilerindendir. Bireyin iç dünyasını ve sevgi, dostluk, yalnızlık, korku, tutku, ölüm, baskı, inanç çatışması gibi konuları imgesel bir dille yansıttı.

☞ **Felsefeci yanı olan yazar,** metinlerinde felsefi sorunları da işlemiştir.

☞ **Kilitli roman** olarak bilinen "**Gece**" adlı kitabıyla Pegasus Ödülü'nü kazanan ilk yazar olmuştur.

Eserleri

Roman: Gece, Kılavuz

Öykü: Troya'da Ölüm Vardı, Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı, Göçmüş Kediler Bahçesi, Kısmet Büfesi

Deneme: Ne Kitapsız Ne Kedisiz, Narla İncire Gazel

12. Nezihe Meriç

☞ İlk öyküsü "**Bir Şey**"dir. İlk öykü kitabı "**Bozbulanık**"tır.

☞ **Kadın ve çocuk sorunlarına dair çalışmalarıyla tanındı. Genç kız ve kadınların**

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

yalnızlığımı Şiirli bir hava, yalnız dille anlattı.

☞ Anılara, çağrışımlara, duygulara, iç konuşmalardan yararlandığı **Korsan Çıkmazı** romanıyla TDK Roman Ödülü'nü almıştır.

☞ Çocuklar için yazdığı kitaplarla çocuk edebiyatının önemli isimleri arasında yer almıştır.

Eserleri

Roman: Korsan Çıkmazı, Boşlukta Mavi

Öykü: Bozbulanık, Topal Koşma, Menekşeli Bilinç, Dumanaltı, Bir Kara Derin Kuyu, Yandıma, Gülün İçinde Bülbül Sesi Var

13. Furuza

☞ İlk romanı **"Parasız Yatılı"** ile Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı. **"Benim Sinemalarım"** adlı öyküsü sinemaya uyarlandı. 12 Mart Dönemi'ni anlattığı **"47'liler"** romanı TDK Roman Ödülü aldı.

☞ Romanlarında düşmüş kadınlar, kötü yola sürüklenen küçük kızların, çöküş sürecindeki burjuva ailelerin, yeni yaşama koşullarından bunalan, yurt özlemi çeken göçmenlerin, yoksulluk içinde yaşama savaşı veren, tek silahları sevgi olan yalnız kalmış kadınların, çocukların dramlarına sevecen bir bakışla eğildi.

☞ Ayrıntılarla beslediği canlı anlatımı, karakterleri işleyişindeki derinlikle dikkat çekti.

Almanya incelemelerinden sonra göçmen ve gurbetçi işçi sorunları üzerinde durdu, özellikle gurbetçilerin çocuklarının sorunlarına eğildi.

Eserleri

Roman: 47'liler, Berlin'in Nar Çiçeği

Öykü: Parasız Yatılı, Kuşatma, Benim Sinemalarım, Gecenin Öteki Yüzü, Gül Mevsimidir

Oyun: Redif'e Güzelleme, Kış Gelmeden-

Şiir: Lodoslar Kenti

14. Latife Tekin (1957-)

☞ Anadolu'daki köy yaşamı ve insanların masalımsı bir atmosferde ve **"Yüz Yıllık Yalnızlık"** tadında anlattığı bu ilk romanı **"Sevgili Arsız Ölüm"** büyük ün kazandı.

☞ Değişik üslubu ve yaklaşımıyla kuşağındaki edebiyatçıların önde gelen isimlerinden biri oldu.

☞ İlk romanı **Sevgili Arsız Ölüm** ile kendi yaşantılarından hareketle ailesinin macerasını, çocukluk izlenimlerini bir yağın halinde aktarırken toplumda kök salmış inançların boşluğunu da anlamsızlığı da hissettirmiştir. Çevresinde olup bitenleri anlamayan çocuğun hep yapması ve yapmaması gereken şeylerle ilgili sürekli emir alması anlatılır.

Eserleri

Roman: Sevgili Arsız Ölüm, Berci Kristin Çöp Masalları'nı, Gece Dersleri, Buzdan Kılıçlar, Aşk İşaretleri, Unutma Bahçesi

Seneryo: Bir Yudum Sevgi

Anı: Gümüşlük Akademisi

15. Leyla Erbil (1931-...)

☞ Postmodern bir yazardır.

☞ Hikâye ve romanlarını varoluşçu temalara uyararak yazar, alışılmış toplum düzenine başkaldırır. Dilin kelime varlığını ve cümle yapısını değiştirir.

☞ Bazı hikâyelerinde akıl dışı, inandırıcılığı tartışılır kişiler bulunur ve bu kişiler varlıklarını sürdürürler. Bundan dolayı hikâyeleri içinde güç okunan metinler de vardır. Bunda bazı kişilere, çeşitli sosyal durumları anlatırken kullandığı kavramları farklı bir şekilde birleştirmesi önemli rol oynar.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

Eserleri:

Roman: Tuhaf Bir Kadın, Karanlığın Günü, Mektup Aşkları, Cüce, Üç Başlı Ejderha
Öykü: Eski Sevgili

17. Sevgi Soysal

☞ **Tutkulu Perçem**'le adını duyuran Sevgi Sosyal, ilk öykülerinde bireysel duyarlılıkları, sorunları işleyen bir yazar olarak görünür.

☞ Varoluşçuluğun, biçim kaygısının ağır bastığı öykülerinde kadının toplumsal yaşantısına açıklık getirmek ister.

☞ Kadın erkek ilişkilerini daha çok cinsellik yönünden ele alan Sosyal, erkeğin egemenliğini kadının onun bütün yaptıklarına seyirci kalışını işler.

☞ Kadınların sorunlarını, Almanya'nın küçük bir kasabasında yetişen **Tanta Rosa**'nın yaşamıyla sürdüren yazar bu öykülerini de Tanta Rosa'da yayınlamıştır.

☞ **Barış Adlı Çocuk**'ta da yurduna karşı yabancılaşmakta olanların durumu anlatılır. Ayrıca, devlet düzenindeki bozukluklar, cezaevlerinin durumu da üzerinde durduğu konular arasındadır.

☞ Sevgi Soysal özellikle bu yıllarda bireyselleşmeyle toplumsallığı bir arada veren yazar olarak dikkati çeker.

☞ Gazete yazılarından seçilmiş **Yıldırım Bölge kadınlar Koğuşu** adlı bir kitabı da bulunan yazar hem rahatsızlığını hem de hapishane izlenimlerinden bir kısmını kitaplaştırmıştır.

☞ **Yürümek**, bir kadınla bir erkekten hareket edilerek kadınlık sorunlarının ele alındığı bir romandır.

☞ **Yenişehir'de Bir Öğle Vakti**'nde 27 Mayıs 1960'a yakın bir tarihte Yenişehir'de öğle vakti bir kavağın devrilişini anlatılırken bir dönem Türkiye'sinin panoraması çizilir.

☞ **Şafak** ise 12 Mart olayını ve 12 Mart'a götüren olayları süzgeçten geçiren bir romandır.

☞ Tamamlayamadığı son romanı **Hoş Geldin Ölüm**'dür.

Eserleri:

Roman: Tutuklu Perçem, Tante Rosa, Barış Adlı Çocuk adlı hikaye kitapları; Yürümek, Yenişehir'de Bir Öğle Vakti, Şafak

18. Ayşe Kulin (1941-...)

☞ **Biyografi yazarı** olarak ünlenmiş ve öyküleme tekniğini kullanmıştır.

☞ Biyografi karakterli ilk romanı "**Adı Aylin**" dir.

☞ "**Köprü**" adlı romanı belgesel özellik taşır.

☞ Romanlarını sosyal ve siyasal olaylar içinde yoğunlaştırarak oluşturmuştur.

Eserleri:

Roman: Bir Tatlı Huzur, Adı Aylin, Sevdalinka, Füreya, Nefes Nefese, Gece Sesleri, Veda, Köprü, Gece Sesleri, Bir Gün, Türkan

Öykü: Geniş Zamanlar, Güneşe Dön Yüzünü, Foto Sabah Resimleri

Anı-Otobiyografi: Babama, Hayat, Hüzn

19. Nazlı Eray (1950-...)

☞ **Fantastik-gerçekçi hikâyeleriyle** tanınmıştır. Postmodern bir yazardır.

☞ Gerçekle gerçeküstü arasında köprüler kuran, masalsi öğelerle beslenen öyküler yazmıştır.

☞ Hikâyelerinde insanların sevgilerini, hüznlerini işler.

Eserleri:

Öykü: Ah Bayım Ah, Geceyi Tanıdım, Kız Öpme Kuyruğu, Hazır Dünya, Eski Gece Par-

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

çaları, Yoldan Geçen Öyküler, Aşk Artık Burada Oturmuyor, Kuş Kafesindeki Tenor.

Eserleri:

Roman: Pasifik Günleri, Orphee, Deniz Kenarında Pazartesi, Arzu Sapağında İncek Var, Ay Falcısı, Yıldızlar Mektuplar Yazar, Uyku İstasyonu, Bir Yaz Gecesi, Âşık Papağan Barı, İmparator Çay Bahçesi, Örumceğim Kitabı, Elyazması Rüyalarda, Ayışığı Sofrası, Aşk Ginen Adam,

20. Ferit Edgü (1936-...)

☞ Romancıdan çok öykücü-denemeci sayılması gereken bir sanatçıdır. Yaşamından, gözlemlerinden yola çıkarak değişik dil ve anlatım biçimlerini denemiştir.

☞ Toplumsal-bireysel gerçekleri, psikolojik derinlikleri araştırmıştır.

☞ Aydın kesimin uyumsuzluğunu, yalnızlığını anlatan hikâye ve romanlarıyla tanınmıştır.

Eserleri:

Roman: Kimse, O (Hakkârî’de Bir Mevsim adıyla filme çekilmiştir.)

Öykü: Kaçınlar, Bir Gemide, Bozgun, Av, Ressamın Öyküsü, Doğu Öyküleri, Doğu Sesi, Eylül’ün Gölgesinde Bir Yaz

Deneme: Ders Notları, Yazmak Eylemi, Yeni Ders Notları, Şimdi Saat Kaç, Binbir Hece, Seyir Sözcükleri

Şiir: Ah Mine’l-Aşk

21. Buket Uzuner (1955-...)

☞ Düşsel romanlarıyla ünlenmiştir. “İki Yeşil Susamuru Anneleri, Babaları, Sevgilileri ve Diğerleri” romanında okuru bir kadının düşsel ve fantastik dünyasına götürür. Postmodern kurgusuyla yazılmıştır.

☞ “Balık İzlerinin Sesleri” romanı kendi ifadesiyle “hemen herkesin içinde farklı, aykırı, sıradışı kişi yatar” ve “herkes kendini dahi görür” temel düşüncesi üzerine oturtulmuş bir romandır. Kişileri alegoriktir. Otobiyografik özellikler taşır.

☞ Hikâye ve romanlarında döneminin olaylarına ve yazarlarına, sanat ve kültür anlayışına açıktır. Yapıtlarında onlara yer verir.

Eserleri:

Roman: Kumral Ada Mavi Tuna, Uzun Beyaz Bulut- Gelibolu, Balık İzlerinin Sesleri, İki Yeşil Susamuru Anneleri Babaları Sevgilileri ve Diğerleri

Öykü: Güneş Yiyen Çingene, Şairler Şehri, Karayel Hüznü, Benim Adım Mayıs, Ayın En Çıplak Günü, İstanbul Blues

22. Pınar Kür (1943-...)

☞ Toplumsal sorunları ve bu sorunlar içinde temel bir yer tutan kadınların bireysel dertlerini anlatır.

☞ Zamandan ve mekândan şikâyet eden kişilerin iç dünyalarındaki huzursuzlukları, birtakım açmazları, yalnızlıkları birey-toplum değerleri uyumsuzluğunda ele alır.

☞ Hikâye ve romanlarında psikolojik tahliller yapar, cinselliği ön plana çıkarır. Polisiye romanlarla alay eder.

☞ “Yarın Yarın” romanında varlıklı bir çevreden gelen ve mutsuz bir evlilik geçirmiş olan bir genç kadınla yine aynı çevreden radikal sol örgütlere katılmış bir gencin 12 Mart darbesi çevresinde buluşan yaşamlarını öyküleştirebilir.

☞ “Asılacak Kadın” romanı, cinsel bakımdan sömürülen ve sonunda cinayete sürüklenen genç bir kadının, Melek’in, serüvenini konu alır.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

Eserleri:

Roman: Yarn Yarn, Küçük Oyuncu, Asılacak Kadın, Bitmeyen Aşk, Bir Cinayet Romanı, Sonuncu Bahar

Hikâye: Bir Deli Ağaç, Akışı Olmayan Sular, Hayalet Öyküleri

23. Sevinç Çokum

☞ Sevinç Çokum edebiyat dünyasına hikaye ile girdi. Hikayeleri Hisar, Türk Edebiyatı, Töre dergilerinde çıktı. Sonra Romana yöneldi.

☞ Sosyal ve tarihî romanlar kaleme aldı. Hikâyelerinde İstanbul'un gelenekçi semtlerinin sosyal yapısından kesitler verdi; yalnızlığı ve dayanışmayı işledi. Kadın tiplerinin iç dünyalarını başarılı psikolojik tahlillerle yansıtır.

☞ Romanlarında sosyal konuların yanında tarihî konulara da ağırlık vermiştir. Türk kimliğinin üzerinde durarak esir Türklerin ıstıraplarını dile getirmiştir.

Eserleri:

Roman: Eğik Ağaçlar, Bölüşmek, Makina, Derin Yara, Onlardan Kalan, Bir Eski Sokak Sesi, Evlerinin Önü, Onlardan Kalan

Roman: Zor, Bizim Diyar, Hilal Görününce, Ağustos Başağı, Gülyüzlüm, Çırpıntılar

24. İhsan Oktay Anar

☞ Felsefe alanında akademisyen olan yazar, bu birikimini romanlarına aktararak edebiyatımızda **“felsefi roman”** anlayışını yerleştirmiştir.

☞ Konusunu tarihten alan ve felsefi söylemleriyle dikkat çeken **“Puslu Kıtalar Atlası”**nda Venedik kökenli kahramanın külhan ağzıyla Descartes'in **“Metod Üzerine Konuşma”** adlı eserinden yola çıkarak varlık, yokluk, hiçlik üzerine yaptığı düşsel yolculukları anlatır.

Eserdeki esrarlı hava, seçilen kapalı ve herkesin kolaylıkla gireme-yeceği mekânlarla sağlanmaktadır.

☞ Decameron ve Binbir Gece Masallarını anımsatan **“Efrasiyab Hikâyeleri”** adlı romanında ölümle oyun oynayan ya da ölümle yoldaşlık eden farklı kimlikle sahip kişilerin serüvenlerini konu edinir.

☞ **“Kitab-ül Hiyel”**de tekniğin egemen olduğu bir dünya düşleyen adam ile o adamın içinde yer aldığı ortam arasındaki karşıtlıkları işlemektedir.

☞ **“Amat”** adlı romanında insanlığın bütün kötülüklerini şahıslarında barındıran mürettebatıyla yok olmaya mahkûm olan **“Amat”** adlı bir gemiyi anlatır.

☞ 2009'da Erdal Öz Edebiyat Ödülü'nü almıştır.

Eserleri

Roman: Puslu Kıtalar Atlası (1995)

Kitab-ül Hiyel (1996)

Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri (1998)

Amat (2005)

Suskunlar (2007)

Yedinci Gün (2012)

Galiz Kahraman (2014)

Tiamat (2022)

25. Hasan Ali Toptaş

☞ Postmodern roman anlayışın önemli temsilcilerindedir.

☞ Anadolu insanının hüznü dramatik yanını, yeni bir estetik üslupla dile getirmiştir.

☞ Eserlerinde olay örgüsünü fazla önemsememiş, romanlarını bireyin iç dünyası ve kendi hesaplaşmaları üzerine kurgulamıştır.

☞ Düşle gerçeğin birbirine karıştığı, parçalanmışlığın resmedildiği, çok katmanlı metinleri özgün biçimde yazmıştır.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

☞ Romanları, başladığı yerde biten (bitirmiş gibi görünen) ya da başladığı yere dönen yapılarıyla dikkat çekmiştir.

☞ **Ölü Zaman Gezinleri** öyküsüyle Damar dergisi Öykü Yarışma-sı Birincilik Ödülü'nü, aynı yıl Sonsuzluğa Nokta adlı romanıyla Kültür Bakanlığı Roman Yarışması'nda mansiyon kazanmıştır.

☞ Postmodern tarzın önemi örneklerinden **Bin Hüzünlü Haz** adlı romanıyla 1992'de Cevdet Kudret Edebiyat ödülünü hak kazanmıştır.

Eserleri

Roman: Bin Hüzünlü Haz, Kuşlar Yasına Gider, Uykuların Doğusu, Sonsuzluğa Nokta, Kayıp Hayaller Kitabı, Gölgesizler, Ben Bir Gürge Dalıyım (Çocuk romanı)

Hikâye: Bir Gülüsün Kimliği, Yoklar Fısıltısı, Ölü Zaman Gezinleri, Geçmiş Şimdi Gelecek, Gecenin Gecesi

Şiir: Yalnızlıklar

Deneme: Harfler ve Notalar

27. Attila İlhan

☞ **Mavicilerden** olan Attila İlhan şairliği yanında romanlarıyla da tanınır. Günlük yaşamın içindeki bireyi konu edinen romanlar yazmakla birlikte daha çok **Kurtuluş Savaşı, 2. Dünya Savaşı yıllarının Türkiye'si, çok partili hayata geçiş, Kore Savaşı, 27 Mayıs Darbesi gibi** yakın tarihimizdeki toplumsal ve siyasal olayları konu alan **tezli romanlarıyla** tanınır.

☞ İlk romanı "**Sokaktaki Adam**"da kent hayatını ve kent sorunları içinde boğulan, kendi kendisiyle kavga eden bireyi anlatmıştır. Romanda **Kamarot Yakup**'la Güzel sanatlar Akademisi'nden ayrılan Hasan'ın maceraları anlatılır.

☞ "**Zenciler Birbirine Benzemez**"de radyo atölyesinde çalışan kimsesiz Mehmet Ali'nin Paris'teki yaşamını anlatmıştır.

☞ "**Yaraya Tuz Basmak**"ta Kore Savaşı'ndan 27 Mayıs'a dek bir subayın yaşamını anlatmıştır.

☞ "**Kurtlar Sofrası**"nda 27 Mayıs öncesinde Türkiye'deki iş çevrelerini, basın ve eğlence sektörünü, gençlik kesimini anlatmıştır. **Mahmut Ersoy** romanın başkahramanıdır.

☞ "**Bıçağın Ucu**"nda 27 Mayıs Darbesi öncesinde aydınların ve ülkenin içinde bulunduğu durumu anlatmıştır.

☞ "**Sırtlan Payı**"nda bir yandan 27 Mayıs darbesini izleyen siyasal panoramayı çizer, bir yandan da Balkan ve Birinci Dünya Savaşları ile Kurtuluş Savaşı'ndan kesitler verir. 1960 Temmuzunda bir gece evinde enfarktüs geçiren emekli **Albay Ferid Bey**, bu kriz gecesinden sonra, İmparatorluğun ve Milli Mücadele, Mütareke yıllarıyla yakın tarihimizin hesaplaşmasını yapar.

☞ "**Dersaadet'te Sabah Ezanları**"nda yakın geçmiş, Mütareke Dönemi'ni, Kurtuluş Savaşı yıllarını 1909- 1920 anlatmıştır.

☞ "**Aynanın İçindekiler**" Attila İlhan'ın Türkiye tarihinin 1909- 1960 arası dönemini anlattığı roman serisidir. "Bıçağın Ucu, Sırtlan Payı, Yaraya Tuz Basmak, Dersaadette Sabah Ezanları, O Karanlıkta Biz" serideki romanlardır.

Alev Alath (1944-2024)

☞ Postmodern yazarlar arasında yer alan Alath, ütopyik ve fantastik karakterli romanlar yazmıştır.

☞ Anti-ütopya olan Schrödinger'in Kedisi: Kâbus (1999) romanının devamı olan Schrödinger'in Kedisi: Rüya (2001) romanı ütopya örneğidir.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

☞ “Or’da Kimse Var mı” serisiyle Türkiye’nin siyasi hesaplaşmasını ve çatışmalarını nehir roman tarzında irdeler. Romanlar Viva La Muerte, Nuke Türkiye, Valla Kurda Yedirdin Beni, O. K. Musti Türkiye Tamamdır), hepsinin ortak kahramanı olan Günay Rodoplu’nun etrafında gelişir. Günay Rodoplu karakteri üzerinden Türkiye’deki cehalet, yoksulluk, solculuk ve Kürt meseleleri gibi konulara değinilir.

Eserleri

Roman: Yaseminler Tüter mi Hala, İşkenceci, Kadere Karşı Koy A. Ş., Or’da Kimse Var mı (1. Viva La Muerte, 2. Nuke Türkiye, 3. Valla Kurda Yedirdin Beni, 4. O. K. Musti Türkiye Tamamdır), Schrödinger’in Kedisi (1. Kabus, 2. Rüya), Gogol’un İzinde (1. Aydınlanma Değil Merhamet, 2. Dünya Nöbeti, 3. Eyy Uhnem Eyy Uhnem)

CUMHURİYET DÖNEMİNDE GÖSTERMEYE DAYALI METİNLER (TİYATRO)

☞ Bu dönemde tiyatrodaki Batı modeli benimsenmiş, gerek tiyatronun kurumsallaşması gerek de oyun yazarlığının gelişmesi bakımından önemli atılımlar gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde tiyatro gelenekleri ve kurallarının değiştiği görülür.

☞ **Muhsin Ertuğrul**’un 1927’de Darülbeyazıt’ın başına geçmesiyle yeni bir dönem başlamıştır. Muhsin Ertuğrul, yerli yazarları yürekletirmiş, izleyiciye sunduğu çağdaş çeviri oyunlarla, sahneleme, oyunculuk ve dekor kullanımında güncel anlayışı yerleştirmiş, yetişmelerine katkıda bulunduğu oyuncularla bugünkü **Türk tiyatrosunun temellerini** atmıştır.

tır. **Muhsin Ertuğrul Türk tiyatrosunun Batılı anlamda kurucusu kabul edilir.**

☞ Millî Edebiyat dönemi tiyatro yazarlarından bir kısmı, Cumhuriyetin ilk yıllarında da eser vermeyi sürdürmüşlerdir.

☞ Cumhuriyetin ilk yıllarında milliyetçiliğin öne çıktığı idealist eserler yazılmıştır. Diğer yandan toplumsal sorunları, değer yargılarının değişmesini ve ruhsal çelişkileri vermeye çalışan ve ruhsal çatışmaların işlendiği eserler de karşımıza çıkar.

☞ Sorumluluk- sorumsuzluk; kanaatkârlık- aşırı tüketim arzusu gibi hususlar karşılaştırılmış, toplumdaki değer çatışması somutlaştırılmıştır. Köy gerçekliğini konu alan eserler sahnelenmiş, toplumsal ve ekonomik adaletsizliği düşündürülen konular işlenmiştir. Yakın geçmiş eleştirilmiş, gecekondularda yaşayan insanların problemleri, Osmanlı tarihine özgü önemli şahsiyet ve olaylar, değişen yaşama tarzının beraberinde getirdiği aile dramları konu edilmiş, âdet ve geleneklerden yararlanılmıştır.

☞ Eserlerinin dili oldukça sade ve yalındır.

☞ 1930’lu yıllarda Osmanlı İmparatorluğu’nun yıkılışı nedenleri, Anadolu’daki uyanış, mitoloji ve evrensel konular işlenmiştir.

☞ 1940’lı yıllarda aile yapısı, idealizm ile paranın gücü arasındaki çatışmalar ele alınmıştır.

☞ 1950-1970’li yıllarda yazar sayısı artmış, buna bağlı olarak da konu çeşitlenmiştir. Kimi yazarlar birey sorunlarından toplumsal sorunlara geçiş yaparken; kimi yazarlar toplumsal sorunlardan kişiye inmişler, bazı yazarlar da evrensel sorunları ele almışlardır.

☞ Eğitim sorunları vurgulanmış, kuşaklar arası ve kentli köylü arası eğitim farkından doğan çatışmalar işlenmiştir. Ebeveyn- çocuk, kadın-erkek, ağa- köylü, imam- muhtar- öğretmen ilişkileri işlenmiştir. Böylece toplumdaki bozuklukların temelinde; bireyin bilinçsizliğinin,

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

bilinçli olanların da sorumluluktan kaçmalarının yattığı vurgulanmıştır.

☞ 1970'ten sonra Türk tarihini yeniden gözden geçirme, işçi sorunları, Almanya'ya gidenlerin kültür çatışmaları, Almanya'da yetişmekte olan birinci, ikinci kuşak sorunları işlenmiştir.

☞ Oyunlarda zengin insan kadrosu dikkat çeker.

☞ Genellikle orta sınıfın beğenisi önemsenmiştir.

☞ Cumhuriyet Dönemi'nde Türk tiyatrosu **absürt tiyatro** ve **epik tiyatro** olmak üzere temelde iki koldan ilerlemiştir.

Absürt (uyumsuz- saçma) Tiyatro

☞ **Geleneksel tiyatronun kurallarını hiçe sayan, bir olayı canlandırmaktan çok bir ses ve hareket düzeni olan, az olay ve çok mesaj vermeyi amaçlayan çağdaş tiyatro türüdür.**

☞ Absürt tiyatro, 2. Dünya Savaşı'nı yaşayan insanlığın içine düştüğü durumların, boşuna çabaların, bekleyişlerin acısından kaynaklanan bir umutsuzluk havası içinde oluşmuştur.

☞ **Bu tiyatro türü hiçbir şeyi anlatmak amacıyla değildir.** İnsanın en kötü halinin portresini çizer.

Kahramanların psikolojisini yansıtır.

☞ Önemli olan bir sevinç ve kaygının sebeplerini belirtmek değil sadece o sevinç ve tasanın oluşunu göstermektir. Olaylar arasında sebep- sonuç ilişkisi kurmaz. Rastlantılara yer verir.

☞ Klasik tiyatronun bütün kalıp ve kurallarını kırar; perde düzenine, dekora, serim, düğüm, çözüm bölümlerine önem vermez.

☞ Tiyatroyu ses ve hareket düzeni olarak görür.

☞ Bilinmeyenlerle, sembollerle ve saçma olarak adlandırılacak kurgularla doludur.

☞ **Alay söz konusudur.** Haksız kadar haklı, kötü kadar iyiyi, zalim kadar mazlumunu da çoğu kez aynı ölçüde gülünç yapar.

☞ İzleyiciye hikâyenin sonunu kendi zevkine ve anlayışına göre hayal etme imkânı verir.

☞ Absürt tiyatronun en büyük yankı uyandıran örneği İrlandalı **Samuel Beckett**'in "**Godot'yu Beklerken**" adlı oyunudur.

☞ Türk tiyatrosunda **Güngör Dilmen**'in "**Canlı Maymun Lokantası**", **Melih Cevdet Anday**'ın "**Dikkat Köpek Var**", **Sabahattin Kudret Aksal**'ın "**Bay Hiç**" oyunları bu türe örnektir.

Epik Tiyatro

☞ Geleneksel tiyatro ile modern tiyatronun özelliklerini harmanlayan, manzum ve mensur anlatımın bir arada bulunduğu, ders vermeyi amaçlayan ve bu nedenle izleyicinin kendini oyuna kaptırmasını istemeyen, toplumcu gerçekçilik akımı etkisinde gelişen, izlenenlerin gerçek değil oyun olduğunun hatırlatıldığı çağdaş tiyatro türüdür.

☞ Epik tiyatro kavramını **ilk kez 1927'de Berthold Brecht** tarafından kullanılır.

☞ **Kapitalizm ve sınıf ayrımlarına karşı eleştirel yaklaşan, seyirci kitlelerini emekçi sınıf olarak belirleyen akımdır.**

☞ **Epik tiyatrodada oyun kalbe değil akla seslenmelidir. Oyunun izleyiciyi büyülemesine karşıdır. Seyircinin oyuna kendini kaptırmasını istemez.** İzleyiciye temsilde gördüklerinin gerçek olmadığını, bir oyun olduğunu hatırlatır.

☞ Oyunun aralarına şarkılar, tekerlemeler, konuyu birdenbire kesen didaktik açıklamalar konur, entrikaların iç yüzü açıklanır.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

☞ Seyircinin eleştirel bir tutum geliştirmesini ister.

☞ Neden- sonuç bağı alabildiğince gevşek, merak ögesi zayıftır.

☞ Bu tiyatro türünün öncüsü Alman sanatçı **Berthold Brecht**'tir. En ünlü eseri "**Kafkas Tebeşir Dairesi**"dir.

☞ **Haldun Taner** ve **Vasıf Öngören** bizdeki temsilcileridir.

☞ **Cevat Fehmi Başkurt, Haldun Taner, Necati Cumalı, Orhan Asena, Refik Erduran, Recep Bilginer, Turgut Özakman, Güngör Dilmen, Turan Oflazoğlu, Vasıf Öngören** tiyatro türünün temsilcilerindendir.

1. Orhan Asena

☞ Edebiyata lise yıllarında başlayan yazar, uzun süre şiir ve hikâye yazmıştır.

☞ Özellikle trajedi türünde eserleriyle dikkat çekmiştir.

☞ Oyunlarının konusunu **daha çok tarihi ve güncel olaylardan** almıştır. Gılgamış'tan esinlenerek yazdığı ilk oyunu "**Tanrılar ve İnsanlar**"dır.

☞ Kanuni ve sonrasında iktidar sorununu işlediği "**Ya Devlet Başa Ya Kuzgun Leşe**" tarihi tiyatrolarındandır.

Eserleri

Tiyatro: Tokum ve Toprak, Hürrem Sultan, Karacaoğlan, Fadik Kız, Atçalı Kel Mehmet, Korku, Tanrılar ve İnsanlar, Ya Devlet Başa Ya Kuzgun Leşe, Toroslardan Öteye...

2. Haldun Taner

☞ Edebiyat Fakültesi'nde tiyatro tarihi dersleri vermiş, gazetelerde sanat ve kültür yazıları, fıkralar yazmıştır. Yazın yaşamına skeçler yazarak başlamıştır.

☞ Gücünü **gözlem, mizah** ve **vergiden** alan Haldun Taner; öykü türünde de yazmıştır. Öykücülüğünün ilk evresinde meddah geleneğinin anlatım olanaklarından yararlanmışır.

☞ Hikâyelerinde genellikle büyük şehirlerdeki yozlaşmış tipleri, züppeleri, ikiyüzlüleri, canlı, neşeli, nükteli bir üslupla ironi yüklü bir dille işlemiştir. Sonradan görme varlıklı insanları, modern yaşama uyumda zorluk çeken kişileri anlatmıştır.

☞ İlk tiyatrolarında dramatik türün başarılı örneklerini vermiş, ardından epik tiyatro denemelerine girişmiştir. Epik tiyatro ve kabarenin öncüsüdür.

☞ "**Keşanlı Ali Destanı**" edebiyatımızda **ilk epik tiyatro örneğidir**. "Keşanlı Ali Destanı"nda devlet otoritesi olmayan bir toplumda yoksul çevrenin çektiği sıkıntıyı gözler önüne serer.

☞ Diğer önemli tiyatrosu "**Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım**"da geçimini güçlüğüle sağlayan kişilerin yıllar süren sömürülüşünü güldürü havasında anlatır.

Eserleri

Öyküleri: Yaşamın Demokrasi, Tuş, Şişhaneye Yağmur Yağıyordu, On İkiye Bir Var, Konçinalar, Sancho'nun Sabah Yürüyüşü...

Oyunları: Keşanlı Ali Destanı, Fazilet Eczanesi, Lütfen Dokunmayın, Dışarıdakiler, Huzur Çıkmazı, Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım, Vatan Kurtaran Şaban, Sersem Kocanın Kurnaz Karısı, Eşeğin Gölgesi, Vatan Kurtaran Çoban, Yar Bana Bir Eğlence, Dev Aynası, Zilli Zarife, Ay Işığında Şamata...

Gezi: Düşsem Yollara Yollara

Fıkra: Devekuşuna Mektuplar

3. Turan Oflazoğlu

☞ Oyun yazarı, şair, eleştirmen Oflazoğlu'nun ilk tiyatrosu "**Keziban**"dır.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

☞ Günlük yaşamın gerçekleriyle tarihsel gerçekleri bir bütün olarak Eserlerinde yansıtmıştır. **Yazdığı oyunların konularını genellikle tarihe dayandırmakla birlikte**, tarihi incelemeye yönelik değil, karakterlerin kişilik ve iç dünyalarını yansıtmaya önem vermiştir.

☞ **“Deli İbrahim, Cem Sultan, 4. Murat, Sokrates Savunuyor, Kösem Sultan, Genç Osman”** tarihi oyunlarıdır.

☞ **“Allah’ın Dediği Olur”** dinin sömürülüşünü anlatan oyunudur.

4. Refik Erduran

☞ Roman, fıkra, eleştiri türünde eserler vermesine rağmen daha çok tiyatro türüyle tanınır. Daha çok güldürü ve vodvil türünde oyunlar yazmıştır.

☞ Sinema, televizyon senaryoları yazmıştır. **Atatürk’ün toplumu yeniden yapılandırmadaki hızını anlatan Metamorfoz (Başka-laşım)** TRT tarafından 1992’de filme çekilmiştir.

☞ Eserlerinde genellikle toplumsal bozuklukları, kişileri ve kurumları eleştiren, bazen de gülmeye yarlıyan sergileyen bir tutum izlemiştir.

☞ **“Cengizhan’ın Bisikleti”** adlı oyununda eski yaşayış biçimlerinden kurtulamadığı halde kurtulmak için çaba gösteren bir adamın tutumundan hareketle Batılılaşmanın yanlış anlaşıldığını savunur.

Eserleri

Tiyatroları: Cengizhan’ın Bisikleti, Karayar Köprüsü, Uçurtmanın Zinciri, Direkler Arasında, Deli, Kahraman, Bir Kilo Namus, Yemenimin Uçları

5. Recep Bilginer

☞ Gazete ve dergiyle edebiyat dünyasına girmiş, daha sonra tarih konulu oyunlar yazmıştır.

☞ Türkiye’nin sosyal sorunlarını toplumcu bakış açısıyla ele alan oyunları vardır.

☞ Bazı Eserlerinde gerçekçi bakışla **Güneydoğu Anadolu köylerindeki olayları** anlatmıştır.

☞ **“Gazeteciden Dost”** adlı oyununda gazetecilik konusunu işlemiştir.

☞ **“Ben Devletim”** adlı oyununda yönetici-vatandaş ilişkilerini işlemiştir.

☞ **“Sarı Naciye”**de Toroslarda bir orman köyünde yaşayan Sarı Naciye’nin Çukurova’ya pamuk tarlalarına ırgat olarak gitmesi konu edilmiştir.

Eserleri

Tiyatroları: Sarı Naciye, Utanç Dünyası, Gazeteciden Dost, Politikada Bir Sarıçizmeli...

6. Turgut Özakman

☞ **“Şu Çılgın Türkler, Diriliş- Çanakkale, Cumhuriyet- Türk Mucizesi”** önemli romanlarıdır. Belgesel- roman özelliği taşıyan romanlardır.

☞ Oyunları arasında **“Ah Şu Gençler, Töre, Ocak, Fehim Paşa Konağı, Pembe Evin Kaderi** (ilk oyunu), **Sarıpınar 1914** (Reşat Nuri’nin Değirmen romanından değişiklikler yapmıştır.) sayılabilir.

7. Göngör Dilmen

☞ Absürt tiyatronun en önemli temsilcilerindedir.

☞ Yapıtlarında mitolojiden ve tarihten yararlanmıştır. Sağlam tiyatro tekniği, şiirsel dili ve

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

evrensel boyutları bulunan oyunlarından “**Midas’ın Kulakları**”na, “**Midas’ın Altınları**” ve “**Midas’ın Kördüğümü**” oyunlarını da ekleyerek bir **Midas Üçlemesi** oluşturmuştur. Bu oyunlarda Frigya Kralı Midas’ın tutkularını, yanlıgılarını anlatmıştır.

☞ “**Deli Dumrul, Ben Anadolu**” oyunlarında mitolojiden yararlanmışır.

8. Vasıf Öngören

☞ “**Göç, Asiye Nasıl Kurtulur, Zengin Mutfağı**” tiyatrolarındandır.

9. Cevat Fehmi Başkut

☞ Dış ülkelerde oyunu sahnelenen ilk Türk yazarı unvanına sahiptir. İlk oyunu “**Büyük İehir**”dir. En tanınmış eseri “**Buzlar Çözülmeden**”dir.

☞ Cumhuriyetten sonra ortaya çıkan değişimleri mizahi bir yolla anlatmıştır. Değişen toplumda paranın gücü ve bireylere yaptığı baskı üzerinde durmuştur.

11. Sabahattin Kudret Aksal

☞ Önce Cahit Sıtkı etkisiyle ölçülü uyaklı şiirler yazmış, sonra Garip’ yaklaşmış ve en son 2. Yeni havasında yazmıştır.

☞ Avare insanların yaşamları, aile içi sarsıntılar, ölüm, ihanet gibi konuları işlediği hikâyeleri Sait Faik hikâyelerini hatırlatır. “**Gazoz Ağacı**” ünlü hikâye kitabıdır.

☞ İlk oyunu “**Evin Üstündeki Bulut**”tur. “**Şakacı, Bir Odada Üç Ayna, Tersine Dönen İemsiye, Kahvede Şenlik Var, Kral Uşümesi, Bay Hiç**” diğer tiyatrolarıdır.

12. Musahipzade Celal

☞ Sadece tiyatro türünde eserler kaleme almış bir sanatçıdır.

☞ Eserlerinin konusunu günlük hayat ve Osmanlı tarihi oluşturur.

☞ Oyunlarında sosyal tenkide yer verdi. Osmanlı toplumunda yozlaşan değerleri hicvetti. Osmanlı Sarayı, bürokrasisi, aile hayatı, dini müesseseleri tiyatrolarının değışmez temasını teşkil etti.

☞ Tiyatro ve piyeslerinde kahramanları kendi zamanlarındaki dil ve üsluplarıyla konuştu.

☞ Oyunları teknik açıdan oldukça zayıf olup oyunlarında dil bilgisi hataları ve cümle düşüklükleri oldukça fazladır.

☞ Oyunları, gözlem ve tarihi ayrıntılar açısından oldukça başarılıdır.

☞ Musahipzade Celal, "müzikal komedi" türünün Türkiye'deki ilk yazarı sayılır.

Eserleri

Oyun:

Köprülüler, Lale Devri (müzikal komedi), İstanbul Efendisi (müzikal komedi), Macun Hokkası (müzikal komedi), Atlı Ases, Yedekçi, Bir Kavuk Devrildi, Aynaroz Kadısı, Fermanlı Deli Hazretleri, Demirbaş Şarl

13. İbnürrefik Ahmet Nuri Sekizinci

☞ Dönemin tanınmış güldürü yazarlarından-
dır.

☞ Fransızcadan yaptığı uyarlamalarla da tiyatromuza birçok oyun kazandırmıştır.

☞ O yılların Fransız güldürülerinin etkisi sezilen oyunlarında dili iyi kullandığı gibi, oyun tekniği yönünden de oldukça başarılı sayılır.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

Eserleri

Oyun:

Alemdar, Sivrisinekler, Ceza Kanunu, Dört Cihar, Nurbaba, Hisse-i Şayia, Belkıs, Himmetin Oğlu, Son Ateş, Aşk-Atık, Dengi Dengine, Tecdid-i Nikâh, Gücü Gücüne Yetene, Fırsat Yoksulu, Kadın Tertibi, Açık Bono, İki Ateş Arasında, İzdivaç Projesi

CUMHURİYET DÖNEMİNDE ÖĞRETİCİ METİNLER

☞ Bu dönem öğretici metinlerinde sadeleşen Türkçe vasıtasıyla daha çok okura ulaşılmıştır. Sanatçılar kendini daha rahat ifade edebilme imkânı bulmuştur.

☞ Halk söyleyişlerine ait kelime ve kelime gruplarına yer verilmiş; bu dönem Eserlerinde Türkçenin dil kuralları hâkim olmuştur.

☞ Cumhuriyetin kurulmasıyla millet ve milli kültür anlayışı ön plana çıkmış, aydınlar ile halk arasındaki uçurumun kapanması için halka ve milli kültüre yönelmiştir. Bunun doğal sonucu olarak bu dönemdeki öğretici metinlerde Anadolu, Anadolu insanı ve milli unsurlar konu olarak seçilmiştir.

☞ İlerleyen zamanlarda dönemin zihniyetinin değişmesiyle işlenen konular ve temaya bakış da değişmiştir.

☞ **Nurullah Ataç ve Suut Kemal Yetkin** bu dönemde denemeleriyle ünlü sanatçılarımızdır. Gezi yazısı denince akla gelen ilk isim ise Falih Rıfkı Atay'dır.

☞ Bu dönemin önemli temsilcileri: **Nurullah Ataç, Suut Kemal Yetkin, Cemil Meriç, Ahmet Hamdi Tanpınar, Mehmet Kaplan, Sabahattin Eyüboğlu, Mehmet Fuat Köprülü, Nihat Sami Banarlı...**

1. Nurullah Ataç

☞ Sanatçı, Cumhuriyet sonrası edebiyatımızda bir yol gösterici görevi üstlenmiştir.

☞ Onun dil, sanat, edebiyat ve bazı kişisel davranışlar üzerindeki uyarıcı yazılarının yanında ikinci önemli yönü de **Türkçeyi özleştirme**deki üstün çabasıyla, **anlatımda devrik cümlelerin, konuşma dilinin gerekliliğini savunması** ve bunları yapıtlarında uygulamasıdır. Kendini dil devrimine, Türkçenin arlaştırılmasına adanmıştır.

☞ Yaşadığı dönemde **deneme** ve **eleştiri** türünün başarılı bir temsilcisi olmuştur. **İzlenimci (okura dönük- öznel) eleştirinin ilk örneklerini vermiştir.**

☞ Deneme, söyleşi ve eleştiri alanında birçok yapıt ortaya koymuştur.

☞ **“Günce”** adlı yapıtında günlüklerini yayımlamıştır.

Eserleri

Deneme, Söyleşi ve Eleştiri: Karalama Defteri, Günlerin Getirdiği, Sözden Söze, Ararken, Diyelim, Söz Arasında, Okuruma Mektuplar, Prospero ile Caliban, Söyleşiler.

2. Suut Kemal Yetkin

☞ Yazın yaşamına **Suut Saffet** takma adıyla şiir ve mensur şiirler yazarak başlamıştır.

☞ **“Sanat ve Edebiyat”** adlı bir dergi çıkarmıştır.

☞ Sanat, estetik, resim, felsefe konularında yapıtlar veren, birçok dergide yine bu konularda yazılar yazan sanatçı, edebiyatımızda özellikle deneme ve eleştirileriyle tanınmıştır.

☞ Sanat, edebiyat konuları üzerindeki özel görüşleriyle düşüncelerini, kesin yargılarla kurallara bağlanmaksızın duygulu bir biçimde eleştirir.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

☞ Açık ve özlü bir anlatımı vardır. Çevirileri de vardır.

Eserleri

Deneme: Düşün Payı, Şiir Üzerine Düşünceler, Yokuşa Doğru, Edebiyat Konuşmaları, Edebiyat Üzerine, Günlerin Göttürdüğü, Estetik

3. Sabahattin Eyuboglu

☞ Sanat sorunlarımızla toplumsal sorunlarımızı kuvvetli bir kültürle araştıran yazardır.

☞ Tarihimiz içinde Anadolu'nun en bilinçli yorumcularındandır. Anadolu, Anadolu halkı, Atatürk tutkunluğu, demokrasi, halk sanatı, halk dili, halk eğitimi en çok üzerinde durduğu ana konulardır.

☞ Türk kültürü konusunda Halikarnas Balıkcısı ve Azra Erhat ile birlikte yeni bir Anadoluçuluk görüşü getirmiştir (Mavi Anadoluçuluk). Ona göre Türk kültürü Anadolu'da daha önce yaşamış eski toplumların kültürlerinin bir uzantısıdır.

☞ Halkı hor görenlere her fırsatta çatar. Hümanist, halkçı düşüncenin öncüsüdür.

☞ Daha çok deneme ve inceleme türünde yapıt vermiştir.

☞ **Montaigne'nin "Denemeler"ini, Ömer Hayyam'ın rubailerini, La Fontaine'nin fabllarını Türkçeye çevirmiştir.**

Eserleri

Deneme ve İncelemeleri: Mavi ve Kara, Sanat Üzerine Denemeler, Yunus Emre'ye Selam, Pir Sultan Abdal

4. Cemil Meriç

☞ Mükemmel düzeyde Fransızca bilen Cemil Meriç, İngilizce ve Arapçaya da hâkimdir.

☞ Elazığ ve İstanbul'da Fransızca öğretmenliği yapmıştır. 1941'den başlayarak İnsan, Yücel, Gün gibi dergilerde yazmıştır. Hisar dergisinde "**Fildişi Kuleden**" başlığıyla sürekli denemeler yazmıştır.

☞ 1955'te, gözlerindeki miyopun artması sonucu görme yetisini kaybetmiş ama yazmaya devam etmiştir.

☞ Cemil Meriç, düşünce hayatımızda deneme türüne getirdiği yeni anlayışla dikkati çeken bir yazardır. Tarihten sosyolojiye, felsefeden edebiyata geniş bir alanı saran deneme ve incelemelerinde Doğu ve Batı kültürünü çok iyi özümsemiş, bir aydın olarak düşünce ve diliyle dikkat çekmiş, Tanzimat sonrası Türk aydınının yaşadığı Doğu- Batı ikilemine ilişkin yorum ve eleştirileriyle öne çıkmıştır.

☞ Cemil Meriç, toplum bilim, tarih, felsefe gibi alanlardaki düşüncelerini kendine özgü bir dille ve şiirsel bir anlatımla dile getirmiştir.

Eserleri

Deneme: Hint Edebiyatı, Saint – Simon, Bu Ülke, Umrandan Uygurlığa, Bir Dünyanın Eşiğinde, Mağaradakiler, Kırk Ambar, Bir Faciannın Hikâyesi, Işık Doğudan Gelir, Kültürden İrfana, Jurnal I- II, Sosyoloji Notları ve Konferanslar

5. Salah Birsal

☞ Edebiyatımızda deneme türünün önemli temsilcilerindendir. "**Keçi Çobanı, Kuzu Çobanı**" adlı denemesiyle TRT Sanat Yarışması Başarı Ödülü almıştır.

☞ Garip ve 2. Yeni akımlarını izlemiş ancak hiçbir akımı bütünüyle benimsemeyen kendine özgü bir dille yazmıştır.

☞ Şiirlerinde olduğu gibi denemelerinde de yergici yaklaşımını, alaycı, ironik üslubunu devam ettirmiştir.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

Eserleri

Deneme: Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu, Kuru-
tulmuş Felsefe Bahçesi, Boğaziçi Şingir Mın-
gır

Roman: Dört Köşeli Üçgen

6. Mehmet Kaplan

☞ Edebiyat Fakültesinde Yeni Türk Edebiyatı profesörüdür.

☞ Tanzimat sonrası ve günümüz edebiyatının çeşitli kişi ve konuları üzerinde yaptığı inceleme, deneme, çözümleme ve eleştirileriyle tanınmıştır.

☞ Edebiyat tarihi incelemelerine metin analizi yöntemini getirmiştir.

Eserleri: Tevfik Fikret ve Şiirleri, Namık Kemal- Hayatı ve Eserleri , Tanpınar'ın Şiir Dünyası, Şiir Tahlilleri I-II, Nesillerin Ruhu, Büyük Türkiye Rüyası, Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar I-II, Hikâye Tahlilleri, Edebiyatımızın İçinden, Kültür ve Dil.

7. Şevket Rado

☞ Şiir ve öyküyle edebiyat hayatına girmiş; fikra ve sohbetleriyle tanınmıştır. **Şevket Hıfzı** imzasıyla Varlık dergisinde yayımladığı şiirlerini “**şüirler**” adlı kitapta toplamıştır.

☞ Edebiyatımızda **radyo sohbetleri**yle tanınmıştır.

☞ Sohbetleri genellikle gençlere doğru yolu gösteren, onlarda yaşama sevinci uyandıran, hayat yollarında karışılacakları güçlükleri iyimser bir görüşle yorumlayan bir özellik taşır.

☞ Dili oldukça sadedir.

Eserleri

Sohbet: Eşref Saat, Ümit Dünyası, Hayat Böyledir, Aile Sohbetleri

8 . İsmail Habib Sevük

☞ Yazar ve edebiyat tarihçi olan İsmail Habib Sevük, tezatların şaşırtıcı havasından, ilginç kıyaslamalardan, orijinal buluşlardan, geniş tarih kültüründen beslenen anlatımı ile gezi türünün güzel örnekleri "**Tuna'dan Batı'ya**" ve "**Yurttan Yazılar**" adlı eserleri yazmıştır.

☞ Tanzimat'tan itibaren Türk edebiyatının geçirdiği evreleri eserlerinde irdelemiştir.

☞ Batı kültür ve sanatını oluşturan şair ve yazarların yaşamlarını, Türk edebiyatı ile kıyaslayarak anlattığı “**Avrupa Edebiyatı ve Biz**” adlı eseri önemlidir.

Eserleri

İnceleme: Dil Davası, Türk Teceddüt Edebiyatı Tarihi, Edebi Yeniliğimiz, Avrupa Edebiyatı ve Biz, Edebiyat Bilgileri

Gezi yazıları: Tuna'dan Batı'ya, Yurttan Yazılar

10. Eflatun Cem Güney

☞ Eflatun Cem Güney, geleneksel halk hikâyelerimizi ve masallarımızı derlemiştir. Kendisi de masallar yazmıştır. **Masalıcı Baba** olarak tanınmıştır. Anadolu'nun çeşitli yörelerinde, yerel sanat dergilerinin çıkması için çalışmalar yapmıştır.

☞ Danimarka'da bulunan Andersen Kurumu " **Açıl Sofram Açıl**" adlı eseriyle yazara Dünya Çocuk Edebiyatı Onur Belgesi vermiştir.

☞ **Dede Korkut Masalları** adlı kitabıyla bu ödülü 1960 yılında tekrar kazanmıştır. Çocuk edebiyatımızın önemli yazarlarından olan Eflatun Cem Güney, birçok masalımızın günü-

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

müz Türkçesiyle yeniden ortaya çıkarılması için büyük çaba göstermiştir.

Eserleri:

Masalları: Dertli Kaval, Bir Varmış Bir Yokmuş, Evvel Zaman İçinde, Gökten Üç Elma Düştü, Az Gittim Uz Gittim...

Halk edebiyatı incelemeleri: Halk Şiiri Antolojisi, En Güzel Türk Masalları, Halk Türküleri, Nasrettin Hoca Fıkraları, Nasrettin Hoca Fıkraları, Dede Korkut Masalları, Folklor ve Eğitim, Folklor ve Halk Edebiyatı...

11. Nihat Sami Banarlı

☞ Dil sorunlarıyla yakından ilgilenmiş ve bu konudaki görüşlerini kaleme almıştır. 1940'lı yıllarda hazırladığı edebiyat ders kitaplarıyla tanınmıştır.

Eserleri: Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Türkçenin Sırları, Şiir ve Edebiyat Sohbetleri...